Mayıs 1957 Sene: 3, Cilt : IX, Sayı : 158

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

İstanbul Yeni Gazete

Türk Basınında Çığır Açacak
Bir Gazete Olacaktır

- **Yepyeni Bir Şekil**
- **Her Gün Tam Sayfa Fotoğraf**
- **Her Gün Dört Renk**
- ***Her Gün 15 Resimli Roman***

MURAT SERTOĞLU'nun YUNANİSTAN'ı
ADIM ADIM DOLAŞARAK HAZIRLADIĞI

YUNANİSTAN - KIBRIS ve MAKARİOS

İSİMLİ SİYASİ YAZI SERİSİ

İKİ BÜYÜK ROMANCININ HADİSE YARATACAK İKİ BÜYÜK ESERİ

ORHAN HANÇERLİOĞLU'nun
YEDİNCİ GÜN'ü

MAHMUT MAKAL'ın
MEMLEKETİN EFENDİLERİ

GENÇ NESLİN DEĞERLİ HİCİV USTADI:

ÇETİN ALTAN

KORE'DEN KIZIL CEHENNEME...
9 - Bölük Kumandanının korkunç esaret yılları..

İSTANBUL YENİ GAZETE ŞEKLİ VE MUHTEVİYATI İLE
TÜRKİYENİN EN MÜKEMMEL GAZETESİ OLACAKTIR

8 MAYIS'DA ÇIKIYOR...

SİYASİ
MÜSTAKİL
SABAH
GAZETESİ

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: S, Cilt: IX, Sayı: 156

Rüzgarlı *Sok. Ovehan*
Kat: 3 Daire: 7
P. K. 582 — Ankara
18992 (Yazı İşleri)
15221 (İdare)

Fiatı 60 Kuruş

•

Müessisi :

Metin TOKER

imtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ul Müdür:

Tarık HALULU

Umumi Neşriyat Müdürü:

HAMDİ AVCIOĞLU

•

Teknik Sekreter :

***M.* Nevzat ÜNLÜ**

•

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCİATEP PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

•

Klişe :

Desen Klişe ATÖLYESİ

•

Müessese Müdürü :

Metin TOKER

Abone Şartları :

3 ayhk (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

•

İlân Şartları :

***9* renkli arka kapak (Tam Sayfa : 350 Lira**
Kapak İçi 800 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

•

Dizildiği ve Basıldığı Yer :

Rüzgarlı Matbaa — ANKARA
Tel : 15221
Basıldığı tarih : 1.5.1957

Kapak resmimiz:

Y. Z. Ademhan

İnişin, -şimdilik- çıkışı

Kendi Aramızda

Basın hakkında

İşte Gazeteciler Cemiyeti size hakkettiğiniz cevabı vermiş! Siz basının haklarından hür ve müstakil duyulan hasretten bahsedip durun, öte tarafta uğrunda mücadele ettiğiniz basının halini görüyor musunuz? Milletlerin lâyık oldukları şekilde idare edileceğine dair bir söz vardır. Bu galiba basın için de doğru bir müşahede olacak.. Böyle basına, böyle muamele gerek:.

Zeki Altıntaş - Ankara

Bursa Gazeteciler Cemiyeti tarafından gönderilen tekzip . mektubunu AKİS sütunlarında üzüntü ve hayretle okudum. Bir şey de anlamadım. Basının bunca meselesinin ıstırabı milletçe çekilirken, bu Bursalı beyler tutup Uludağın milli park haline getirilmesi tasavvurunu bir şükran arzetme vesilesi saymışlar. Eh, şükran ödenmesi gereken bir borçtur. Bursalı "basın mensupları" ihtimal hür basının tek temsilcisi AKİS'e hücum etmekle bir borç ödediklerini sanıyorlar. Maşallah...

Bıza Pehllvanoğlu - İzmir

*

AKİS'in son sayısında Bursa Gazeteciler Cemiyetinin "kanuni mecburiyet" yüzünden neşredildiğini sandığım mektubunu okudum. Doğrusu bir hayli de keyiflendim. Bu şekildeki târiz ve hücumların - ama ne hücum! maruz kalanlara şeref verdiğini galiba bizim şehirde bilmiyorlar.

Hasan Kesimler - Bursa

●

Sezar, kendisini hançerlemek için üzerine, hücum edenler arasında yanaşması Brütüs'ü görünce mücadeleden vaz geçmiş ve insan nankörlüğü hakkında iş işten geçtikten sonra edinilmiş bir fikirle öbür tarafa göçüp gitmiş. Şimdi AKİS, bazı düzmece Brütüslerin karton kamalarıyla eteklerine sıçradığını görünce bedbinliğe düşecek ve mücadelesini gevşetecek mi? Sanmıyorum. Dünya, ancak tuttukları yolun doğruluğuna iman edenlerin gayreti sayesinde güzel olacaktır.

Perihan Uslu - İstanbul

●

AKİS, son günlerde gene bazı yakışıksız tarizlerin hedefi haline getirilmek isteniyor. Biz okuyucular, kendisinden çok §ey öğrendiğimi ve zevkle okuduğumuz AKİS'in doğruluğun ve medeni cesaretin ta kendisi olduğunu biliyoruz. Bütün varlığımızla da inanıyoruz ki, daima, öyle kalacaktır.

Eriş Ülger - Ankara

●

Mecmua hakkında

AKİS memleketin İktisadi ve siyasi görünüşünü en objektif şekilde efkârı umumiyeye aksettirilen ve basın hayatımıza hakiki bir inkilâp getiren bir mecmua olmak şerefini, hakkıyla kazanmış ve birçok defa basının namusunu kurtarmıştır. Gerek iç, gerek dış politikada savunduğunuz fikirlerin sıhhati ve isabeti günler geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. İşte Orta Doğu meseleleri, işte Kıbrıs, işte Amerikan yardımı...

Durdu Zıba - Göksun

●

Mecmuanızda çeşitti bahislere yer ayırmamanız, bu arada Kadın, Tıp, Kitaplar, Tarih, Fen gibi mevzuların yanında pek az da olsa Askerlikten de bahsetmeniz şüphesiz bir memleket, hizmetidir. Bilhassa artık orduların pazu kuvvetinden ziyade ilme *ve* tekniğe dayandığı devrimizde, ordunun beyni mevkiinde olan subay ve yüksek-komuta heyetinin refahı,, askerliğin şerefli ve rağbet gören bir meslek haline getirilmesi lüzumu hakkındaki görüşünüzde büyük isabet vardır. 1-kazlarınızın faydasız kalmıyacağına inanıyorum.

Arif Karahan - İzmir

İmar hakkında

Erzurumu bilenerce malûmdur: Bu Doğu şehrimiz ağaçsızdır. Görülen tek tük ağaç büyük emeklerle meydana getirilmiştir. Ama gelin görün ki, meşhur imar hamlesi bütün vatan satbına yayıldı. Sanki şehirde muazzam trafik varmış gibi caddelerin genişletilmesine girişildi ve bir gecenin sabahında uyanan Erzurumlular gözleri, nl açtıklarında caddelerdeki ağaçların uçuruldduğunu gördüler. Kazma kürek, burada da hükmünü yürütüyor.

Tatar Başaran - Erzurum

Makarios hakkında

Yunan Kralı, siyasi papaz Makarios'a eliyle bir madalya takmış-Simdi merak içindeyim: Acaba bu madalya ecdadının İnönüde, Sakaryada. Dumlupınar sırtlarında ve nihayet İzmir kıyılarında kazandıkları "zafer" madalyalarına mı benziyor?

Turgut Topataş - Mersin

Piyasa hakkında

54 sayılı AKİS'teki "Ah, Su Brezilya!" başlıklı yazıyı okudum. Kanaatimce pek sayın milletvekili kahve alabilmek için nohutumuzun satın alınmasını bekliyoruz diyecek yerde, Bezelye ile nohutu kavurup kahve niyetine için deseydi daha realist ve pratik bir tavsiyede bulunmuş olurdu. Zaten çoğumuzun yaptığı da bu değil mi?

Mehmet Ateş - Erzurum

*

Son günlerde kumaş ve hazır elbise fiatları birden bire kanatlanıverdi. Beyoğlu vitrinlerinde büyük değişiklikler oldu. Meselâ iki gün evvel tizerinde 150 lira yanlı olan bir ceket, Şimdi 170 liraya.. Dikkat ettim ceket aynı ceket, değişen sadece etiket.

Z. Özkanlı - İstanbul

YURTTA OLUP BİTENLER

Tabiat

Eller göğe açılıyor

Geçen haftanın sonunda, Kadir gecesinde camilerde toplanan müminler, filerini göğe, açmış Tanrıya yâlvarıyorlardı, Ama bü mübarek gecede Tanrıya el açanlar, şahsi, dileklerden, ziyade milletçe duyulan sı.-kıntıların ve tabiat afetlerinin başımızdan defedilmesi yolunda yalvardılar. Hakikaten son günlerin hâdiseleri kargısında, Tanrıdan başka sığınacak melce kalmamış gibiydi.

Son günlerde tabiat, memleketimize, güler yüz göstermiyor, âdeta kahrediyordu. Şeker bayramını, vatan sathının bir çok yerinde, âdet olduğu gibi güler yüzle karşılayıp geçirmek imkânı kalmamıştı. Nisan bir kuraklıketken, buğday İhraç eden memleket olduk" sloganına rağmen geçen yıl ancak Amerikadan getirdiğimiz buğdaylarla ihtiyacımızı karşılıyabilmiştik. Bu yıl yem baştan, hem de geçen yılkinden de daha çok buğday ithal etmek, zorunda kalacaktık. Tekümit göklerdeydi. Bütün gözler göklerde belirecek bulutları bekliyordu. Yer yer yağmur dualarına çıkılıyordu ve Türk köylüsü bütün kalkınma edebiyatına rağmen yirminci yüzyılın ortasında kurtarıcıyı göklerde arıyordu.

Derken günlerden birgün göklerde*, beklenen bulutlar belirdi. Ama bu öylesine acayip bir buluttu ki, hiç de yağmur getireceğe benzemiyordu. Nitekim zaten kurumuş ve çatlamış toprak, kavurucu bir şam yeli İle bir defa daha kavruldu. Boy atamalık ayı olarak bütün Anadoluyu, bütün Trakyayı kasıp kavurmuştu. Türkiyede bir damla yağış kaydedilmeyen yerler vardı. Orta Anadoluda susuzluktan toprak yer yer kuruyup çatlamıştı. Zahire anbarımız diye anılan yerlerden ümitsiz haberler geldi. Buğday, daha topraktan bir karış bile yükselemeden kavruluyordu. Milletçe bir âfetle karşı karşıya kalmıştık: Kuraklık... Anadolu köylüsü yüzyılların verdiği tecrübeyle, Bu kuraklığın ardından ne geleceğini biliyordu. Kuraklığın bir amansız kardeşi daha vardı: Kıtlık Gerçi çelik, betonarnıe yüzlerce silo yapılmıştı, yapmıyordu. Ama bu silolar tam tâbiriyle "Fare düşse başı yarılacak kadar boştu. Buğday ithal eden memmış buğdaylar büsbütün sararıp soldular ve "zahire anban"ndan gelen haberler daha da acılaştı. Felâketler bir birini kovalıyordu.. Sam yeli Anadoluyu cehennemden uzanmış alevden bir dil gibi bir baştan bir başa yalayıp geçmişti.

Fethiyedeki felâketin sabahında

Sabrın sonu, selâmet!»

Millet, meteorolojist kesilmişti. Raporlar ve hayadaki değişiklikler dikkatla takip ediliyordu. Tabiat olayları artık günü gününe değil dakikası dakikasına gözleniyordu. Derken günün birinde gönülleri bir parça serinleten iri taneli Nisan yağmurları, susuzluktan çatlamış toprağın bağrına düşmeye başladı. Milletçe bir bayram yapacağa benziyorduk. Fakat daha, bir oh demek mümkün olmadan Kastamonu civarından kara bir haber koptu geldi Kastamonu ormanları sert bir lodos altında otuz küsur yerinden tutuşmuştu. Ormansız Türkiyenin elindeki son kırıntılar da alev dilimleri, altında, yok oluyordu. Yağmurun doğurduğu sevinç, bir, kere daha yasa dönüyordu. Yangın büyük gayretlerle ve dört beş günde zor söndürüldü. Ana bilanço gerçekten hazindi. 100 bin dekar orman yok olmuş, yüzlerce köy evi yanmış, binlerce köylü evsiz barksız kalmıştı.

Radyolarda sık sık dinlemeğe başladığımız "bereketli yağış" haberleri bir sabah yeni bir acı haberle kesildi. Çarşambayı Perşembeye bağlayan gece, Teravih namazını kılmakta olan Egeliler, secde ettikleri yerin sarsıldığım hissetmişler ye korku ile dışarı uğramışlardı. Kandilli rasathanesi bir gece içinde peşkeşine birbirinden şiddetli 16 sarsıntı kaydetmişti- İlk sarsıntı 21.11 de hissedilmişti ve tam yirmi saniye sürmüştü. Camilerden kahvelerden ve evlerden uğrayan Egeliler dehşet içindeydiler. Bir müddet açıkta, bahçelerde, meydanlarda oyalanan halk, yeniden evlerine girmişti. Sahur yemekleri yenmiş ve yatılmıştı. İşte asıl facia da bundan sonra başlamıştı. Yer sarsıntısına en çok maruz kalan şehir Fethiye idi. Fethiyeliler, birinci sarsıntının heyecanın verdiği bitkinlikle tam bir gaflet uykusuna yatan, bölge- sakinleri sabaha kargı yer altından gelen korkunç gürültüler ve müthiş bir sarsıntı ile bir defa; daha sokağa fırladılar. Âmâ sarsıntı bir türlü dinmek bilmiyordu. Yer durmamacasına sarsılıyor ve evler biran iskambil kâğıdı gibi devriliyorlardı. Akşamki sarsıntıdan zaten gerilmiş olan sinirler birden boşanmış, ortalık bir ana baba gününe dönmüştü.

Güney Ege bölgesinin üzerinde gün doğduğunda manzara buran acılığı ile ortaya gıktı: 2 binlik evlik Fethiye, şirin kaza bir enkaz yığınına dönmüştü. Hemen hemen sağlam tek bina kalmamıştı. Yer ver enkaz altından iniltiler, feryatlar geliyordu. Ağaran günle beraber imdat ekipleri faaliyete geçti. Ama ortada kurtarılacak pek bir şey kalmamıştı. Muğla, Milas, Denizli, Çameli, Sarayköy, Finike, An talyada da zelzele derece derece kendini hissettirmiş, ufak tefek sararlar yapmıştı. Ama asıl olanlar Akdenizin incisi Fethiyeye olmuştu. Bilanço gerçekten hazindi, ölü sayısı, 245'i bulmuş, yüzlerce insan da yaralanmıştı. Fethiye ve civarında yıkılan evlerin sayısı 3 bine yaklaşmıştı. Hasaraya uğrayan evler ise sâyılamıyacak kadar çoktu.

Felâketler zincirinin son halkası da böylece Fethiye ve civarında geniş bir yapa açmıştı.

Tabiat 1957 de amansızca? Türk milletini ardıardına yaralamağa davam ediyordu, Ama millet inanıyor ve biliyordu ki bütün bunlar geçici-

Sezarın Karısından Şüphe Edilemez !.

Emekliye ayrılan yüksek dereceli hakimler hâdisesi, hâlâ günün 1 No.lu meselesi olarak, fikirleri usan uzadıya meşgul etmektedir. Nasıl etmesin ki,.. "Hâkimlerin azledilmemesi" prensibi demokratik rejimlerin kilit, taşı mesabesindedir. Yalnız, emekliye ayrılan hâkimler meselesi üzerinde hassasiyetle duran Türk basını arasında İstanbulda, neşredilen ve D.P.nin İstanbuldaki "Zafer"i Havadis ile buna biraz geç da olsa ayak olduran, meşhur ve malûm Zafer de yer aldı. Yalnız Havadis ila Zaferde çıkan yazı, hâkimlerin, etoakliffe. ayrılmaları kararım şiddetle tenkit eden, başka gazetelere cevap teşkil ediyordu, Havadis başyazarı, Adalet Bakanının icraatının, tek başına, alınmış bir. kararın tatbikatı şeklinde olmadığını, bilakis, böyle bir kararda, Hükümet ve Devlet Başkanının da imzalarının yer aldığı hakikatini ortaya, koyuyordu, bu yazara göre, "elbette ki bir takım yargıçlar emekliye sevk edilebilirlerdi, Bu basit bir muamele idi. Her zaman hâkimler olacaktı. Bunlar arasından tekaüde sevkedilenlere, muhtelif sebeblerle işlerinden ayrılanlara daima tesadüf edilecekti". Havadis başyazarı böyle diyordu ama Adalet Bakanına "icranın kanunî, bir tasarrufundan ibaret" icraatına alkış tutarken unuttuğu bazı noktalar vardı. İngilterede -demokrasinin anavatanı saydır- anayasa hükümlerinden pek azı yazılı halde mevcuttur. Ama hal böyleyken dahi, demokrasinin bu anavatanında ta 1701 tarihinde anayasanın bir kaidesi yazdı olarak yer almıştır. Bu, "Hâkimlerin siyasî makam sahipleri tarafından azledilememesi" kaidesidir. Üstelik insan hakları beyannamelerinin ve yazdı anayasaların en eskilerinde bile bu prensibe rastlanır. Bırakın insan hakları beyannamelerini, eski anayasaları, bugünkü Amerikaya bakmak, bile, bu hususta insana yeteri kadar fikir verir. Amerikan Birleşik Devletlerinde hâkimler bizzat emekliye çekilmek arzusunu izhar edinceye kadar is basında kalırlar; Yoksa Amerikadan bir hâkimi hem öyle, Temyiz Başkanlığına kadar, yükselmiş olanlarım değil, en ufak dereceli bir hâkimi bile siyasî, makam sahiplerinin en kodamanı yerinden oynanamaz. Üstelik orada belli bir yaştan sonra kendi arzusivle emekliye ayrılan hâkim tam maaşını almakta da devam eder. Oralarda emeklilik bir nevi "ceza" değildir.

Havadis başyazarının unuttuğu bir nokta da, diğer., gazetelerin üzerinde ısrarla durdukları ve sebebini öğrenmek istedikleri "görülen lüzum"un mahiyetidir. Böyle bir, lüzumun mevcudiyeti halinde bunun açıklanmasının acaba ne zararı vardır?

Havadis başyazarını böyle bir makale yazmaya sevk eden ilhamın hangi yüksek tepelerden, estiği, aynı makalenin -hem de tam üç gün sonra- İktidar organı Zaferde aynen neşredilmesiyle anlaşılmasaydı, ileri sürülen fikirlerin üzerinde durmaya değer olmıyacakları muhakkaktı.

Ama şimdi, "bu basit muamele" kadar, "İcranın kanunî tasarrufu"na hâkim olan zihniyet de her türlü alâkaya lâyık hale gelmiştir. "Şahsi kinler" ve "hasta karihalar" edebiyatının arkasındaki bu zihniyet te pek çok ümit kırıcı şeyi bir anda ve bir arada bulmak mümkündür.

Emekliye sevkedilen hâkimlere ait kararnamenin altında İktidar partisinin pek yüksek mevkilerde, bulunan pek mümtaz şahsiyetlerinin imzasının bulunmasının bu tasarrufa, tenkide karşı bir masuniyet kazandırmasını beklemek ve istemek!.. Ve bunu demokrasi mefhumu ile bağdaştırabilmek... Bütün bunları yapabilmek için Zaferde veya Havadiste başyazar olmaktan başka çare yoktur.

Asıl hasta karihalar, *XX.* Asrın ikinci yarısında ve demokrasi ile idare edilen bir memlekette hâlâ "Sezarınkarısından şüphe edilemez" prensibine şak şak tutanlarda aranmalıdır.

AKİS

dir. Yıkılanlar nasıl olsa günün birinde yapılacak, harabelerin yerinde mamureler yükselecektir. Yeni yetişen nesillere mamureler bırakmak pek de güç bir iş değildir. Tabiat afetlerinin izlerini insan oğlu eninde sonunda, silebilir. Ama, çektiğimiz sıkıntıların sebebi yalnızca tabiat değildir. Hâkim teminatı, üniversite muhtariyeti, serbest basın meseleleri demokrasi tecrübesinin 11. inci yılında hâlâ ve, hâlâ birer, münakaşa mevzun, olmakta devam ediyordu. Bütün bu işlerin mihrak noktasını teşkil etmesi gereken D.P. Meclis grubu tam bir, atalet içinde tatilden tatile geçiyordu. Grup toplantıları bir türlü yapılamıyordu.

Halbuki milletin gözleri D.P. grubuna çevrik duruyordu. Bu gruptan gelecek herhangi bir harekat birçok ıstıraplarımızı giderebilir ve tabiat âfetlerinden mütevellit felâket» iare dahajbüyük cesaretle göğüs germemizi temin edebilirdi.

Kırık ümitler

Geçen hafta Çankayadaki Cumhurbaşkanlığı önünde birçok kırmızı plakalı ve bir kaç tane de hususi o bekliyordu. Otomobillerin şöförleri aralarında sohbet edip şakalaşırken, otomobillerin sahipleri içeride en hayati bir dâvamızın üzerine, eğilmişler, enine, boyun meseleyi, ölçüp biçiyorlardı. O gün Çankayada bizzat Cumhurbaşkanının riyasetinde bir toplantı yapılıyordu, ve üzerine eğilinen mesele, Kıbrıs, idi. Toplantıda, Başbakan, bakanlar, D.P. İdare kurulu üyeleri ve D.P. Meclis Grubu idare heyeti hazır bulunuyordu. Bulunmayanlar, bütün arzu ye ümitlere rağmen, Mecliste temsil edilen Muhalefet partilerinin liderleriydi.

Kıbrıs meselesinin beynelmilel siyaset sahasındaki almış olduğu vaziyet ve haklı dâvamıza karşı gösterilen anlayışsızlık bir "millî politika" zaruretini bütün açıklığı ile ortaya koymuş bulunuyordu. Bu zaruret, basın tarafından defalarca ifade edilmiş ve geniş vatandaş kitleleri arasında fikir memnuniyetle karşılanmıştı. Ama İktidarın bu meselede Muhalefet liderleriyle aynı masa başına oturmaktan bile kaçındığı, bu mevzuda inanılmaz bir ısrar gösterdiği Çankayadaki toplantıdan sonra daha iyi- anlaşılıyordu.

Çankayadaki toplantıya sadece Başbakan ve bakanlar davet edilmiş olsaydı, D.P. Genel. İdare kurulu üyeleriyle, D.P. Meclis Grubu idare heyeti bu toplantıda hazır bulunmasaydı, uğranılan hayal kırıklığı bu kadar büyiik olmıyacak, fakat Çankayadaki toplantı da Cumhurbaşkanının da iştirakleriyle yapılmış normal bir Bakanlar durulu, içtimai olmaktan ileri gidemiyecekti. Halbuki beklenilen, bu değildi. Yapılacak iş, Çankayada Devlet Başkanının huzurunda Mecliste temsil edilen partiler liderlerinin bir araya gelmeleri ve Türkiyenin tutumunu, kararım ilân etmeleriydi. Böyle bir hareketin dahilde olsun, hariçte olsun müsbet akisler uyandıracağı ve meyvalarını vermekte gecikmiyeceği şüphesizdi. Gene şüphesiz ki, böyle bir tutum en çok İktidarı büyütecek, en çok ona şeref kazandıracaktı.

Beklenmiyen ziyaret

Çankayada ve Dış İşleri Bakanlığın da Kıbrıs meselesi üzerinde temaslar ve, görüşmeler yapılırken, Makarios'un serbest bırakıldığı haberi duyulur duyulmaz soluğu Ankarada alan Kıbrıs Türk cemaatının liderleri Dr. Fazıl Küçük ve Faiz Kaymak Hür. P. Genel Merkezini ziyaret

Dr. Küçük ye Faiz Kaymak Hür. P. ve C.H.P. merkezlerini ziyaret etti

Zararları ne?

ederek cidden çok hoş bir sürpriz yaptılar. Bütün ümitlerini Cumhuriyet Hükümetinin enerjik davranışına bağlıyan Kıbrıslı liderlerin Muhalefet liderleriyle temas arzusunu göstermeleri ve bu arzularını tatbik mevkiine çıkarmaları, İktidarı Muhalefetle temastan kaçınmaktaki ısrarıyla tezat teşkil ediyordu. Fakat bu hareketin ne kadar normal ve ne kadar faydalı olduğunu Kıbrıslı liderlerin geçirdikleri küçük tecrübe gösterdi. Hür P. nin Menekşe sokağındaki merkezinde o gün yapılan samimi görüşmelerde ortaya atılan, meselâ Feridun Erginin, meselâ Turan Güneşin ve Enver Gürelinin Kıbrıs hakkındaki fikirlerinin Dr. Küçük ve Faiz Kaymak için bir yeniliği ve büyük faydası bulunduğu şüphesizdi.

Hür P. mensuplarıyla yapılan temasın müsbet tesiri ve uyandırdığı cesaret Kıbrıs Türk cemaatının liderlerine birkaç gün sonra C.H.P. Genel Merkezinin de yolunu tutturdu. Fakat Kıbrıslı liderlerin bu tatlı sürprizinden en fazla haz duyanların taraflı tarafsız, fakat Kıbrıs mevzuunda bir millî politikaya ihtiyaç duyan geniş vatandaş toplulukları olduğu muhakkaktı.

Kıbrıs

Kapı önündeki fırsat

Önümüzdeki günlerde vatan satıhının Kıbrısla ilgili en mühim hadisesi muhakkak ki, Hür.P. tarafından Meclise getirilen Kıbrıs hakkında umumi müzakere açılması hakkındaki teklif karsısında D.P. grubunun takınacağı durum ve alacağı karar olacaktır.

Şimdiye kadar D.P. grubu, istizahı, hükütmete şiddetli tenkitler tevcih etmek üzere başvurulan bir "silâh" olarak kabul etmekte ve bu takdirleri aynı mülâhazayla reddetmek yolunu tutmakta idi. Fakat şimdi Kıbrıs mevzuunda hükümet ile Muhalefet partilerinin görüşlerini ortaya koyacak ve noktai nazar farklarının münakaşasına imkân bahşedecek böyle bir teklifin birçok D.P. milletvekili tarafından sempatiyle karşılanması kuvvetle muhtemeldir.

Hür.P. nin Meclis grubu başkan vekili Feridun Erginin imzasıyla Meclis başkanlığına sunulan takririn milletçe duyulan bir ihtiyacın bir ifadesi olduğu muhakkaktır. Takip edilen maksat ve varılmak istenen gaye Kıbrıs mevzuunda Hükümetin ve Muhalefetin müşterek bir politikada birleşmelerini teminden başka bir şey değildir. Hür.P. Kıbrıs meselesini bir dahili politika meselesi olarak istismardan, parti lehine bir propaganda vesilesi "imal" etmekten uzaktır. O kadar uzaktır ki Feridun Ergin, takririnde meselenin istenirse gizli bir celsede müzakere edilmesini de teklif ederek iyi niyetinin bir delilini peşin olarak ortaya koymuş bulunmaktadır.

Muharrem **Nuri** Birgi

Düşünen baş

D.P. Grubunun Hür. P. nin umumi müzakere açılması hakkındaki talebi aleyhine vaziyet almaması ve me-elenin milletin hakiki ve yegâne temsilcisi Büyük Meclis önünde enine boyuna tartışılmasına imkân vermesi D. P. ye itibarların en büyüğünü kazandırabilir. 1946-1954 yıllarının sevgili partisi kaybettiği birçok gönülü yeni baştan fethedebilir. Zira bu cesaretli hareket, milletin D.P. grubundan beklediği bir çok hizmetlerin hayırlı bir başlangıcı olarak tefsire son derece müsaittir.

Bonn görüşmeleri

Kıbrıs meselesiyle alâkalı hâdiseler yurt içinde bu şekilde gelişirken, beynelmilel sahada da meselenin hal tarzına muhtemelen yenilik getirecek bir safhaya girilmek üzereydi. Bu haftanın sonunda Almanyanın Başşehri Bonn'da toplanacak olan NATO Bakanlar Konseyinde Kıbrıs meselesinin de müzakere mevzuu teşkil edeceği biliniyordu. Fakat asıl ehemmiyetli temasların görüşmelerde değil, kuliste ve hususi sohbetlerde cereyan edeceği muhakkaktı. Türkiye ve Yunanistandan hangisi Dulles ile daha cok husussî görüşme yanmaya ve Birleşik Devletlerin Dış İşleri Bakanını ikna etmeye, gönlünü kazanmaya muvaffak olursa avantajlı bir vaziyet elde edebilecekti.

Doğrusu, NATO Bakanlar Konseyinin bu toplantısı haklı dâvamızı dünya efkârına duyurabilmemiz için müsait bir fırsattı. Yunanistanın

"AYDIN" LARIMIZIN PİYASASI

Aydemir BALKAN

Ne mana verirsek verelim, kabahati kimde ararsak arayalım, ne tarafa çekersek çekelim, bir şey muhakkaktır: Birkaç yıldır tam manasıyla bir sosyal kriz içindeyiz.. Bu bakımdan çeşitli yönlerden Batı ile aramızda bazı mukayeseler yanmak belki faydalı olacaktır.

Batı ülkelerinde sınıflar ve dâvalar ne olursa olsan her yeni misalde, şekilde başka, fakat,ruhta benzer işaretler görmekteyiz. Buralarda, millî veya beynelmilel, muhtelif dâvalar karşısında aydınların davranışı, şahsiyetlerinin kuvveti, karakterlerinin sürekliliği ile göze çarpmaktadır. Bu davranış çok kere örnek sahnelerle doludur. Bunun içindir ki, Batının kudretini yapan, -bir kere daha tekrar edelim- tekniği değil, aydınlarının ahlâkıdır...

Batıda geri, karanlık sahneler yok mudur? Elbette vardır. Hatta Batı, bugün dahi tezatlar, "cynisme" ve iğrenç kavgalarla doludur. Bütün bu utanç verici sahnelere rağmen Batıda sapasağlam bir taraf vardır. Batı, dün ve bugün, fikir ve kanaatleri için; baskıdan mahrumiyetten değil; işkenceden, ölümden yılmayan sayısız aydınlara sahip olagelmiştir. Batının tarihi bir uçtan diğerine, örnek aydınlarla, Carlisle'in "kahraman"-larıyla, "fert kalmaktan korkmayan mertlerle" doludur. Brütüs'ten Luther'e, Galilerden Robespierre'e, Zola'dan Oppenheimer'e kadar, Batı toplumları üzerinden, asırlarca, bu namuslu, bu sağlam aydın soluğu esmiştir.

•

Ancak Akdenizden Doğuya gidildikçe nedense bu rüzgâr, bu soluk gitgide kaybolur. Yumuşak ve gevşek bir ruh, konformist ve pısırık bir zihniyet toplumları ve "okumuşları" uyuşturmakta ve boğmaktadır. Bu toplumlardan sadece "epe-, külatlf kahramanlar", bezirgan idareciler ve politik vurguncular çıkar. Dokuyu "Şark" yapan da budur. Gene söyliyelim. Batı ile Şark arasındaki rant kömür çelik ve makine değildir. Ruh ve ahlâk barometresidir...

Batılı aydın, prensipleri için vicdanının sesi için ölümü -ve hayatı- istihkar etmekle kalmaz. Hak bildiği fikirlerin yayılması ve kazanması İçin icabında cüretkâr ve mütecaviz olur. Bizde olduğu gibi pasif Buda heykelinden aydın yetişmez.Gerçek aydın muarrızdır. Hak, hürriyet, eşitlik ve kardeşlik prensiplerini Convention ordularıyla Avrupaya zorla yayan Fransız ihtilâlinin özü, ruhu da budur.

Batılı aydınların bizimkilerle eğer bunlar mevcutsa - farkları sadece bunlar da değildir. Batıda aydınlar popüler olmadığım bildikleri dâvalarda bilhassa ileri atılırlar. Aslında da gerçek aydının dâvası Kendi cemiyetinin ve zamanının dışında değil midir? Bunun içindiç. ki aydınlar uzun bir süre çoğunluğun nefret ve infialiyle karşılaşmazlar mı?.. Batıda sayısız misaller içinde, bundan ötürü, Luther veya Galile'yi misal aldık.. Fakat çok gerilere gitmeğe lüzum yoktur. Hatta son haftaların olaylarına bile gelişi güzel bir göz atmak yetecektir.

Fransa iki yıldır Cezayirde savaşmaktadır. Yarım milyon Fransız asker) Atlas dağlarında amansız bir gerillanın şartları içindedir. Kurnazca bir politika sonunda umumi efkâra "Cezayir Fransadır" sloganıyla asın bir hassasiyet aşılanmıştır. Feveran halindeki milliyetçi gruplar ve bir neo-faşizm kampanyası, itidal ve barış elemanlarım "Hain", "Bozguncu" çığlıklarıyla susturmaktadır. Cezayirdeki bu ölüm-dirim savaşında, hislerin körüklendiği bu fırtınada, Fransamn fikir ve vicdan sahipleri, pusmak ve sinmek zorunda mıdırlar?.. Hayır.. Hiç umulmadık bir anda ve umulmadık bir yerde bir aydının, sesi yükselmektedir. Cezayirde savaşan Fransız ordusunda, göğsü Normandiya ve Hindiçini savaşlarının nişanlarıyla dolu bir general, bir Bolardiere, Fransa tarihinden bir gölge gibi doğrulmaktadır.. Hükümete yolladığı bir mektupla, genç general, Cezayirdeki harp metodlarmı tasvip etmediğini ve bu savaşın Fransız ordusuna şeref vermekten uzak olduğunu bildirdi ve komutayı bıraktı.. General "Asi" "Hain" feryatlarıyla İki ay kalebentliğe mahkûm oldu. Artık mesleği, İstikbali, askerî prestiji yıkılmıştır. Fakat, bu hareketi- belki de kendinden yıllarla sonra - Fransaya şeref verecektir.

Gene son haftaların bir misali: Paris Hukuk Fakültesinden bir profesör, R. Capitant, başbakanın yüzüne *bir* mektup fırlatarak Cezayirdeki tethiş metodları dinmedlkçe derslerine devam etmiyeceğini bildirdi va ilâve etti: "İsterseniz ve muktedirseniz beni azledin..." Cezayir üniversitesinden bir Fransız hukuk profesörü daha; M. Peyrega, bu savaşın şartlarını ve hükümetin hareketini tenkit eden açık bir mektup neşretti. Bunları tek tük bazı yazarlar ve bilginler takip etti. Unutmavınız. Fransa yarım milyon askeriyle Cezayirde harp etmekte ve kan dökmektedir. Bu insanlar ise savaş içinde, kendi hükümetlerini ve kendi askerlerinin metodlarını telin etmektedirler.. Aydın cesaret budur.

Fransız generalinin ve profesörlerinin jestlerinin ehemmiyetini kavramak için bu davayı bir an için bize, bizim ölçülerimize getirebilir misiniz?. Tasavvur edebilir raisiniz?.. Yoksa Dumlupmar davasında, kabahatin Türk kaptanda olması "ihtimalinden" bahseden bir profesörümüze sanlı avukatlarımızın, yani hukuk adamlarımızın, "Millî hain" damgasıyla hücum edişlerini hatırlamıyor musunuz?

•

Gene geçen haftanın bir misali: " Alman hükümeti birinci hedef ihi gerçekleştirmek yani Birleşmeyi sağ lamak için en az komşuları kadar silâhlanmak ve NATO camiasında modern atom silâhlarına kavuşmak azmindedir. Büyük devletlerin nükleer araçlardaki yarışması Almanyayı cok geri bırakmıştır. Alman idarecileri bu"kutsal" gaye için atom silâhlarına hasret çekmektedirler. Fakat, işte Almanvadan, yıllarla dikta ve işgal rejimiyle boğulmuş zannedilen Almanyadan engin bir ses yükselmektedir: 18 Alman âlimi - içlerinde 4 Nobel mükâfatı da vardır, bu tasarıların beşer İçin tehlikeli olduğunu iddia ederek, atom çalışmalarına iştirak etmiyeceklerini kati bir şekilde bildirdiler.. Skandal vs.. Ancak 18 lerin bu isyanı düşünenler ve aydın cesaretini kavrayanlar için dünya çapında bir olaydır.. Almanyada çeşitli tepkilere ve ağır İthamlara yol açan bu dâva, Fransada olduğu gibi popüler olmayan mevzularda "hain" damgasını yemeği göze alan namuslu aydınların davasıdır. Fransız profesörleri gibi Alman âlimleri de bir iki ay sonra unutulup gideceklerdir. Çünkü bunlar kahraman değillerdir. Zaten bu cemiyetlerin kahramana ihtiyacı yoktur.

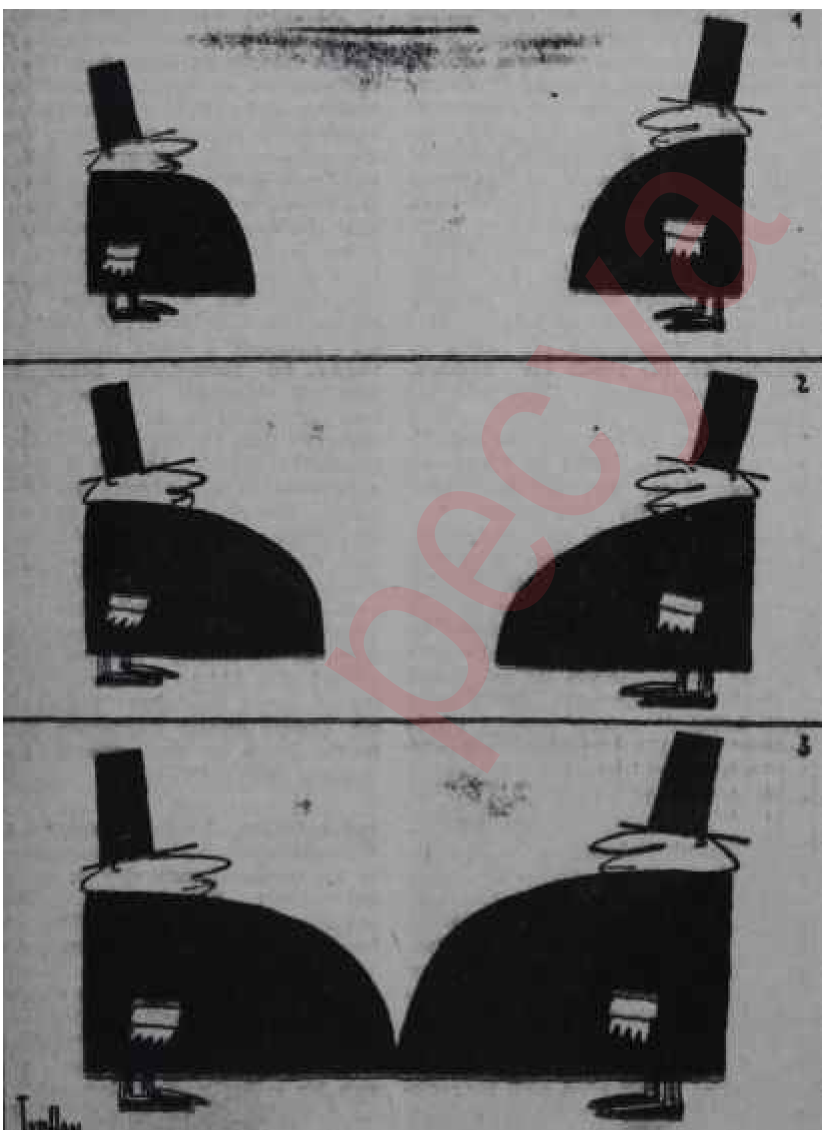
*

Bize gelince. Bu dev dâvaların yamada bizim, bizim aydınlarımızın, bizim cemiyetimizin dâvası ne kadar basit kalmaktadır.. Buna rağmen, işkence yokken, ölüm yokken, "asî", "hain" damgasını yemek yokken, taşlanmak yokken, "dünya-' da ve ahrette" lanetlenmek yokken, bizimkilerin en basit dâvalarımızda sükûtu, pısırıklığı nedir?. "Yedi düvelle" boğuşmuş, devrimler atlamış bir milletin aydınlan İçin bu ne düşüklüktür, bu ne züldür ? Bizi zehirleyen "viran olası hane" derdi! Belki de sadece Metin Tokerin dediği gibi pirzola ve demir meselesi..

Self-determination prensibinin arkasına gizlenerek ve müstemlekecilik aleyhtarlığı kisvesine bürünerek nesinde koştuğu Kibrisin istiklâli hayalinin aslında "Enosis"in birinci merhalesi olduğumu farketmeyen kalmamıştı. Şimdi yapılacak şey, her ne suretle olursa olsun Adanın Yunanistanın eline geçmesiyle Türkiyenin uğrıyacağı kayıpların, güvenlik bakımından doğacak tehlikelerin ve bilhassa ilerde Batı camiasını da tehdit etmesi muhtemel, kaçınılmaz ihtilatların izahıydı. Ama bu iş son derece dikkatla ye o kadar da sebatla yapılmalıydı. Unutulmaması gereken çok mühim bir husus ta, efkârı umumiyenin hükümet üzerindeki baskısı pek geniş olan Amerikada, -şimdiye kadar süregelen hataların bir neticesi olarak- tezimiz lehine sempati uyandırmakta Yunanistandan bir hayli mesafe geride bulunmamızdı.

Niçin itiraf etmemeli, Kıbrıs meselesinde tâ başlangıçtan itibaren ne kadar haklıysak o kadar hatalı bir yol takip edilmişti. Yunanistan bütün dünyada ve bilhassa Amerikada Kıbrıs davası için kendisine taraftarlar kazanmaya çalışırken, biz Kıbrısın tamamen İngilterenin bir iç meselesi olduğunu ileri sürmüş, bütün hâdiselere ve ikazlara gözlerimizi ve kulaklarımızı kapamayı tercih etmiştik. İhtiyartıyan İngiliz aslanının ağzında diş kalmadığı meydana çıkıp, Yunanistan Kıbrıs dâvasını ciddi bir milletlerarası mesele olarak ortaya atınca, o güne kadar gölgesine uzatım rahatça dinlendiğimiz muhayyel Türk Yunan dostluğunu bir kenara itip İngilizler Adayı terkederlerse Kıbrıs Türkiyenin olacaktır, başka bir hal tarzı şayanı kabul değildir dedik. Sonra Rum ekseriyete büyük rüçhan hakları tanımasına rağmen Yunanistan tarafından bile reddedilen Radcliffe Anayasası üzerinde müzakerelere hazır olduğumuzu bildirdik. Nihayet İngilterenin tünelin usunda bir ihtimal olarak gösterdiği Taksim fikrini, sanki İngiltere resmen teklif ediyormuşçasına benimsedik. Eğer Kıbrıs dâvasında esasta son derece haklı bulunmasaydık, bu derece kararsız bir politikanın Adanın kat'i surette elden çıkmasına yol açmasının bile imkân dahiline girmesi düşünülebilirdi. Kuvvetimiz haklı olmaktan ileri geliyordu ve çok şükür henüz kaybedilmiş bir şey yoktu.

NATO Bakanlar Konseyi toplantısında resmi ve hususî bütün görüşmelerde Türkiyeyi temsil edecek olan Ethem Menderes ve Muharrem Nuri Birginin, Kıbrıstaki Rumların nüfus fazlalığından başka hiç bir koza sahip olmayan Yunanistanın Dış İşleri Bakanı Averof karşısında çok daha sağlam istinat noktalârına sahip bulunduğu şüphesizdir. Bilhassa,

POLİTİKADA YAKINLAŞMA

Geri Tepen Silah

AKİS'in geçen sayısında çıkan garip bir yazının, basın kanununun cevap ve tekzip hakkı mevzuundaki hükmünün yeni anlayış tarzının bir tezahürü olduğu elbette okuyucularımızın gözünden kaçmış olmalıdır. Bu mektubu savcılık kanalıyla gönderen Bursa Gazeteciler Cemiyetinin idare heyetine hâkim olan zihniyet, hiçbir tefsire ihtiyaç göstermiyecek kadar açık, fakat üzüntüye değmiyecek kadar dâ beyhudedir. Bu şekildeki davranışların dünyanın neresinde olursa olsun tasvip görmiyeceği aşikârdır. İşte mecmuamıza gönderilen ve altında meşhur Mektubu gönderen cemiyetin üyesi, 8 Bursalı gazetecinin imzasını taşıyan bir mektup:

Bursa gazeteçiler Cemiyeti İdare Heyetinin çektiği bit telgraf üzerine derginiz ile cemiyet idare heyeti arasında meydana gelen yazılı çatışma dolayısıyla biz, aşağıda imzaları (bulunan Bursa gazetecileri, son defa Bursa Gazeteciler Cemiyeti tarafından kaleme alınıp mecmuanıza gönderilen tekzip yazısıyla bir ilgimiz bulunmadığını, Basın Kanunu ve Türk başın mensupları hakkında cemiyet idare heyetinin görüşlerimi asla tasvip etmedigimizi ehemmiyetle açıklamak isteriz.

Derviş Taşman, Sadrettin Canga, Fethi Taşman, Necati Akgün, Recai Taşman, Yalçın Kaya, Erdoğan Binyücel, İsmail Karabulut

İhtimal Amerika tarafından da desteklenecek plan. Adaya NATO çerçevesi içinde milletlerarası bir statü vermek fikri, "Enosis"e kafi bir set çekmesi bakımından son derece ehemmiyetli bir hareket noktası teşkil edebilir. Fakat kabul etmeli ki bu madalyonun sadece bir yüzüdür, öbür yüzünde ilhaktan başka hal çaresini kabule yanaşmayan ve NATO'nun müdahalesini şiddetle reddeden Yunan talepleri vardır. Yunanistana, yapılacak siyasî ve diplomatik tazyiklerle Adaya milletlerarası bir statü verilmesi kabul ettirilse bile, gene çok çetin bir meseleden kurtulmuş olunmıyacaktır: Adanın muhtariyeti dâvası..

Yunanistanın o zaman da Adaya verilecek muhtariyet bahsinde meselenin sadece İngiltereyle Adalılar arasında hallinin gerekeceği iddiasıyla beynelmilel siyaset sahasını bulandırmaya kalkışacağı muhakkaktır.

Mühim olan "Enosis"i önlemek, Adaya muhtariyet verilmesi halinde Kıbrısta yaşıyan Türklerin idareye Rumlarla eşit haklarla iştirakini sağlamak, Ada üzerindeki haklarımızı mahfuz tutmaktır. Bütün bu ihtimallere göre hazırlanmış plânlarımızın Ve her hale göre tatbik kabiliyeti olan bir politikamızın mevcudiyeti şarttır. Bu takdirde Kıbrıs işinden yüz akıyla çıkmamızdan başka bir netice bahis mevzuu edilemiyecektir.

Basın

Biri daha

Geçen haftanın ortasında Perşembe günü, Ankaradaki gazetecilerin çoğu, kimi sanık, kimi muhabir sıfatıyla - ama hepsi de gazetecilik vazifesinin bir icabı olarak- Ankara Toplu Basın Mahkemesinin Önünde toplandıkları bir sırada "Hususi" plâka taşıyan, yeşil boyalı Emniyet jeep'i AKİS'in basıldığı matbaanın önünde durdu. Jeep'in içinde Üç sivil polis vardı. Üçü de jeep'ten inip matbaaya girdiler. Polisler AKİS'in sahip ve yazı işleri müdürü Yusuf Ziya Ademhanı arıyorlardı; Ademhan matbaada AKİS'in baskısına nezaret ediyordu.. Emniyet memurlarını karşısında görünce hiç sasıtmadı. Temyiz Üçüncü Ceza Dairesinin mahkûmiyet kararını tasdik ettiğini öğrendiği günden beri, polislerin gelip kendisini götürmesini bekliyordu. Hatta Ademhan, Cezaevine girdikten sonra yapılacak bir işi bile önceden düşünmüş saçlarını iki numara makinarla traş ettirmişti. Fakat infazın gecikmesi yüzünden, polislerin matbaaya geldiği gün şaçları *yeni bir* traşa ihtiyaç gösterecek kadar uzamış bulunuyordu.

Ankara Savcılığı Ademhan hakkında kesinleşmiş «hükmün infazında, Metin Tokere ve Ratıp Tahîr-e gösterilen surata lüzum görmemişti.

Kapaktaki gazeteci

Yusuf Ziya Ademhan

AKİS mensupları, geçen hafta, bir arkadaşlarının daha Ankara Cezaevine götürülmesinin teessürü içindeydiler. Agâh Erozanın muvafakatiyle açılan bir dâva neticesinde mecmuanın sahip ve yazı işleri müdürü Yusuf Ziya Ademhan, Ankara Toplu Basın mahkemesi tarafından 8 ay hapse, mahkûm edilmiş ve hüküm, Temyiz Mahkemesinin Üçüncü Ceza Dairesince de tasdik edildiğinden, kesinleşmişti.

AKİS'in yazı işleri müdürleri için çizilen talih esasen pek farklı değildi. Meşhur 6334 sayılı kanun ve onu takip eden sen tadilât karşısında gazetecilik vazifesini ifa etmek çok, ama çok zorlaşmıştı. 1948-1952 arasında kılıç kesilen bir takım kalemler hile kınlarına girmiş, gazetelerde başyazıya rastlamak nadirattan sanılmaya başlamıştı.

Yusuf Ziya Ademhanın gazetecilik anlayışı, kenara çekilmenin değil, inandıklarını cesaretle müdafaa etmenin vazifesi olduğu şeklindeydi. Ademhan bu zihniyete sadık kaldı, mücadelesini bu anlayış çerçevesi içinde yürüttü. Dâvaları, dâvaların takip etmesi Ademhanı, Ankara Adliyesi koridorlarında en çok görünen adam haline getirdi. Fakat genç gazeteci namuslu bir basın idealine sadık kalmasını başardı.

Bundan 29 yıl evvel Erzincanın Kemaliye kazasında hayata gözlerini açan Ademhanın kısa hayatı da güçlüklerle ve mücadelelerle doluydu. İlkokulu bitirdikten sonra Ankaraya gelmiş ve fakir bir ailenin çocuğu olduğu için hayatını bizzat kazanma zaruretiyle karşılaşmıştı. Hayat mücadelesi veya tahsil.. Yusuf Ziya Ademhan bu ikisi arasında bir tercih yapmak zorunda kalmıştı. Esasen İkinci Dünya Harbinin doğurduğu maddi zaruretler bu iki çetin işi bir arada yürütmeyi âdeta imkânsız bir hale sokmuştu. Çalışıp hayatını devam ettirme zarureti, okuyup öğrenme aşkını insafsızca mağlûp etmişti. Yusuf Ziya Ademhan, Çocukluk cağında bu problemi çözdü. Güçlüklerle dolu üç çalışma yılından sonra nihayet bir taraftan hayatını kazanma, diğer taraftan tahsilini tamamlama imkanına kavuştu ve Ankara Dördüncü Ortaokuluna kaydoldu. Ademhan ortaokulu tamamlayıp diplomasını eline aldığı gün, gönlü liseyi tamamlama ve yüksek tahsil yapma aşkıyla doluydu. Fakat yasama zarureti ve arkadaşlarına nazaran epeyce ilerlemiş yaşı onu hayatını kazanmak için çalışmaya zorluyordu. Bu mücbir sebeb Ademhana normal tahsil yolunu tıkıyordu; fakat ondaki öğrenme arzusunu, bügi aşkını mağlûp edebilecek bir kuvvet düşünülemezdi. Genç Ademhan yıpratıcı bir çalışma gününden sonra, mütevazı odasına çekiliyor, mahdut kazancından ayırdığı paralarla satın aldığı sevgili kitaplarını ele alıyor ve geç vakitlere kadar okuyor, okuyor, okuyordu. Kendini bizzat kendisi yetiştirmek meselesiyle karşı karşıya kalan Ademhan, bilhassa siyasî hayatımızda pek muvaffak örneklerine rastlanılan "otodidakt"lardan biri oldu.

Ademhanın merakı bilhassa edebiyat ve şiir üzerinde toplanıyordu. Saz şairleri tarzındaki şiirlerinde bilhassa başarı gösteriyordu. Şiirleri birçok sanat mecmualarında çuctı. .Destan tarzındaki şiirlerini kitap halinde neşretti. Sür ve edebiyat merakının yanı başında, Adamhanda gün geçtikçe yeni fakat çok kuvvetli bir heves de uyanıyordu: Gazetecilik..

1950 yılında C.H.P. tarafından çıkardan Karagöz gazetesine önce musahhih olarak girdi. Az sonra ciddiyeti ve gayreti sayesinde yazı işlerine geçti. Ulus, 1955 te tekrar çıkmaya başlayınca Ademhan bir taraftan Karagöz'de bir taraftan Ulus'ta çalışmaya başladı.

1955 İlkbaharında, Cüneyt Arcayürek'in tevkif edilmesi üzerine AKİS'in yazı işleri müdürlüğüne geçti. Bu vazifesini yaparken 1956 Haziranında AKİS'in imtiyazını da satın alarak sahibi oldu.

Ademhan, AKİS'te bir taraftan bitmek tükenmek bilmiyecekmiş gibi gelen dâvalarla uğraşırken, bir taraftan da gecenin geç saatlarma kadar mecmuasının okuyuoularının eline daha mükemmel bir şekilde geçmesini temin için didiniyordu. Temyizin mahkûmiyet kararını tasdik etmesi haberini en serin kanlılıkla karşılayan da Ademhan oldu. Evine gitti, yatak dengini ve Valizini hazırladı. Hatta "hapishane berberine eziyet olmasın" diye saçlarını gidip iki numara makinayla traş bile ettirdi.

Şimdi Ankara Merkez Cezaevinin demir kapıları arkasında 8 ayın dolmasını - daha çok basının lâyik olduğu hürriyetine kavuşmasını - bekleyen Yusuf Ziya Ademhanın iyi bir imtihan vermiş, dürüst bir gazeteci olduğu şüphesizdir.

Ama Ademhana karşı yapılan muamele de diğer gazetecilere yapılandan farklı olmadı. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun infaz hakkındaki hükümlerinin gazetecilere tatbikinde yeni bir anlayış tarzının cari olduğu açıkça anlaşılıyordu. Adi suçlardan hüküm giyenlerde esirgenmiyen ihbarname gönderme usulü, gazeteciler için tatbik kabiliyetine sahip değildi! İhtimal gazetecilerin mahkûmiyet kararını öğrenir öğrenmez sırra kadem basacaklarından endişe ediliyordu.

İşte Ademhan, emniyet memurları matbaadan içeri girip te kendisine bizimle beraber geleceksiniz dedikleri zaman, bu "beraberce" gidilecek yerin Cebecideki Merkez Ceza evi olduğunu, kendisinin cezaevinin içinde polislerin ise dışında kalacağını ve hürriyetine ancak 8 ay geçtikten sonra kavuşabileceğini pek iyi biliyordu. Buna rağmen ne şaşırdı, ne de sarsıldı.. Polisler kendisine bütün hazırlıklarını tamamlayıp kendileriyle gelmesi için 5 dakika müsaade ettiler. Ademhan bu son 5 hürriyet dakikasının bütün lezzetini çıkardı: Bir [arkadaşına telefon etti. Yeğenine kendisini merak etmemesi ve asla üzülmemesi için iki üç satırlık bir pusula yazdı ve o sırada matbaada bulunan bir arkadaşına evinin anahtarını vererek hapishanede okumak üzere hazırladığı kitapların yerini tarif etti ve onların kendisine getirilmesi ricasında bulundu. 5 dakikalık müddetin dolması, Ademhandan çok polisleri sabırsızlandırıyordu. Nihayet

Şinasi Nahit Berker
Başa örülen çorap!

Ademhan arkadaşlarıyla vedalâştı ve üç sivil memurla beraber jeep'e binerek çok sevdiği mecmuasından muvakkat bir zaman için ayrıldı.

Adliyede infaza müteallik formalitelerin tamamlanmasından sonra, Yusuf Ziya Ademhan da evrakıyla beraber Merkez Cezaevi Müdürlüğüne getirilip teslim edildi ve demir kapılar bir gazetecinin daha üstüne ağır ağır kapandı,

Mahkûm olan gazeteciler

Tam bu sırada Ankara Toplu Basın mahkemesinde bir basın dâvası daha karara bağlanıyor ve iki genç gazeteciye daha hapishane yolu gözüküyordu. Bu dâvada sanık mevkiinde, oturan gazeteciler Ulusun fıkra yazarı Şinasi Nahit Berker ile yazı işleri müdürü Nihat Subaşı idi. Dâva Şinasi Nahitin Ulus'ta çıkan "Çorap örmek" başlıklı fıkrasında Başbakan Adnan Menderese hakaret edildiği iddiasıyla, Başbakanın muvafakati istihsal edilerek açılmıştı ve uzun zamandan beri devam ediyordu. Gazetecilerin avukatı müdafaasında "Çorap örmek" tâbirinin çok kullanılan bir halk deyimi olduğunu ve hatta bizzat Başbakanın bu tâbiri Meclisteki konuşmalarında kullandığım Zabıt Cerideleri ibraz ederek belirtti. Fakat müdafaa avukatının iddiaları şayanı kabul görülmedi. Ankara Toplu Basın Mahkemesince o gün alenen tefhim edilen ve mucip sebebleri bilâhare bildirilecek olan kararına göre fıkra yazarı Sinasi Nahit Berker ile Yazı işleri müdürü Nihat Subaşı sekizer ay hapis ve 1333'er lira ağır para cezasına mahkûm oldular. Gazetenin sahibi, C.H.P. Genel Sekreteri Kasım Gülek de 6834 sayılı kanunun hükümlerine göre 13 bin 333 lira para cezasına mahkûm edildi. Kararın temyizi kabildi ve gazetecilerin bu yola baş vuracakları tabii idi.

DÜNYANIN GÖZÜ

Turkiets "demokratiska ... " vill lägga munkavle på pressen
chefredaktör i fängelse för kritik

AKİS

Metin Tokerin tevkifinden bu yana günler geçmiş, fakat bu hadisenin gerek dahilde, gerek hariçte uyandırdığı akislerin arkası kesilmemiştir. Gösterilen alâkanın sebeblerinin Metin Tokerin şahsiyetinden çok Türkiyedeki basın re jimi ve basın hürriyeti bahsiyle ilgili olduğu şüphesizdir.

Basın Kanununda yapılan son tadilât, gazeteciler aleyhinde açılan dâvaların gibi geçtikçe artması ve hapisteki gazeteciler bu alâkayı körükleyen ve devamlı kılan sebeplerdi. Bir " ispat hakkı" tasarısının bir siyasi partinin hem de süratle gelişen, kuvvetli bir partinin, doğmasına sebeb olan bir memlekette bütün gözlerin basına çevrik olmasından daha tabii bir şey olamazdı.

Yabancı basın da Türk basınıyla alâkalı haber ve hâdiseleri dikkatle takip ediyordu. Meselâ Türkiyeden epeyce uşak, kutuplara çok yakın bir memleket olan İsveçin en çok okunan gazetesi Stockholm-Tindingen'de, AKİS Sarol dâvasının safhaları ve Metin Tokerin tevkifi hâdisesi geniş bir şekilde naklediliyordu. Stockholm - Tindingen, AKİS-Sarol'dan bahseden sayısında kapağında Metin Tokerin resmi bulunan AKIS'in bir klişesini de neşretmişti.

Basınımızın durumunu dikkatle takip eden sadece nüfusu az, fakat halkı uyanık ve demokrat İsveçten ibaret değildir.

TOPLANMA HÜRRİYETİNE DAİR..

Alp KURAN

AKİS'in 154 üncü sayısındaki başyazıda, Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki kanunun bilhassa iktisadi sıkıntıları gidermek maksadile kabul edildiği; fakat bu kanuna rağmen mal kıtlığı, karaborsacılık ve fiat yükselişlerinin önlenemediği, bilakis daha da arttığı; bu durum karşısında mezkur kanunun bugünkü şekliyle mevcudiyetine lüzum kalmadığı belirtilmekte idi. Büyük bir vukufla ortaya konan bu görüşün isabeti ortadadır. Fakat 6761 sayılı Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri hakkındaki kanunun değiştirilmesini gerektiren daha başka sebebler de mevcuttur.

●

6761 sayılı kanun, herşeyden önce, demokrasi anlayışı ile kabili telif olmadığı için değiştirilmelidir. Bunu anlamak için toplantı hürriyetinin tarihine ve mahiyetine bakmak kâfidir.

Daha Milâttan önce, eskiçağ cumhuriyetlerinde, toplantı hürriyeti demokrasinin en zaruri bir şartı ve lâzımesi olarak kabul edilmişti. Meselâ Atina Devletinde demokrasinin 3 temel prensibinden bir de toplantı hürriyetiydi. Bütün dünya tarihine bakınız, toplanma hürriyetinin müstebit idareler devrinde ortadan kaldırıldığını, antidemokratik rejimlerde tamamen kayıtlandığını, demokratik devrelerde ise sınırının genişletildiğini göreceksiniz.

Demokrasinin en eski ve en esaslı prensiplerinden olan toplanma hürriyeti, mahiyeti itibariyle, bilhassa söz hürriyetinin bir neticesidir. Gerçekten, bir odaya kapanıp veya ıssız bir dağın tepesine çıkarak, tek başına konuşmanın söz hürriyeti ile hiç bir alâkası bulunmadığı aşikârdır. Söz hürriyeti fikirlerin başkalarına nakledilebilmesi imkânını gerektirir. Her fert dilediği yere gidip dilediği şahıslara düşüncelerini anlatabilmen ve her isteyen vatandaş da onu dinleyebilmelidir ki, söz hürriyetinin mevcudiyetinden bahsedilsin. Binaenaleyh, bu mantık, açık veya kapalı yerlerde, namütenahi insanın bir araya gelebilmesini, konuşabilmesinin konuşulanları dinliyebilmesini gerektirir. Şu halde, toplantı hürriyetinin bulunmadığı zamanlarda söz hürriyeti de yoktur. Hal buki bizim 6761 sayılı kanunumuz, seçimlerin propaganda zamanları haricinde, siyasi hususlarda da olsa, toplantıları menetmiştir. Bu durum karşısında, Türkiyemizde, 1460 günün 1415 gününde söz hürriyetinin mevcut olmadığını kabul etmek zorundayız.

Diğer yandan, toplantı hürriyeti vatandaşın siyasî hayata katılma hakkının da bir ifadesidir. Demokrasi, halkın 45 gün siyasetle uğraşmasına müsaade edilip, 1415 gün siyasetten uzak tutulması rejimi değildir. Demokrasilerde hâkimiyet halka ait olduğuna göre, vatandaşların her zaman siyasî ha I. ta fikirleriyle katılabilmesi gerekir. Aksi takdirde, bir halk İdaresiyle değil, imtiyazlı bir şahıs veya zümre idaresiyle karşı karşıyayız demektir.

Eskiçağ cumhuriyetlerini göz önüne getirelim: Vatandaşların siyasi fikirlerini ancak toplantılar vasıtasiyle açıklıyabildiklerini müşahede ederiz. Gerçi matbaanın icadıyla fikirlerin toplantısız da nakli imkanı hasıl olmuştur. Fakat gene de toplantı hürriyeti ehemmiyetinden hiç bir şey kaybetmemiştir. Çünkü matbuat, her memlekette, gayet mahdut bir zümrenin elindedir. Demokrasi ise bir eşitlik rejimidir. Neşir yolundan fayjdalanamıyanların da aynı derecede siyasî hayata katılmak fikirlerini yaymak hakkı vardır. Bu hususta onların sahip oldukları yegane vasıta ise toplanma hürriyetidir.

Toplantı hürriyeti, bir yandan da, vatandaşın öğrenme hak ve hürriyetine bağlıdır. Vatandaşlar siyasi toplantılara katılmaktan menedildikleri takdirde, hükümetin hatalı icraatını öğrenmek ve binnetice onu murakabe etmek ve salim bir şekilde rey vermek imkânından da mahrum olacaklardır. Bu zaviyeden bakıldığı zaman, Türkiye gibi ahalisinin büyük bir çoğunluğunun okuma yazma bilmediği ve Devlet radyosunun iktidar partisinin inhisarı altında bulunduğu memleketlerde, toplanma hürriyetinin ehemmiyeti daha da artmaktadır. Halkın hükümet icraatını her cephesiyle ve her zaman öğrenemediği memleketlerde ise demokrasi, şüphesiz, yoktur.

Bütün bu sebeblerle, 6761 sayılı kanun demokrasi anlayışı ile hiçbir bakımdan bağdaştırılamaz.

●

6761 sayılı kanun Anayasaya aykırıdır; bu sebeble de, değiştirilmelidir. Gerçi Anayasamızın 79 uncu maddesi toplanma hürriyeti hududunun bir kanunla tâyin olunacağını belirtmiştir. Fakat bundan, iktidarı ele geçiren çoğunluk partisinin bu hududu, kayıtsız ve şartsız, dilediği gibi tesbtt edebileceği manası çıkarılamaz. Toplantı hürriyetini tamamen ortadan kaldırmamak şartiyle, bu hürriyetin istendiği kadar kısılabileceği söylenemez. Bunun ispatına gelince 10 yılda bir gün veya hergün bir dakika toplanmaya cevaz veren kanunların Anayasaya aykırı olacağında hiç şüphe yoktur. Her iki halde de toplanma hürriyeti topyekûn tahrip edilmemiştir. Fakat birinci halde, vatandaş iki buçuk seçim devresinde bir gün, bütün ömrünce de 4-5 gün toplanabilecektir. İkinci halde ise, bir dakika içinde ne doğru dürüst toplanmak ve ne de bir şey söylemek mümkündür. Seçimlerin propaganda müddeti haricinde siyasî toplantıları meneden 6761 sayılı kanun ise, yukardaki misallerden pek farklı bir durum yaratmamıştır. "On yılda bir gün" mantığı ile, "dört yılda 45 gün" mantığı arasında hic bir fark yoktur. Bu mantık bir defa kabul edilince de, her nisanın bütün ömrünce yalnız bir saat toplanabileceği hususunu da kanunlaştırmak hukuken mümkün olacaktır.

Toplantı hürriyetinin, bu suretle, uzun fasılalarla kullanılmasını derpiş eden kanunlar, herşeyden önce, Anayasanın ruhuna aykırıdır.

Filhakika, Anayasamıza göre, toplanma hürriyeti Türklerin tabu haklarındandır. Tabiî haklar ise dünyanın her tarafında hep aynı şekilde tarif edilmektedir: Tabiî haklar insanların doğarken beraber getirdikleri, şahıslarına ayrılmaz bir surette bağlı, terkedilmesi ve vazgeçilmesi imkânsız haklardır. Tıpkı su içme, teneffüs etme, gıda alma, üreme gibi.. Binaenaleyh, bütün tabu haklar gibi, insanın toplantı hürriyetinden de, uzun fasılalarla değil, fakat her zaman, ister" se her gün faydalanabilmesi gerekir.

Nitekim bunun böyle olduğunu Anayasamızın 5 inci faslı hükümleri de açıkça ispat etmektedir.

öyle sanıyoruz ki, Eğer Türkiyede bir Anayasa Mahkemesi mevcut olsaydı, sözü geçen sebeblerle bu kanunun iptali gerekirdi.

●

Nihayet, 6791 saydı kanunun tatbikatı da değiştirilmesini gerekil kılmaktadır. Gerçekten, 6761 sayılı kanun zaman içinde ve şahıs itibariyle birbirinden çok farklı şekillerde tatbik edilmiştir. Bu farklı tatbikat, ya kanunu uygulayan şahısların kötü niyetinden ileri gelmiştir. Bu takdirde -Ceza Kanunumuzun 174 üncü maddesi mucibince- bu şahısların cezalandırılmaları gerekir. Yahut da, bunda kimsenin kusuru ve kötü niyeti yoktur. Bu takdirde bizzat kanun müphem ve muğlak demektir. Bu durum karşısında da kanunun değiştirilmesi ve vazıh kılınması gerekir.

Çünkü, aynı bir kanunun çeşitli tatbikatı, hukukla bağlı devletin değil, fakat keyfi idarelerin alâmetidir.

Ç A L I Ş M A

Hakem Kuralları

Bir müdahale

İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsünün sosyal siyaset konferanslarına kargı birdenbire ortaya çıkan husumet, geçen hafta da bütün şiddeti ile hükmünü yürütüyordu. Konferansları baltalamak için girişilen faaliyetin henüz arkası kesilmemişti. İşçiler şehirlerde toplanıp makine ile temaca geçince vakıa birşeyler öğreniyorlar, haksızlıkları daha iyi görüyorlardı Fakat bunların sebeplerini ve nasıl giderileceğini ancak "aydınlar" dan öğrenebilirlerdi. Onun için işçilerle aydınların arasında temas temin etmeye lüzum vardı. Prof. Orhan Tuna "sosyal adalet" taraftarıydı İşçilerin hangi şartlar altında çalıştıklarını ve haklarının nasıl yenildiğini biliyordu. Onun içindir ki, işçilerin sosyal meseleler hakkında bilgi sahibi olmaları için yıllardanberi çalışıyor ve mümkün mertebe onların haklarını koruyordu. Hattâ İstanbul Valisi tarafından üye olarak seçildiği il Hakem Kurulunda işçilerin haklı isteklerini desteklemesi bir "kabahat" imiş gibi çok defa "muaheze" edilmişti. Fakat Çalışma Bakanım "gücendiren" sosyal siyaset' konferanslarına kadar kimse kendisine resmen bir şey yapamamıştı. Şimdi ise Prof Orhan Tuna Çalışma Bakanlığı için' başlı başına bir "hedef" olmuştu. İl Hâkem Kurullarına seçilenleri ve vazifelerinden "affedilecekleri" kanunen o vilâyetin valisi, hukuk işleri müdürü ve Bölge çalışma müdürü tâyin ederdi. Bu defa, Çalışma Bakanı kanunen yetkili olmadığı halde meseleye "müdahale" etmeğe karar vermişti. Bunun için Çalışma Bakanlığının bir "yüksek memuru", masrafları Bakanlık tarafından ödenmek suretiyle, İstanbula gönderiliyordu. Prof. ,Orhan Tuna sosyal siyaset konferanslarina karşı girişilen baltalama hareketlerinden sonra, şimdi de İl Hakem Kurulundaki Vazifesinden "affedilecekti". Profesör bunu öğrenince aradakileri müşkül durumda bırakmamak için İl Hakem Kurulundaki vazifesinden çekildiğini Gökay'a bildirmeyi tercih etti. Böylece İstanbuldaki İşçiler, il Hakem Kurullarına intikal edip henüz karara bağlanmamış olan uyuşmazlıkları ile şimdiden sonra intikal edecek olanlar hakkında artık eskisi kadar iyimser davranamıyorlardı.

işçiler

Dökümhanelerde işsizlik

Bu haftanın başında dökümhanelerde çalışan işçilerin, işsiz kalma endişeleri büsbütün artmıştı. Dökümhaneler pik işliyorlardı. Bu, ham madenî eşya sanayiinin hammaddesi idi, Halbuki piklerin bir anlaşma ile İtalyâya satıldığı anlaşılıyordu. Bu durum karşısında yerli fabrikalar ancak Ereğliye kendileri vasıta gönderdikleri takdirde mahdut miktarda pik alabilecekler, aksi halde çalışamayacaklardı. Vakıa küçük dökümhaneler çalışacak kadar az miktarda piki, hurda halde de olsa, bulabiliyorlardı. Fakat bunlar ancak 3-4 işçi çalıştıran küçük atölyelerdi: Asıl dökümhaneler ise 100-150 işçileri ile haftalardır pik bekliyorlardı. İşçiler de bu yüzden ancak yarım gündelik alabiliyorlardı. Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı Av Fişeği Fabrikası ile işçileri arasındaki ücret uyuşmazlığından dolayı İstanbul iti Hakem Kurulunun son olarak verdiği karardan 4a anlaşıldığı üzere madeni eşya iş kolundaki ücretler, yapılan Zamlarla ancak 6,5 lirayı buluyordu. Şimdi pik yokluğundan dökümhanelerdeki işçiler bu ücretin yarısı ile geçinmek zorunda kalıyorlardı. Fabrikaların bu "yârı yevmiye" yi de daha uzun müddet ödemiyecekleri ve işçilerine "yol verecekleri" meydandaydı.

İş ve İşçi Bulma Kurumu ise. teşkilatının yetersizliği yüzünden, iş-

S E N D İ K A

Dünyanın en geri memlekellerinde bile sendika hürriyeti gerçekleşmişken bizde -yâni hür ve demokrat bir memlekette-, sendika hürriyetleri hergün biraz daha ortadan kaldırılmaktadır. Sendikaların meydana getirdiği işçi birlik ve federasyonlarının kapatılması yolunda girişilen hareket, son olarak Ankara İşçi Sendikaları Birliği ve Eskişehirde Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu merkezlerinin mühürlenip evrakına e1 konması ile yeni bir safhaya girmiştir.

Dünyanın her yerinde işçi hareketi ancak işçilerin birleşmeleri sayesinde muvaffak olabilmiştir. Münferid hakların ve taleplerin korunması, cemiyet düzeni itibariyle, güç ve hatta imkânsızdır. Onun içindir ki, işçi aleyhtarlığı ve düşmanlığı işçilerin birleşmelerinin bir sembolü olan sendikalara karşı yöneltilmiştir, fakat bu mücadele birçok memleketlerde işçilerin zaferiyle sona ermiştir. Bizde ise denenmiş ve sakatlığı anlaşılmış metodlara itibar etmek her sahada âdettir. Şimdi de işçilerin birleşmelerine karşı sakat bir mücadele açılmış bulunmaktadır. 1950 yılında Türkiyeyi , ziyaret edip işçi meselelerini inceleyen Milletlerarası Çalışma Teşklâtının verdiği raporda belirtildiği gibi, zamanın Çalışma Bakam Dr. Sadi Irmak'ın "Emeğin değerler yaratıcısı olduğunu" söylemesine rağmen İşçi meseleleri Türkiyede lâyık oldukları dikkatle ele alınmamıştır. Halbuki, gene raporda belirtildiğine göre, dünya memleketleri işçi meselelerinin ehemmiyetini anlamış ve işçilerin meslekî birlikler kurmaları, sağlıklarının korunması, iş saatlerinin azaltılması, iş kazalarının önlenmesi gibi hususların neticede yalnız işçilere değil fakat millî ekonomiye ve sosyal hayata faydalı olduğuna inanmışlardır. Eğer bîr çok Batı memleketleri bugünkü yliksek medeniyet ve istihsal seviyelerine ulaşmışlarsa, bunun, insan emeğinin değerlendirilmesi ve korunması sayesinde mümkün olduğu rapordan açıkça anlaşılmaktadır. Raporda asıl belirtilmek istenen nokta, Türkiyede gerek resmi makamların, gerek halk efkârının işçi meseleleri hakkında yeter bünye sahip olmadıkları, gerektiği gibi aydınlatılmadıkları ve bu sebebten de hu meselelere karşı çekingen ve hattâ düşmanca bir durum almış olmalarıydı. Raporun kaleme alınmasından 7 yıl geçtiği halde Türkiyede sendika hürriyeti malesef gerçekleşmemiş ve bu yolda kaydedilen küçük ilerlemeler de baltalanmıştı.

İşin asıl acı olan tarafı işçi meselelerine en fazla vukufu olması gereken ve işçi menfaatlerini işverenlere karşı korumak ve bu mevzuda halk efkârını aydınlatmakla vazifeli bulunan Çalısma Bakanlığının işçilere karşı takındığı tavırdı. Çalışma Bakanlığı tarafından Eskişehir Asliye Birinci Hukuk Mahkemesine gönderilen 2 Mart 1957 günlü yazı birçok noktalardan incelenmeğe değer bir vesikadır. Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonunun kapatılması için açılan davanın görülmesi sırasında işçiler tarafından adı seçen mahkemeye Federasyon tarafından ibraz olunan ve Çalışma Bakanlığından çıkmış bir yazı karşısında hayrete düşülmüştü. Çahşma Bakanlığının bu yazısında. Federasyonun kurulusuna ait muamelelerin tamam olduğu bildiriliyerdu. Bu durum haklı olarak tereddüt uyandırmıştı. İşçi Birlik ve Federasyonları bir takım kanuni formalitelerin ikmali ve keyfiyetin idarî makamlar vasıtasıyla Çalışma Bakanlığına bildirilmesiyle kuruluyordu. Şimdi de aynı bakanlık, kurulusunda kanunî formalite noksanlığı, bulunduğu için federasyonların kanatılmasını istiyordu. Çalışma Bakanlığı bununla kalsa sene iyi idi. Kendisi tarafından Federasyonun meşru bir teşekkül olarak, kabul edilmesinin dahi mah-

sizlere iş bulacak durumda değildi. Kurumun İstanbul Şubesinde madeni iş kolundaki işçilerle meşgul olan ve işçilikten yetişme memurun işine son verilmiş ve yerine kimin getirildiği bir türlü ögrenilememişti. Halbuki İstanbulda bu iş kolunda en az bin işyeri yardı. Fakat Kurum bu iş yerlerinden pek azı ile temastaydı. Bu bakımdan ham madde yokluğu yüzünden bir işyerinden çıkanları başka işyerlerine yerleştirmesine imkân yoktu. Sendikanın bu yolda teklif ettigj işbirliğini Kurum reddetmişti.

Kurum ne yapıyor ?

İş ve İşçi Bulma Kurumunun İstanbul Müdürü Dr. Ekmel Zadil, 19 Nisan Cuma günü Beykoz Deri ve Kundura Sanayii Müessesesinde vereceği "Muhtelif Memleketlerde İşsizlik Sigortası Tekniğine ait Meseleler" mevzulu konferansa gelmiyecegi "çarşambanın gelişinden" belliydi. Fakat ilgilileri hayrette bırakan bu olmamıştı. Sayın doktor bu tarihte Amerika Birleşik Devletlerinde "tetkiklerde bulunmak" üzere yola çıkmıştı. Bu seyahat dolayısiyle akla iki ihtimal geliyordu. Dr. Ekmel Zadil'ın vereceği konferansın mevzuu "muhtelif memleketlerde işsizlik sigortası tekniğine ait meseleler" den ibaretti. Onun için akla gelen ilk ihtimal, kendisinin bu meseleler hakkındaki bilgisini yabancı memleketlerde yapacağı yeni tetkik seyahati ile arttırmak ârzusuydu. Seyahate, konferans yerdikten sonra da çıkmak mümkündü. Tetkik seyahatine çıkmada bu kadar acele edilmesi, belki de işsiz kalan Amerikan (firmalarına Türkiyede ne gibi yeni iş sahaları bulunduğunu bir an evvel anlatmak kaygusundan ileri geliyordu.

H Ü R R İ Y E T İ

Adil AŞÇIOOĞLU

kemeyi bağlamayacağını yazısına ilâve etmekte bir mahzur görmüyordu! Ayrıca Adana Sorgu Hâkimliğinin Güney İşçi Sendikaları Federasyonunun kapatılması hakkındaki kararını - hâkime kolaylık olmak üzere - yazısına ekliyordu. Hatta ve hatta "bir sendika veya birliğin kanunî durumunun her zaman adlî makamatın tetkikine tabî olacağı ve kanunsuz görüldüğü takdirde kapatılması cihetine gidilmesinde bir mani olmamak lâzım geldiği" yolunda ibarelerle rehberliğe kalkışıyor, Anayasanın adliyenin istiklâli hakkındaki hükmünü zedeliyordu.

Cemiyetlerin olduğu gibi, sendika ve birliklerinin de kuruluş formalitelerinin noksanlığı, bunların kapatılmaları için hiç bir zaman kanunî bir sebep teşkil edemez. Çünkü Cemiyetler Kanununun 55 inci maddesi "şahsiyet İktisap etmesi kanunen mümkün olmayan yahut henüz şahsiyet iktisap etmemiş bulunan bir cemiyet, âdi şirket hükmündedir" demektedir, Bu hâle göre şahısların bir araya gelmek hususunda iradelerini izhar etmeleri cemiyetlerin ve bu arada sendikaların ve birliklerin meydana gelmesi içn kâfi sebeb olup bunların Cemiyetler Kânunu dışındaki kanunlara göre yerine getirmek zorunda oldukları formalitelerin noksanlığı kapatılmaları için kâfi bir sebeb teşkil edemez. Sendikalar ve sendika birlikleri ancak ve ancak Cemiyetler Kanunu ile 5018 sayılı İşci ve İşveren Sendika ve Birlikleri hakkındaki kanunda yazılı hallerde kapatılabilir. Bu haller de cemiyet veya sendikaların kanana, ahlâka ve âdaba aykırı hareketleri, sendikaların siyasetle meşgul olmaları, işçileri greve teşvik etmeler gibi fiillerdir,

İşçi sendika ve birliklerinin kuruluşlarında formalite noksanlıkları bulunduğu da aradan 10 yıl geçtikten sonra dermeyan edilemezdi. Çünkü sendikalar, hakkındaki 5018 saydı Kanunun 11 inci ' maddesine göre bunların tüzükleri Cemiyetler Kanununun 4 Üncü maddesine uyularak kuruldukları İlin Valisi tarafından Çalışma Bakanlığına gönderilmektedir. Bundan da maksat, Bakanlığın tüzüğe karşı bir itirazı varsa bunu bildirmesini ve tüzüğün değiştirilmesini temin etmektir. Bu sebeble Çalışma Bakanlığının Eskişehir Asliye Hukuk Mahkemesine gönderdiği 2.3.1957 günlü yazının sonunda Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonuna alt kuruluş evrakının mahallî idare mercilerinde bulunduğunun bildirilmesi, Bakanlığın haberdar olmadığının bir delili ve kendisini temize çıkarmasının bir sebebi olamaz. Kaldı ki, aynı 5018 saydı kanunun uygulama şeklini gösteren talimatın 20 inci maddesi. Çalışma Bakanlığına İşçi Sendikaları ve birliklerini ne şekilde murakabe edeceğini açıkça göstermiştir. Binaenaleyh Bakanlığın kapatılmasını istediği birlik ve federasyonlara ait kuruluş evrakındaki noksanlıkları bilmemesine imkân yoktur. Yok eğer Bakanlık Şunları bildiği halde bu işçi teşekkülleriyle temas etmiş, kendilerine maddî yardımda bulunmuş ise yalnız kendisi değil, fakat 5018 Sayılı kanunu yürütmekle vazifeli bulunan Bakanlar Kurulu da 10 yıl bu kanunu yanlış tatbik etmiş olmaktan dolayı hiç olmazsa B.M.M. ve Türk Milleti karşısında siyasî bakımdan sorumlu sayılabileceklerdir.

Çalışma Bakanlığının Eskişehir Asliye Hukuk Mahkemesine gönderdiği yazıda 5018 sayılı kanunun 8 inci maddesinin Encümende müzakeresi sırasında sözcünün sarfettiği süsleri (Bk. AKİS Sene 3, Cilt IX, Sayı 142) dercetmekteıı çekinmesi de manidardır. Çalışma Bakanlığı tarafından güdülen maksadın İşçi hareketlerini sistemli bir şekilde baltalamak olduğu bu suretle açıkça anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan her fırsatta Batılı ve Avrupalı sayılmamızı ödeyip aksi kanaatte olanlara kızarken, Batılı olmanın birine! şartı olan sendika hürriyetini boğmakla aleyhimizdeki kanaat ve hükümleri takviye etmekten başka bir şey yapmadığımızı unutuyoruz. Türk-İş, Hür Dünya Sendikaları Konfederasyonuna girmek için yıllarca uğraşmış, Bakanlar Kurulundan bir türlü müsaade almamıştı. Böylece Türk İşçileri, Hür Dünya Sendikaları Konfederasyonunda memleketin sesini duyuramamıştı. Halbuki bu konfederasyonda Yunan ve Kıbrıs İşçi Sendikaları üye idi. Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonunun son genel kurul toplantdarından birinde Orta Doğu memleketleri işçilerini temsilen de Kıbrıslı bir Rum işçi bulunmuştu. Alâkasızlığımız yüzünden bu konfederasyonun muntazam yayınlarında Türk işçilerinden "Osmanlı" işçileri diye bahsediliyordu.

Türk - Iş'in 1952 yılı Ağustosundan beri Konfederasyona katılmak hususundaki müracaatına Hükümet henüz cevap vermemiştir. 7 Mayıs 1956 da bu konfederasyonu temsilen Milletlerarası Madenciler Federasyonu Genel Sekreteri Sir William Lawther Çalışma Bakanına ziyaretle Türk - İşin müracaatına henüz bir cevap verilmemiş simasından Hür Dünya İşçi Sendikalarının duyduğu "ağır endişeler"! açığa vurmuştu. Çalışma Bakam buna cevaben Hükümetin esas. itibarile bu katılmaya muhalif olmadığını, sadece- "Türk mevzuatının karışıklığından doğan basit kanun tekniğinin hükümetin kararını geciktirdiğin" Kemali iftiharla beyân ediyordu. Bü beyanatla Türkiyede sendika hürriyetinin durumu arasındaki farkın Hür Dünya İşçileri ile halk efkârında memleketimle hakkında ne ğjbi tesirler yapacağının takdirini Çalışma Bakanına bırakmak daha İyi olacaktir.

Orta Doğu

Gövde gösterisi

Augusta'da tatilini geçiren Başkan Eisenhower'i, geçen hafta Washington'dan telefonla aradılar. Waskington'daki telefonun başındaki adam, Dış İşleri Bakanı Dulles idi. Dulifes, Ürdündeki son hadiseler hakkında Başkana izahat veriyor ve telefonda Amerikanın Ürdün, meselesi karşısında takınacağı tutumu tesbit ediyorlardı. Gazeteciler, Amerikan askerlerini Orta Doğuda müdahaleye sevkedecek bir kararın alınıp alınmadığını öğrenmek endişesi içindeydiler. Meşhur Forrestal'in de dahil bulunduğu Altıncı Filo, Doğu Akdenizde "bilinmiyen bir mahalle" müteveccihen yola çıkmıştı.

Maamafih Beyaz Sarayın sözcüsü James Hagerty, gazetecilerin merak ve endişelerini dağıtmaya muvaffak olmadı. Sadece Başkanın ve Dulles'ın ürdünün "istiklâlini ve bütünlüğünü hayati" telâkki ettiklerini bildirdi. Bu sözler Eisenhower doktrininin bir cümlesinden mülhemdi. Doktrin, Orta Doğu memleketlerinin istiklâlini ve bütünlüğünü Birleşik Devletlerin hayatî saydığını söylüyordu. Doktrin daha da ileri gidiyordu: Komünistlerin tecavüz tehdidi karşısında, arzu eden her Orta Doğu devletine Amerika asker! yardımda bulunacaktı.

Şimdi Kral Hüseyin talep ederse, Amerika Ürdünde askeri müdahalede bulunacak mıydı? Amerika halen Ürdünü komünist tehdidi altında farzediyor muydu? Gazetecilerin bütün bilmek istedikleri buydu. Fakat Hagerty: "Daha fazla izahat vermeyi çok isterdim, fakat takdir edersiniz ki bildiğimden fazlasını söylemeğe imkân yak" diyordu. Gazeteciler belki bir kelime olsun koparırız ümidiyle sual sormakta devam ediyorlardı: "Acaba sözlerinizi Ürdün bizden askeri veya herhangi bir yardım isterse, bu teklifi Eisenhower doktrini çerçevesinde kabul edeceğimiz şeklinde mi tefsir edilmeli?" Fakat gayret beyhudeydi. Hagerty, "Bu suale dair hiç bir mütalâada bulunamam" diye direniyordu.

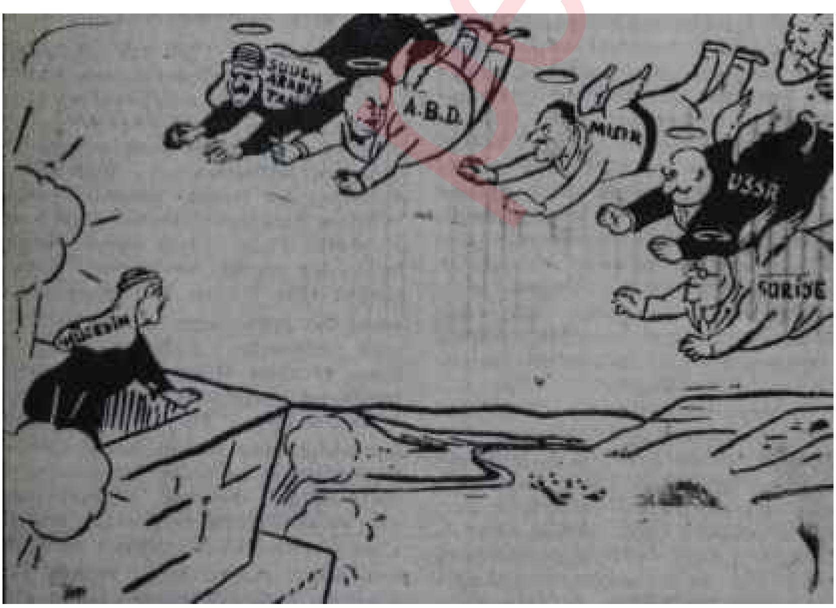
Durum nazikleşirse. Amerikanın Ürdünde askeri bir müdahalede bulunması imkânsız değildi. Fakat Amerikada böyle bir zaruretin vuku bulmaması temenni ediliyordu.

Esasen Amerikanın doğrudan doğruya müdahelesine muhtemelen lüzum kalmıyacaktı. Suriyenin müdahalesi önlenmişe benziyordu. Irakın ve Kral Suudun hududa yığılan askerleri, Suriyeyi bir maceraya âtılmaktan önliyebilirdi. Kral Suud, eski düşmanı Hüseyin için paraya da acımıyordu. Dolarcıklarından bir kısmını, durumunu muhafaza edebilsin diye Hüseyinin emrine veriyordu. Ürdünün genç hükümdarı Hüseyin, şimdilik Ürdüne hâkim görünüyordu. Halidî kabinesi istifa etmiş ve İbrahim Haşim, tamamen kral taraftan yeni bir hükümet teşkiline muvaffak olmuştu Haışim kabinesinin programının ilk maddesi Ürdünü sükûnete kavuşturmaktı. Bu şebeble örfi idare ilan edilmiş ve halkın namaz kılmak için camilerde toplanması bile yasak edilmişti.; "Halkın sevgilisi" Nablusî ortadan kaybolmuştu. Kral Hüseyin partiyi kazanmışa benziyordu.

Genç Kralın nefsine itimadı artmıştı- Nitekim bir beyanatında "dış yardıma ihtiyaç kalmadan durumu düzeltebileceğini" ve kendisini "hiç bir zaman bu kadar kuvvetli" hissetmediğini söylüyor ve göğsünü gere gere "halk, arkamdadır" diyebiliyordulı

Durumunun bir hayli sağlamlaşmasına rağmen, genç kralın bu sözleri mübalâğalıydı. Ordunun büyük bir kısmı, kralın arkasında değil, alsa olsa karşısındaydı. Sokak nümayişlerinin nasıl önlenebileceği henüz kimse tarafından bilinmiyordu. Son grev emrine işçilerin ve esnafın hemen hemen hepsinin riayet etmesi, Ürdündeki Nasır taraftarlarının sanıldığından da kuvvetli olduğuna gösteriyordu. Nâsırcılar mağlûbiyetlerinin sebebini Kral Hüseyinin yüksek prestijinden çok, Ammandaki elçiliklerin ve ateşemiliterlerin gizli faaliyetlerinde arayıp buluyorlardı. Bu arada Amerikan elçisinin perde arkasında oynadığı rol, Nâsırcıları son derece öfkelendiriyordu. Bu ithamlar yersiz ve hatalı olabilirdi. Ama tek bir nokta şüphesizdi: İrak ve bilhassa Suud arkasında olmasaydı, Kral Hüseyinin bu kavgadan muvakkaten de olsa galip çıkabilmesi çok çok zordu. Amerika da kralın zaferi ne son derece ehemmiyet veriyordu. Ürdün meselesi Batı ve Nasır arasında bir gövde gösterisi, bir kuvvet denemesi haline gelmişti. Amerika ve Amerikanın Arap dostları bu mücadeleden galip çıkmaya son derece ehemmiyet veriyorlardı. Nasır böylece bir müttefikinden daha olacaktı. Fakat Ürdün halkının mühim bir kısmının halen Nasır taraftarı olduğu unutulmamalıydı.

Ürdün hâdiseleri ve İngiliz mizahı:

Kral Hüseyin — Ürdün semalarına baktım. Bir de ne göreyim: Bir sürü melek!. Beni cennete götürmek için geliyorlar...

Dış Yardım

Muvaffak misyon!.

Geçen hafta, Amerikan Dış taleri Bakanlığı Richards misyonunun şimdiye kadar ekle ettiği neticeler hakkında kongreye izahat verdi: Ike'ın hususî temsilcisi Richards, göz kamaştırıcı bir muvaffakiyet elde etmişti. Lübnan, Libya, Türkiye, İran, Pakistan, Afganistan, Irak ve Suudi Arabistan - 8 devlet, Orta Doğuda komünist tecavüzüne karşı durmak i - cin Eisenhower programına katılmayı kabul etmişlerdi. Dış İşleri Bakanlığı aynı zamanda Büyük Elçi Richardo'ın emrindeki 200 milyon dolardan 12,5 ğunu Bağdat Paktı devletlerine tahsis ettiğini bildiriyordu.

Dış İşleri Bakanlığının göz kamaş-

Chester Bowles
Doğruyu gören göz

tırıcı bulduğu bu netice, daha Richards Washington'dan ayrılmadan önce belliydi. Bu sekiz memleketin Eisenhower doktrinini kabul edeceğini Mısırdaki sağır sultan bile biliyordu. Asıl mesele geri kalan memleketlerin takınacağı durumdu. Meselâ Yemende İmam Yahya, Richards'ı kabul etmeye yanaşmamıştı. Yapılan konuşmalar sonunda bir tebliğ, neşretmek bile mümkün olmamıştı. Ürdündeki son kargaşalıklara, Richards'ı kabul edip etmeme münakaşası sebebiyet vermişti. Başbakanlıktan Dış İşleri Bakanlığına gelen Nabîusî, Richards'ı yarım ağızla davet etmişti. Büyük Elçi ise yarım ağızla yapılan davetlere iltifat etmiyor, resmen davet edilmek hususunda ısrar ediyordu. Fakat Nabluaî yarım ağızla,, marım ağızla bir defa gel dedik, ister gelir ister gelmez, benden, yeni davet beklemesin cevabını veriyordu. Suriye Dış İşleri Bakanı Selah el Bitar da aynı şekilde hareket etmişti.. Bu durmanda Richards'ın bu memleketlere gitmekten vaz seçeceği tahmin ediliyordu. Ürdün ve Suriye, Eisenhower doktrini için şimdilik "olgun" değildi. Bununla beraber Richards'ın neticenin menfi olacağını bile bile Kahireyi ziyaret edeceği söyleniyordu. Mısır, Suriye ve Ürdün Amerikayı bir müddet daha uğraştıracağa benziyordu. Ürdün yavaş yavaş Nasırın dümen suyundan çıkıyordu. Suudi Arabistan Nasırı terketmişti. Suriyede Nâsırcıların durumu eskisine nazaran daha zayıftı. Tek başına kalan nasır da sonunda muhtemelen sürüye, katılacaktı. Bu bir zaman meselesiydi, beklemeliydi.

Bu sırada Amerikan siyaseti hakkında Tel-aviv'de bir konuşma yapan Beyan, Orta Doğuda Amerikanın, mazide İngilterenin yaptığından pek farklı bir şekilde hareket etmediğini söylüyordu...

Farklı bir ses

Geçen hafta New York'un meşhur Waldorf-Astoria otelinin şık yemek salonunda Sanayi Demokrasisi Cemiyetinin yıllık yemeğinde, Birleşik Devletlerin sabık Hindistan Biyük Elçisi Chester Bowles, mutad nutuklara hiç benzemeyen bir konuşma yaptı. Sabık diplomatın görüşleri ihtimal pek isabetliydi ama konuşması hiç de diplomatik sayılamazdı. Bowles, Amerikan hükümetine karşı ateş püskürüyordu. Dünyanın en ileri demokrasisinin dolar sayesinde, dünyanın en şarklı sultanlarının dostluğunu satın almaya çalışması görülmemiş bir rezaletti. Şurası unutulmamalıydı ki, saltın alınan milletler hiç bir zaman alıcının elinde kalmazdı; tekrar satışa çıkardı. Sabık Büyük Elçi bu sözleriyle Suudi Arabistanla yapılan anlaşmayı kastediyordu. Dahran *üssü* ve Nasırın eteğini bırakması için Amerikan demokrasisi Kral Suuda az mı tatlı dil ve dolar dökmüştü? Suuda en modern silahlar cömertçe veriliyordu. Suudun bu silâhları 27 sarayını, 300 Cadillacını ve yüzlerce cariyesini muhafaza etmek için kullanacağı sanki bilinmiyor muydu?

Amerikan yardımının arttırılmasından bahsediliyordu. Bu, şüphesiz, iyi bir şeydi. İktisadî yardım, en az iki misline çıkarılmalıydı. Fakat bu iş. Ortaçağ sultanlarının şatafatı ve sefahati için yapılmamalıydı. Amerikan dolarlarım gerekli sosyal reformlarda kullanmıyan memleketlere yapılan yardım kesilmeliydi.

Mısır

Kadının fendi...

Kahire basını, nihayet geçen hafta Ürdünde oynanan kukla oyunda ipleri perdenin arkasından çekenin kim olduğunu keşfedebildi. Nablusî'nin istifasının, Ebunevvarm kovulmasının mesulü, Anakraliçe Zeyd idi. Bütün bu işler, İngilizlerin hediye ettiği uçaklar ve "canlı bebekler" ile oynamaktan başka bir şey bilmeyen 21 yaşındaki kralın eseri olamazdı.

Hakikaten Ürdün sarayındaki tek "devlet adamı", Anakraliçe Zeyd idi. (Bak: AKİS sayı 152, sayfa 22) Sabık Kurmay Başkanı Ebunevvârın bir manevre da bölük idare etmekten bile aciz olduğunu oğlunun kulağına sokan, Anakraliçeden başkası değildi. Ama ne var ki, Kahire basını bu hakikati keşfedip, yazmakta geç kalmıştı... Glub Paşanın azlinden hemen sonra Anakraliçenin niçin Londraya koştuğu, Eden'le niçin uzun uzun görüştüğünü Mısırlı gazeteciler ancak şimdi anlıyorlardı. Anakraliçenin Beyruta ve diğer Arap başkentlerine yaptığı gizli seyahatların esrarı nihayet çözülmüştü. "Devlet adamı Anakraliçe" böylece tahtı sağlamlaştırmak için gerekli parayı temin ediyordu. Kral Suud'un Anakraliçeye karşı pek cömert davrandığı da rivayetler arasındaydı.

İşte nihayet Zeyd, gayretlerinin se-

Kraliçe Dina ile Kral Hüseyin iyi günlerde
Nasıra kaptırılan gönül...

meresini topluyordu. Oğlunun tahtını - şimdilik- kurtarmıştı. Nasır artık Ürdün tahtının hakiki sahibi değildi. Fakat Anakraliçenin gönlü hâla rahata kavuşamamıştı. Sevgili oğluna yeni bir kraliçe bulmalıydı. Ürdünün Suriyedeki elçisinin hızı, genç kral için iyi bir zevce olacaktı. Kraliçe Dina gönlünü Hüseyine vereceği yerde Nasıra vermişti. Esasen Kahireden Ammana dönmek niyetinde olmadığı da artık anlaşılmıştı. Ürdün sarayının başmabeyincisi kaç defa Kraliçenin memleketine döneceğini kemal-i iftiharla ilân etmişti; ama Dina bir türlü Kahireyi bırakmamıştı. Bu da yetmiyormuş gibi, Ürdün tahtının esmer güzeli kraliçesi talihsiz Süveyş Seferi sırasında Nasırın ordusuna gönüllü asker yazılmıştı. Resimleri - üniforma Dina'ya çok yakısmıştı- günlerce bütün Kahire gazetelerinin birinci sayfalarını süslemişti.

Anakraliçe Zeyd, gelininin oğlunun tahtım yıkmasına göz yumamazdı. Hem Kraliçenin yokluğu sırasında genç kral işi iyice azıtıyor, Avareliğe vuruyordu. Madam Pompadur adı verilen İtalyan prüzeliyle macerası bütün dünyada dillere destan olmuştu ve macera, gönül işlerini de devlet işleri kadar iyi bilen Anakraliçenin müdahalesi ile İtalyan dilberinin "tahsil" için Romaya gönderilmesiyle Kâpanabilmişti. Şimdi tek iş, 21 yaşındaki oğlu Hüseyini, hanım hanımcık, bir müslüman kızla evlendirmeye kalmıştı. Eh bu iş için, doğrusu Şamdaki elçinin **kızı** biçilmiş kaftandı. Devret islerinden çok hususî uçaklarını ve "canlı bebekler"i seven genç kralın sırtı, annesi sağ oldukça kolay kolay yere geleceğe benziyordu.

İngiltere

Gizli mektuplar

Geçen hafta, Downing Street No: 10, - İngiliz Başbakanlığı- Mareşal Bulganinin Sir Anfchony Eden'e gönderdiği gizli mektubu ve Londra - nın cevabını neşretti. Zira bir Rus gazetesi birkaç gün Önce bu mektupları açıklıyacağını ilân etmiş ve MacMillan hükümeti çarnâçar Ruslardan atik davranmak mecburiyetinde kalmıştı.

Bulganin sanki Sir Anthony'nin kafasından geçenleri okuyordu... Sanki gizli bir radar, Kremline İngiltere ve Fransanın Süveyşi istilâya hazırlandığını bildirmişti. Halbuki Eden ve Mollet, Amerikan gizli istihbarat servislerini ne güzel uyutmuşlardı Radarları iyi çalışmayan Washington, İngiliz ve Fransızların gizli maksatlarını ancak İsrailin taarruzundan sonra anlayabilmişti. Talihsiz seferden bir ay evvel Bulganin'in dostu Eden'e yazdığı mektubun meali şuydu:

Sevgili dostum, hakikati görmelisin. Mısıra tecavüz, Bütün Asya ve Afrika memleketlerinin nefretini üzerine çekecektir. - Hakikaten seferden sonra Sir Nuri Said, İngilizlerle bir masaya oturmayı reddetti; Seylan ve Hindistan Commonwealth'i terki ciddi olarak düşündüler-. İyi dost Bulganin dahası da var, diyordu. Araplar petrol borularını tahrip ederler, petrolsüz kalırsın. - Yalnız İngiltere değil, diğer Avrupa memleketleri de petrolsüz kaldılar -. Uyma şu Fransızlara... Cezayirde başları dertte. Senin başını da derde sokmak istiyorlar. - Hakikaten askeri harekâta girişmeye Eden'i ikna eden Mollet idi -.

Eden, Bulganin'e 5 gün sonra verdiği - cevapta Mısıra bir tecavüz tasarladığı hakkındaki ithamların asılsız olduğunu söylüyordu. Majestelerinin hükümeti, bilâkis Süveyş için "Sulh perver" bir hal çaresi araştırıyordu.

A.B.D.

Küçük ve Büyük Ike

Geçen haftanın başında Beyaz Sarayın mutad Haftalık basın toplantısında , ilk sözü alan gazeteci suâline "Kardeşiniz..." cümlesiyle başladı. Toplantıda hazır bulunan bütün gazetecilerin yüzünü bir tebessüm istila, etti. Başkan Eiserihower, derhal gazetecinin sözünü kesti: "Kardeşim mi? O, beş yâşından beri beni tenkit etmekten bir türlü vazgeçemedi".

Eisenhower âilesinin yedi çocuğundan 2 numaralısı Edgar, 3 numaralı Dwinght'in milyar dolarlık bütçesini beğenmemişti. Küçük Ike, secim propagandası sırasında masrafları kısmaya taraftar olduğunu söylemişti. Buna rağmen, vaadini tutacağı yerde masrafları arttırıyordu. Bunun sebebi acaba neydi? John Hopkins Üniversitesi Rektörü küçük kardeş Milton'un geri kafalılıkla vasıflandırdığı Edgar, bir türlü muammayı çözememişti. Ike herhalde Milton'un ve onun gibi "sol kafalı" ların tesiri altında kalmış olmalıydı. Edgar muammayı çözmek için Beyaz Sarayın yolunu tutmaktan başka çare görememişti. Fakat küçük Ike, büyüğünü hiç de ciddiye almamıştı. Senin bu işlere aklın ermez der gibi bir hali vardı. Geri kafalı büyük kardeşi ile âdeta alay etmişti. Bununla beraber Edgar, vergilerin azaltılmasını isteyen binlerce seçmenden tebrik telgrafları ve mektupları aldı.

Cumhurbaşkanı kardeş tarafından ciddiye alınmamak Edgar'm pek hoşuna gitmemişti. Çocukluklarında

Eisenhower kardeşler bîr arada

Hey gidi günler, .hey!..

durum ne kadar farklıydı! İki kardeş tam bir rekabet halindeydiler. Edgar boyca ve cüssece Ike'tan üstündü. Atletizmde, güreşte, kavgada birinciydi. İke, bir türlü bu durumu kabul edemiyordu. İki kardeş birbirlerini çok sevmelerine rağmen sık sık kavga ediyorlar, güreş tutuyorlardı. Edgar, değişmez galibin kendisi olduğunu iddia ediyordu. Fakat küçük Ike, günün birinde büyüğünün sırtını yere vuracağından ümidini kesmemişti. Her yenilişten sonra yeniden meydan okuyordu.

Fakat 60 yıl sonrâ dünyâ ne kadar değişmişti! Büyük Ike, bütçe dolayısıyla kardeşine meydan okuyordu. Fakat Küçük Ike, güreş tutmaya bile tenezzül etmiyordu...

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Çarşı - Pazar

Bu da **bir** bayram

D. P. nin takip ettiği iktisat politikasının tesirleri Şeker Bayramı arifesinde vatandaşların büyük bir çoğunluğu tarafından bir kere daha ağır bir şekilde hissedildi. Yakın zamanlara kadar dinî bayramlar daha başka şekilde karşılanır, daha başka şekilde kutlanırdı. Türkiye'nin sütratle değiştiği bir kere daha ortaya çıktı..

Birçok ihtiyaçların karşılanma zamanı olarak aile reisleri bayramları seçerlerdi. Gerçi parası olanlar için böyle bir plânlama akla gelmezdi. Fakat orta halliler için bayramlar bu bakımdan çok elverişliydi. Çoluk çocuğa giyecek bayramlardan önce alınırsa bir taşla iki kuş vurulurdu. Hem giyecek ihtiyacı karşılanıp hem de hediye verme ve almanın manevî tatmini sağlanırdı. Daha başka bazı ihtiyaç maddeleri için de aynı zamanın seçildiği olurdu.

Bu -yüzdendir ki bayram arifelerinde piyasa canlanır, alışverişler çok artardı. Çarşılar dolar boşalır, dükkânlarda, mağazalarda halkın sabırla beklediği, sırası gelince beğendiklerini alıp çıktığı görülürdü.

Bayram arifelerinde çarşılarda görülen canlılık sadece giyim kuşam veya bu tip istihlâk eşyası satışlarına inhisar etmezdi. Gıda maddelerine plan talep de o günlerde çok yükselirdi. Gelenek öyle idi ki bayram günlerinde herkes mümkün olan en iyi şekilde karnını doyurmak, bayramı "ağız tadı ile" geçirmek isterdi. En fakirlerin bile evine et girer, Türk mutfağının meşhur hamur tatlıları ev kadınlârırica eh büyük ihtimamla hazırlanırdı.

Bir zamandır bayramlar biraz başka türlü olmağa başladı. Bu bayram da öyle oldu. Piyasa görünüşte gene canlıydı. Alış veriş artmıştı. Fakat fark şuradaydı: Pek çok kimse aradığım bulamamış, pek çok kim se de, eskiden mümkün olduğu halde, çarşıya çıkmak cesaretini fiile gösterememişti.

Pek çok kimse aradığını bulamamıştı. Çünkü piyasada mal yoktu. Kocasına firenk gömleği dikmek istayen bir kadın bütün çarşıyı dolaşmış, giyilebilecek biıkaç metre poplin bulamamıştı.

Yiyecek bakımından da bazı şeyler yoktu. Meselâ bazı yerlerde kadayıf bulunamamıştı. Tereyağ yokluğu daha ağır bir şekilde hissedilmişti. Bunlara benzer bir sürü yaka saymak mümkündü. Kısacası ellerinde para olanlar ihtiyâçlarını tatmin etmek imkânından mahrum olmuşlardı.

Pek çok kimse de ya mağazalara girmek cesaretini gösteremeden vitrinlerin önünden düşünceli düşünceli geçip gitmiş, ya da çarşıya bile çıkamamıştı. Çünkü gelirleri bulunan mallardan ihtiyaçlarını giderecek kadar satın almalarına imkân vermiyordu. Bundan on yıl öncesine göre bir hayli yükşek gelir elde eden insanlar on yıl önceki durumlarının daha iyi olduğunu hatırlıyor, o günlerin hasretteni çekiyorlardı. Enflasyon zengini her gün. biraz daha zengin, fakiri her gün biraz daha fakir kılmakta devam ediyordu. Cemiyet için bir muvazene unsuru olan orta ,sınıf ortadan kalkmakta! her gün biraz daha fakirleşmekte idi. Artık sadece fakirlerle .. zenginlerden bahsetmek mümkün olacaktı. işte bu orta sınıftan oldukça yüksek maaşlı bir memur, bü bayram arifesinde çarşıya çıktı. Lisedeki oğluna yeni bir elbise yaptırmak istiyordu. Genç liseli artik erkeklik çağına girmekte, kılık kıyafetinin biraz daha iyi olması için titizlenmekte idi. Bunda hakkı da vardı. Çünkü üzerindeki elbise yâkında gitilemiyecek bir hale gelecekti. Hiç değilse onu giyen gene öğrencinin bütün huzurunu kaçıracak kadar eskiyecekti. Oldukça yüksek maaşlı memur için bayram iyi bir fırsattı. Fakat vitrinlerin önünde durup da kumaş fiyatlarını etiketlerden okuyunca içinde bir şeylerin yıkıldığını hissetti. Metresi 50 den, 60 tan başlayan yerli kumaşlardan 3 metre almak bile meseleydi. Kaldı ki bir de terzi parasını düşünmek zorundaydı. Kaba taslak bir hesap yaptı. Oğluna diktireceği mütevazi bir takım elbise onun bir âvlık çalışma sonunda alacağı maaşı yutacaktı. Adımlarını sürükliyerek uzaklaştı. Şüphesiz he kendisi bayramı neşeli geçirdi, he de karısı ve oğlu..

Devlet gemisinin dümenine hâkim olanlar kendilerini bu oldukça yüksek maaşlı devlet memurunun yerine koysalar, üç uzun bayram günü boyunca onu ağırlığı altında ezen sıkıntıyı yaşasalardı belki de iktisat politikasını yeniden gözden geçirmek lüzumunu duyarlardı. Hele bir de, enflasyonun gelir seviyeleri daha düşük olan sınıfları nasıl güç bir duruma düşürdüğünü daha yalandan görmeleri mümkün olsaydı kalkınma edebiyatının niçin büyük bir antipati ile karşılanmağa başladığım anlamakta hiç zorluk çekmezlerdi.

Bayram şekeri satın **alınıyor**

Hasreti çekilen "ağız tadı'

Kalkınma

Hayal ve hakikat

2 Nisan tarihli Zafer gazetesinde Plân, Program ve Hakikat" başlıklı bir makale vardı, Makaleyi şimdi milletvekili olan bir eski profesör -Melih Koçer - yazmıştı. Başbakan Menderesin son defa 15 Martta yaptığı basın toplantısında açıkladığı fikirleri desteklemek için yazıldığı sanılan bu makale birçok bakımdan dikkate değerdi.

Yazı memleketimizde son zamanlarda plân ve program kelimelerinin sık sık kullanıldığını belirtmekle bağlıyor, az sonra da plân ve program kavramlarını küçümsediğini açığa vuruyordu. Bu arada İktidar ileri gelenlerini göklere çıkarmak fırsatını da kaçırmıyordu:

"İster bir liman, bir hidroelektrik santral veya bir fabrika olsun, temeli atılan veya iletmeye açılan hiç bir tesis yok ki, ismiyle beraber plân ve

program kelimelerinin sarfına yol açmasın. İnsana öyle geliyor ki, bir anlayışa göre devayı kül denecek kadar büyük bir sihir taşıyan plân ve program tabirleri yalnız, yüzlerce zorluğu yenerek medeniyet abideleri dikeninin haricinde kalan mahdut sayıda insanın sırrına varabildiği bir tılsımın anahtarıdır."

Tasar, bugüne kadar Türkiy-ede plândan, programdan bahseden herkesin bu mefhumların ne demek olduklarını bilmediklerine inanıyordu. Fakat Zafer yazarı bu mevzuda yazılmış olanları dikkatle okusaydı görecekti ki plândan, programdan bahsedenlerin bazıları bu mevzuda bir şeyler bilmektedirler.

Plân ve programın ekonomideki hakiki yerini tayine çalışan yazar bir yabancının plân tarifini alıyor, bu tarife uygun olması için "plânın: a) İstihdaf edilen bir gayeyi, b) Bu gayeye erişmek için tesbit edilmiş imkânları cami olması icap eder". Bu çok yerinde hükümden hemen sonra yazarın su cümlesi okurları şaşırtıyor: "Plân tabirinde, iktisadî sahaya inhisar edan, kemiyet ve keyfiyet itibariyle tahdidi herhangi bir mâna bulunmamaktadır". Ne demek istediği açık olarak anlaşılamıyan bu cümlenin mânası yapılacak işleri eldeki imkânlara göre sıralamak gerekir diyenlerin bu görüşlerini reddetmek olsa gerektir. Fakat bu takdirde yazar büyük bir tezada düşmektedir. Çünkü kendi verdiği hüküm, plânın "gayeye erişmek için tesbit edilmiş imkânları cami olması icap" ettiği yolundadır. İmkânlar hiçbir zaman sınırsız olmadıklarına göre iktisadî mânası ile plânlamada her zaman için bir tahdit bahis mevzuu olacaktır.

Yazı çeşitli memleketlerde tatbik edilen bazı plânlardan bahsettikten sonra sözü 1950 yılından bu yana memleketimizde başarılmış işlerin plânlı, programlı bir çalışmanın mahsulleri olduğu İddiasına getiriyor:

"Memleketimizde 1950 yılından bu yana başarılmış işlerin kâffesine bir göz atacak olursak, yol, ©mcliistni, maden, silo, liman, elektrifikasyon, baraj y.s. hepsinin herşeyden evvel plânın ilmî mânâsıma uygun olarak betili bir "'Gaye" takip ettiğini görürüz. Plânın ikinci (bariz vasfı olan - imkânların tesbiti ve koordinasyon- bütün bu işlerin hepsinde kendisini göstermektedir. Bu plânlar bütün demokratik, dünyada olduğu gibi kısmi plânlar veya plân - programlar halinde her yıl devlet bütçesinin yatırım faslında, esbabı mucibeleri, gayeleri, tatbik şekilleriyle yer almaktadır. Her yıl, bir yıl evvel alınan neticelere göre yapılacak işler hükümet tarafından gözden geçirilip planlanmakta, bütçe encümeninde aylarca etüt ve münakaşası yapıldıktan sonra Büyük Millet Meclisinde kanuniyet katileşmektedir. Tatbikat, inkişaf seyrine göre ait okluğu vekalet veya dairece en ince teferruatına kadar işlenmektedir." .

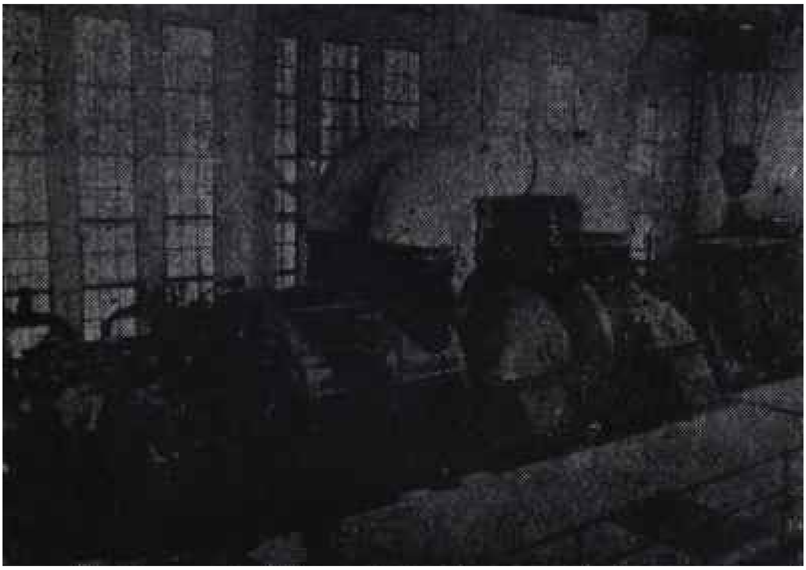
Yazar bir noktada haldi idi, bütün bu teşebbüslerin bir "gayesi" vardı. Fakat bu "gayeler"in hangi "gaye"ye yöneldiği belli değildi. Meselâ seker fabrikaları siyasetinin iktisadi veya siyasî bir "gaye"si olması tabii,idi. Fakat bu siyasetin kalkınma siyaseti içindeki yeti, kalkınma "gaye"sine hizmet derecesi herhalde iddia edildiği gibi değildi. Plân, program sözlerini sık sık tekrarlayanların şikâyetleri "imkânların tesbiti ve koordinasyon" noktası etrafında dönüyordu, Yazara göre yapılan bütün işlerde "imkânların tesbiti ve koordinasyon" kendim göstermektedir.. Herhaİdefiļiakânlar çok iyi tesbit edildiğinden'Jıç yılda bitirilmesi gereken İşler altı senede bitiriiememekte, yeni yeni fabrikalar kurulurken eskileri ham maddesizlik ve vedek parças'ızlıktan kapanmakta ve kapasitesinin altında çalışmak zorunda kalmaktaydı. Yeni kurulmuş bir çimento fabrikasının ilk istihsal ettiği bir torba çimentoyu bir başka fabrikanın temeline atmakla plânlama ve koordinasyonu sağlanmış farzetmek için insanın çok iyimser olması gerekirdi.

İktisadî plân anlayışı bakımından hükümeti tenkit edenler yasarın iddia ettiği gibi bu mefhuma "ne idüğü belirsiz" bir mâna vermiyorlardı. Zaten bugün plânlama konusunda yazılmış bir sürü eser vardı. Meraklı bir kimse bu. kitapları karıştırır, plânlan kastın ne olduğunu öğrenebilirdi. Zaten mevzu o kadar karışık da değildi. Bir kere Türkiye için tam bir plânlamadan bahseden yoktu. Bütün iktisadî faaliyetlerin devlet tarafından düzenlenmesi mânasına gelen bu çeşit plânlamada piyasa mekanizmasına yer yoktur. Piyasa mekanizmasının iyi kötü işlediği bir düzende birçok iktisadi meseleler bu mekanizma sayesinde halledilir. Hangi mallardan ne kadar istihsal edileceği, nasıl İstihsal edileceği ve milli hasıladan kimlerin ne miktar pay alacakları birinci derecede fiat mekanizması tarafından tâyin edilir. Bu mekanizmayı ortadan kaldırmayı teklif eden yoktu. Fakat plânlamanın bir başka şekli vardı. Fiat mekanizmasından da faydalanmak bu çeşit plânlamada son derece' önemli bir yer tutuyordu. Çeşitli tedbirlerle devlet, hususi teşebbüsü cemiyet için faydalı gördüğü istikamete sevkedebilirdi. Ayrıya devlet kendisi bir takım müstahsil hizmetler görüyorsa, fabrika işletiyor, barajlar kuruyorsa bütün bunların .bir plâna göre yapılmasında büyük fayda vardı. Devlet millî ekonominin kalkındırılması için nefer yapılması gerektiğini tesbit eder, sonra da elindeki imkânları ölçer, biçerdi. Yapılması mümkün iki şeyden hangisinin daha elverişli, daha faydalı olduğu cezbe halindeki politikacıların ilhamları ile kararlaştırılamazdı. Bir takım hesap kitap yapılır, gelecek hakkında rakkamlara dayanan tahminlerde bulunulur, elde edilecek olanlarla kaybedilecek olanlar karşılaştırılır karar ondan sonra verilirdi. Yoksa bir gün ziraatçı bir memleket olarak kalkınma sevdasına kapılmaktan, havalar kurak gidince sanayii ön plâna geçirmekten, veya bir gün imar faaliyetlerinin gösterişine kapılıvermekten hükümet adamları alıkomak imkânı kalmazdı. Plân, program hikâyesine şu meşhur imar hareketlerinden daha güzel misal bulunamazdı. İşler soh derece rastgele gidiyordu.

Bayram alış-verişi

Ne satanın yüzü gülüyor, ne alanın..

Silâhtarağa Elektrik Fabrikasından görünüş
Kömür yakmağa devam!.

Zaman ve para kaybedildiği muhakkaktı. Meselâ Kurtulup meydanının ortasındaki öbek kaç defa yapılmış, kaç defa bozulmuştu. Çünkü ne yapılacağı önceden kararlaştırılmamıştı. Yapıyorduk, beğenmezsek yıkıyor yeniden yapıyorduk. Yalnız bunun bir faydası olduğu söz götürmezdi: Bitip tükenmez bir imar faaliyeti iktidarın yapıcılığına, çalışkanlığına bir delil olarak gösterilebilir, belki de birçok kimse buna inanırdı.

Sanayi

Yeni **bir** bakanlık

Geçen hafta içinde B. M. M. Bütçe komisyonu bir kanun tasarısını kabul etti. Tasarı bir bakanlığın kaldırılmasını, yerine başka isimde yeni bir bakanlığın kurulmasını temin tein hazırlanmıştı. Kaldırılacak olan bakanlık işletmeler, kurulacak olan da Sanayi idi.

Sanayi Bakanlığı İşletmeler Bakanlığı yerine" geçecekti. Bu bakanlık memleketin maden,sanayi ve enerji işlerini düzenliyecek, bu arada kendisine bağlı devlet işletme ve tesisleri ile iktisadi devlet teşekküllerini kontrol edecekti. Sanayi mamullerinin kalitelerini kontrol edecek, sanayi, madencilik ve enerji sahalarındaki resmî ve hususi yatırımları ayarlıyacak, bunlarla ilgili kredi işleri ile meşgul olacaktı. Sümerbank, Etibank, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri, Türkiye Sellüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Elektrik İşleri Etüd İdaresi Sanayi Bakanlığına bağlanacaktı.

Yapılacak değişikliğin sadece bir isim değişikliğinden ibaret kalıp kalmıyacağı zamanla anlaşılacaktır. Tasarının Mecliste görüşülmesinin bu bakımdan alâka uyandıracağı muhakkaktır. Fakat şimdiden söylenmesi gereken bir şey varsa birbirlerinden habersiz olarak aynı sahalarda iş görmeğe çalışan âmme müesseseleri arasında bir irtibat kurma zamanının artık geçmekte olduğudur. Hakikaten bugün gördükleri vazifeler birbirine çok benzeyen, hattâ aynı işi gören bazı müesseseler arasında en küçük bir işbirliği, en küçük bir anlayış havası yoktur. Bunun milli ekonomi bakımından bize çok tuzluya patladığı muhakkaktı. İşte bir küçük örnek: Bugün enerji işleri ile uğraşan müesseseler bîrden fazladır ve aralarında gerektiği gibi bir işbirliği yoktur. Bu müesseseler bir amme hizmeti görmek için kurulduklarını bazan unutmakta ve rekabet halindeki iki ticari müessese durumuna düşmektedirler. Kuzey Batı enerji santralları kurulmuş, çalışmağa başlamıştır, İstanbula kadar direk dikilmiş, teller gerilmiştir. Artık İstanbul Sarıyarın. Çatalağzının istihsal ettiği elektriği kullanacaktır. Bol ve ucuz elektrik bir büyük şehrin en büyük ihtiyaçlarından biridir. Her şey tamamdır, fakat İstanbul daha uzun zaman Kuzey Batı santralarının elektiriğini kullanamıyacaktır. Çünkü iki amme müessesesi pazarlıkta uyuşamamışlardır. İstanbul Belediyesi kendisine teklif edilen elektrik fiyatın! çok yüksek bulmaktadır. Çünkü Silâhtarağa fabrikasında maliyet, kilo vatsaat başına, kendisine teklif edilenden çok daha düşüktür. Kucey Bati şebekesinin enerjisi İstanbul kapılarında beklerken Silâhtarağa fabrikası kömür yakmağa devam eder.

Kömürün bu şekilde kullanılması israfların en büyüğü sayılabilir. Bütün dünya kömürden çeşitli şekilde faydalanır, çeşit çeşit tâli mahsuller elde ederken biz onu zaten mevcut olan bir malı yeniden istihsal etmeğe çalışırız. Kuzey Batı elektriğinin İstanbula verilmemesi sebebi yakında İstanbul Belediyesinin teklif edilen fiatı kabul etmek zorunda kalacağının tahmin edilmesi olsa gerektir. Şüphe yok ki bu, kâr etmekten başka maksatlar gütmesi gereken bir âmme müessesesinden beklenecek bir şey değildir. Belli bir zaman, âmme müesseselerinin maliyet fiyatlarının altında satışta bulunmalarında millî ekonomi bakımından zarar değil fayda vardır. Bu bilhassa elektrikte daha açık bir şekilde görülebilir. Bilindiği gibi elektrik enerjisi depo edilemez. İstihsal edilir edilmez kullanılmalıdır; Fiat yüksek tutulursa istihsal edilen elektrik kullanılmaz. Çünkü talep elâstikidir. Tersine fiat düşük tutulursa istihlâk çok büyük ölçüde artabilir., Belki de müessese bu şekilde artan istihlâk sayesinde yüksek fiat zamanında elde edemediği bir gelire kavuşacaktır.

İşte yeni kurulacak bakanlık bu gibi aksaklıkları giderecekse şimdiden alkışla karşılanmağa lâyıktır.

İstanbul Yeni Gazete
Türk basınının en büyük yeniliği olacaktır.
Yepyeni bir şekil
Her gün tam sayfa fotoğraf
Her gün dört renk
Her gün 15 resimli roman
8 Mayıs
İKİ BÜYÜK ROMANCI
MAHMUT MAKAL
ORHAN HANÇERLİOĞLU
ve
"Çalıkuşu"
YILIN EN BÜYÜK ROPORTAJLARI
8 MAYIS

K İ T A P L A R

RIZA BEY AİLE EVİ

(Tarık Dursun K. nın romanı. Varlık yayınları Cep Kitapları serisi **163.** Ekin Basımevi, İstanbul - 1957, 88 sayfa, 100 kuruş).

Tarık Dursun K. şimdiye kadar yayınladığı hikâyelerle genç hikayecilerimiz arasında haklı bir şöhret yapmıştır. Yazarlarımızın en gençlerinden birisi olmasına rağmen 5-6 yıllık yazı hayatında arkasında bir şiir kitabı, "Hasangiller" ve "Vezir Düşü" adlı iki hikâye kitabı bırakmıştır. Çeşitli mecmualarda yayınlanmış bir hayli, de hikâyesi vardır. Rıza Bey Aile Evi, Tarık Dursunun ilk roman denemesidir ve buna rağmen de başarılı bir eserdir.

Tarık Dursun, "Hasangiller" adlı kitabında uzun hikâyeyi denemiş ve bu işi kolayca başarmıştır. Gençliğine, tecrübesizliğine rağmen Târık Dursun, soluklu bir yazardır. "Hasangiller"deki iki büyük hikâyesindeki akıcılık da bunu isbat etmişti. Bu bakımdan Tarık Dursun, hikâyeden romana geçerken pek sıkıntı çekmişe benzemiyor. "Rıza Bey Aile Evi" sayfa azlığına rağmen diğer bütün hususiyetleri ile modern bir romanın vasıflarını taşıyor.

"Rıza. Bey Aile Evi", İzmir de, oda oda kiraya verilen bir evdir. Tahmin edilebileceği gibi fakir muhitlerde bir ev.. Tank Dursun, çok **iyi** Bildiği belli olan bu muhitten sekiz muhtelif tipi alarak konuşturuyor. Kitap baştârâftaki birbuçuk sâyfâlık "Bâşlanıgıcâ giriş" bâşlıklı fasıl hariç, sekiz bölüme âyrılmış. Yâzâr burada eski Türk edebiyâtının bir hususiyetinden faydalanmış. Fasıldan fasıla geçerken arabaşlıklarını, halk şairleri edasıyla şöyle kullanmış: Birinci bölüm, Aldı Kemal Kemal burada kendi ağzından kendi hikâyesini anlatıyor. Akıcı, kıpır kıpır canlı, mahalli deyimlerle süslenmiş bir dil. Kemalin anlattıklarından kim olduğunu, ne iş yaptığını, arkadaşlarını, muhitini hemen öğreniveriyoruz. Kemal, ortaokulun son sınıfından ayrılmış, askerliğini yapâlı birbuçuk yıl olmuş, girişken, sempatik bir delikanlıdır. Okumaya, yazmaya, kitaplara düşkündür. Kimsesi yoktur; amelelikten kâtipliğe kadar girmediği boya, yapmadığı iş yoktur. En son incir işinde kâtip olarak çalışmıştır, bu arada da Hulusi adında birisi ile arkadaş olmuştur. Hulusi de İncir işinde isçi olarak çalışmıştır. Bir odada beraber yatıp kalkmaktadırlar ama, incir işi bitmiş bunlar da işsiz kalmışlardır. Oturdukları odanın sahibi bunları odasından atmıştır. Günlerini sinemada ve kafiyelerde sözüm ona iş ârıyârak geçiren iki kâfadar, günün birinde, Şişmanın Kahve denilen bir kahveye çay İçmek için girerler. kâhyenin patronu kendileri ile ilgilenir, ahbaplığa başlarlar. Bunların yersiz yurtsuz olduğunu öğrenen kahveci hemen o civarda Rıza Bey Aile **Evi** adında bir evde boş bir oda olduğunu, dilerlerse kendilerine tutabileceğini söyler, razı olurlar. Kemal ve Hulusi buraya yerleşirler. Kemal aynı evde oturan Tahsin adında İplik fabrikasında çalışan bir işçi ile ahbap olur. Tahsinle hemencecik kaynatırlar. Talisin, Kemal'e kendi fabrikalarında bir iş bulur; bu arada Hulusi de Şişmanın Kahvesinde hileli kumar oynamakta ve işsiz güçsüz kumarbazları yolup durmaktadır.

İkinci bölüm, Aldı Hulusi diye başlar. Hulusi kemâlle nasıl arkadaş olduklarını anlatır. İncir işine önce isçi olarak giren Kemal, kısa bir zamanda etrafa kendisini sevdirmiş, kâtip olmuştur. Çiçi adında bir kıza fiyaka yapmak için sağı solu haşlayıp durmaktadır. Bu arada işçi olan Hulusiyi de haşlar. Hulusi, kabâdayı bir adamdır, müthiş içerler.Kemâl'i dövmeye kalkışır. Araya girerler, ayırırlar, sonraları Kemalle Hulusinin arası düzelir. İkisi de birbirlerinin mertliğine hayrandırlar. Hulusi-Kemale pusu kuran çingene işçileri atlatır, Kemali bir tehlikeden kurtârır. Dost olurlar. İş bitmiş, ikisi de işsiz kalmışlardır. **Bir** odaya çıkarlar, mal sahibi bunları odasından atar, yersiz yurtsuz kalırlar, avare dolaşırlarken de Şişman'ın Kahvesinde önce oda sonra da iş bulurlar.

Üçüncü bolümde sözü Tahsin alır. Tahsin, Rıza Bey Aile Evinde oturan, İplik Fabrikasında çalışan, kimsenin etlisine sütlüsüne karışmayan, kendi halinde halim selim bir adamdır. Rıza Bey Aile Evi'ne geldikleri gece Kemal ve Hulusi ile tanışır. Kentali çok sever. Ona kendi çalıştığı fabrikada pir iş bulur, beraberce çalışmaya başlarlar. Bu arada Kemal İplik fâbrikasindâ usta olan Şakir Usta. âdında bir adamın gene aynı fabrikada çâlışan kızına, âşık olur. Onlarla da ahbaplığı ilerletir. Bu arâda Fabrikada Kerim Usta adında bir adam ücretlerin azlığından şikâyet etmekte, işçileri fabrika sahibine çıkıp ücretlerini arttırması için tazyik etmeğe, şayet ücret arttırılmazsa işi bırakmağa kışkırtmaktadır. Kendisi ile beraber birkaç usta daha vardır. Tahsin ise, bu işin kendi aleyhlerine biteceğini kestirdiğinden bunu önlemeye çalışır. Ama bir gün bakar ki Kemal ye Şâkir Usta da Kerim Ustanın ârdından Fabrika sahibinin yanına gitmişler. Hemen arkalarından koşar tam kapıda Kemali kolundan yakalar, zorla geri çevirir. Zaten bu arada fabrika sahibi de polise telefon etmiş, işçilerin greve kalkıştıklarını bildirmiştir. Polisler, fabrikayı sarar ele başı olanları tevkif ederler. Tahsin ile Kemal ise bir fırsatını bulur, oradan sıvışır, evlerine dönerler. Ama daha aradan **bir** gün bile geçmeden Şakir Ustanın kızı Semahat gelir, haber verir ki tevkif edilen ele başılar kabahati Tahsin ile Kemalin üzerine atmışlardır. Hiç suçu, olmadığı halde Tahsin kaçıp İstanbula gitmeğe mecbur olur.

Dördüncü bölümde sözü Bahriyeli alır. Bahriyeli, uzun yıllar bahriye askerliği yapmış bu arada elinden bir kaza çıkmış, bir meyhanede adam vurmuş, kumarbaz bir kabadayıdır. Hulusiye de kumarın bütün hilelerini öğreten odur. Eşref paşada bir gecekonduda kumar oynatır ve düşürdüğü "hacıağalar"ı yolar. Arkadaşları için canını verecek kadar da kabadayı ve candan bir adamdır. Kemalle Hulusi, Rıza Bey Aile Evindeki odayı tutmak için de Bahriyeliye gitmişler ve ondan para almışlardır. Bahriyeli Cemal, Hulusiyi sever, Onun 'yanında gördüğü Kemale de kam kaynamıştır. Bir gece gene kumar oynarken uzun zamandır görünmeyen Hulusi ile Kemal çıkagelirler. Hulusi Cemale durumu kısaca anlatır; Kemali greve teşvik suçundan dolayı polis aramaktadır. Kemali saklamak lâzımdır. Bahriyeli Kemali dostu Fatmaya emanet eder, gecekondunun arkasında ufak bir oda vardır, Kemali oraya saklarlar.

Beşinci bölümde, Güzel İbrahim alır sözü. Güzel İbrahim Rıza Bey Aile Evinde oturan bir berberdir. Önce kendisine neden Güzel İbrahim dendiğini anlatır. Sonra Kemali polislerin arayışını, polisleri atlatışını anlatır.

Altıncı bölümde, sözü Bahriyelinin dostu Fatma alır. Fatma Malatyada bir genel evden kaçmış İzmire gelmiştir, tamirde de Bahriyeli' Cemalle tanışmış, Bahriyeli ona Eşrefpaşa sırtlarında bir gece kondu almış, genel evlerden kurtarmıştır. Bu bakımdan Fatma Bahriyeliye medyunu şükrandır. Mi nnet borcunu da Bahriyelinin evinde kumar oynamasına ve oynatmasına göz yumarak ödemektedir. İşte bu arada da Hulusi, Kemali almış bu eve getirmiştir. Fatmanın da Bahriyeli gibi Kemale kânı kaynar, ona elden geldiği kadar alâka gösterir. Ama Kemal öylesine de sevimli bir delikanlıdır ki, bir iki gün içinde aralarındaki alâka iyiden iyiye mahiyetini değiştirir. Bahriyelinin olmadığı saatlerde Fatma ila Kemal hep bir aradadırlar.

Yedinci bölümde sözü Bahriyelinin fedailerinden Recep alır, Recep, Bahriyeliye kumarda soyulacak adâm bulan, pokerde kareyi tamamlayan, evde de ufak tefek işleri gören bir serdengeçtidir. Nedense Recep, Kemalden hoşlanmamıştır, zaten Hulusiyi de sevmez. Bu bakımdan, Fatma ile Kemâl arasındaki alakayı çakincâ fena hâlde kızar. Bir türlü Bahriyelinin aldatılmasına, tahammül edemez. Ama olup, biteni açıktan açığa da Cemale anlatamaz. Zira ondan çok korkar, hep kendi kendine kurar durur; yemekten içmekten kesilir; kenarlara köşelere çe-

kılıp arpacı kumruları gibi düşünür. Ama bu hal de Bahriyelinin dikkatini çeker, bir akşam sarhoşken Recebi sıkıştırır, tekme tokat Recebin ağzından lafı alır. Lâfı alır ama, bir gün önce Hulusi gelmiş, Kemali almış götürmüştür.

Sekizinci bölümde sözü, Rıza Bey Aile Evinde oturanlardan ve hemen o civarda bakkallık yapan Doğruluk Bakkalı alır. Doğruluk Bakkalının kendi ağzından kısaca hayat hikâyesini öğreniveririz. Doğruluk Bakkalı Erzincanlıdır. Büyük zelzelede oradaki evi barkı yıkılınca çoluğu çocuğuyla beraber büyük oğlunun mezarı olan bu memleketten ayrılmış, karı----n akrabalarının yanıma İzmire gelmiştir. Bir müddet karısının akrabalarının yanında oturduktan sonra Rıza Bey Aile Evi civarında bir dükkân ve Rıza Bey Aile Evinde de bir oda bulmuş yerleşmiştir. Kazancı da yerindedir. Bir gece sabaha karşı Doğruluk Bakkalı her zamanki gibi işçiler için dükkânını açmak için odasından çıkarken, bulut gibi sarhoş birisiyle karşılaşır. Bu bahriyeli Cemaldir. Hulusinin odasını aramaktadır. Küfürün nâğranın bini bir paradır. Cemalin gürültüsüne Hulusi odadan çıkar, bakar ki Bahriyeli sarhoş, aşağıdan alır, Buyur Cemal Abi falan der. Ama Cemal ille Fâtmaya el uzatmış olan Kemali görmek istemektedir. Bahriyelinin Kemale bir kötülük yapacağım anlayan Hulusi mani olmak ister. Kemali teslim etmez. Cemal de çeker tabancayı Hulusiyi vurur.

Böylece sona eren roman, sekiz ayrı kahramanın ağzından hikâye edilmektedir.

Okuyuculara bu romanı okumalarım, " yeni ve kabiliyetli bir yazarın ilk romanım tanımalarım tavsiye ederiz.

A S K E R L İ K

Silahlar

Yeni bir devrin eşiğinde

Son zamanlarda milletlerarası siyaset ve strateji sahasında yeni bir "korkunç silâh"tan sık sık bahsedildiğini duyuyoruz. Bu silâh uzun menzili balistik mermidir. Süveyş buhranı sırasında Rusya, İngiltereyi bu silâhlarla bombardıman etmekle tehdit etmişti. Her ne kadar bu, "kuru sıkı" bir tehdit diye karşılandıysa da kısa bir müddet sonra Bermuda Konferansında Amerikanın İngiltereye bu silâhlardan hazır oldukları zaman vermeyi vaadetmesi, İngilterenin güvenliği bakımından büyük bir teminat olarak kabul edildi. Balistik mermilerin İngiltereye ne zaman teslim edileceklerine gelince; bu pek anlaşılamadı. Çünkü henüz Amerikada da imalât safhasına geçilmemişti. Önce 5 senelik bir süreden bahsedildiyse de geçenlerde Amerikan Senatosunun Silâhlı Kuvvetler Komisyonu Başkam Senatör Russell, bu silâhların kullanılabilir hale gelmesinin bir ay meselesi olduğunu iddia etti. Ama hemen arkasından da ay meselesi demenin mutlaka bir ay demek olmadığı, bu sürenin bir iki seneye çıkabileceği ilave edildi. Bir sene veya beş sene, muhakkak olan şudur ki, binlerce uzaktaki bir düşman memleketi bombardıman edebilecek mermiler artık bir hayal olmaktan çıkmış ve büyük devletlerin savunma gayretlerinde esaslı bir yer tutmaya başlamışlardır.

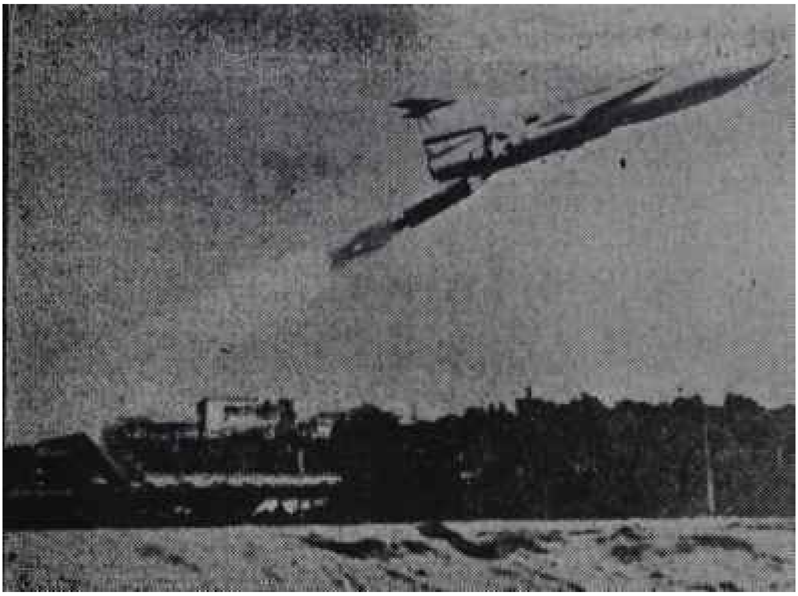
• Balistik mermiler, güdümlü mermilerin büyük kerdeşleridir. Bir güdümlü mermi, jet veya roket motoruyla işleyen ve yola çıkışından hedefe varıncaya kadar bütün hareketi esnasında radar veya enfraruj cihazlâriyla kontrol edilebilen, hedefin durumuna göre daima yolu değiştirilip ayarlanabilen bir mermi damektir. İkinci Dünya Harbi Sonundan beri havadaki ve yerdeki hedeflere karşı kullanılabilecek çeşitli güdümiü. mermiler geliştirilmiş ve bunların seri imalatına geçilmiştir. Mesela son günlerde Amerikanın NATO müttefiklerine vermeyi kabul «ettiği "Honfest John". "Matador** ve "Nike" silâhları böyle güdümlü mermilerdir Bunlardan ilk ikisi 10—20 kilometre menzillidir ve karada kullanılırlar. "Nike" ise uçaksavar olarak kullanılır ve menzili 40 kilometreyi bulur. Başlıca Amerikan şehirlerinin havaya karşı savunmasında şimdiden bu silâhlara yer verilmiştir. Yerden atılan güdümlü mermiler içinde çok daha uzun menzilli olanlar da vardır. Meselâ "Snark" 8000 kilometreden daha uzağa gidebilmektedir. Bu mermi de seri imalât safhasındadır. Yalnız "snark" in hızı ses hızından daha azdır ve bu sebeble düşman uçakları tarafından yakalanıp düşürülmesi ihtimali vardır. Asıl korkunç olan silâh, hatta bazı mütehassısların tabiriyle "nihai silâh", saatta onbinlerce kilometrelik bir süratle gittiği için yakalanması ihtimali olmıyan, balistik mermidir.

"Nike" güdümlü mermisi
Uçakların azraili.

"Nihaî silâh"

Balistik mermiler, yalnız yollarının başında, yani roket motorları işlediği müddetçe kontrol edilip istikametlerim seçebilen mermilerdir. 'Roketin yakıdı bittikten sonra, merminin infilak maddesini taşıyan kısmı aldığı bu hızla tıpkı bu top mermisi gibi yoluna devam eder. Uzun menzilli bir balistik mermi atmosferin en yüksek tabakalarına kadar yük selecek, hızı saatta onbinlerce kilo metreyi bulacak ve ucunda bir hidrojen bombası taşıyacaktır. Bugün üzerinde çalışılan uzun menzilli balistik mermiler başlıca iki gurupta toplanıyor: Menzili 9 bin kilometreyi geçen kıtalar-arası balistik mermi (kısa adı İCBM ile menzili 2.000-2 bin 500 kilometre olan orta - menzilli balistik mermi (IRBM). Gerek Atmerika, gerek Rusya bu silâhları bir an önce gerçekleştirmek için büyük gayretler sarfetmektedirler. İngiltere de IRBM ile uğraşıyor, fakat henüz Amerikadan geride olduğu anlaşılıyor; çünkü Bermuda Konferansında Amerikanın vaadetdiğj mermiler işte bu IRBM tipi mermilerdir. Balistik mermiler sahasında Amerikanın bugünkü durumu hakkında birçok şey biliniyor. Amerikanın savunma bütçesinden balistik mermilerin gerçekleştirilmesi için şimdiye kadar sarfedilen para ile önümüzdeki beş

Matador tecrübe ediliyor
Kusuru: Menzili kısa...

sene içinde sarf edilecek olanın toplandı 4 milyar doları geçecektir. Halbuki ilk atom bombasının meydana getirilmesi için sarfedilen para 2 mü*yçtı* dolardı. Balistik ..mermiler üzerinde şimdi çalışmakta olan ilim adamları, mühendisler, teknisyenler, vs işçilerin sayısı 100 bini geçmektedir. Bu arada bilhassa İkinci Dünya Harbinin en ileri radar mütehassısları, atom ve hidrojen bombalarını geliştiren ilim adamları, harpten sonra Almanyadan ithal edilen roket mütehassısları sayılabilir. Bütün bu gayretler bugün başlıca beş çeşit balistik merminin geliştirilmesi üzerinde toplanmıştır. Bunlar ICBM tipi Atlas ve Titan ile IRBM tipi Thor, jüpiter ve polarisdir.

Atlas

Bu, balistik mermilerin en eskisidir. İkinci Dünya Harbinden hemen sonra hava kuvvetlerinin teklifi ve tahsisatı ile Convair uçak fabrikasi bu proje üzerinde çalışmaya başlamıştır. 1942'de Hava Kuvvetleri, masraflarını kısarken tahsisatı kesmişler, fakat Convair proje üzerinde uğraşmaya devam etmiştir. İlk modeller Almanların V-2 roketini esas almışlardı. Kore harbi çıkınca Hava kuvvetleri projeyi tekrar finanse etmeye başladı. Fakat bu tarih - ierde Atlas, gerçekleşmesi imkansız bir proje şeklindeydi. Kıtalar aşıp bir atom bombasını istenilen hedefe ulaştırabilmek için Atlas'ın 20 katlı bir bina kadar yüksek üç kademeli muazzam bir roket olması gerekiyordu, öyle ki aynı tahrip kudretini jet bombardıman' uçaklarıyla elde etmeye çalışmak çok daha pratik görünüyordu. Bu sebeble Atlas projesi bir müddet böyle bekledi.

Ancak 1952-1953 senelerinde Hidrojen bombasının ortaya çıkması ba durumu tamamen değiştirdi. Çünkü Hindrojen bombası taşıyacak bir merminin tam hedefi bulmasına lüzum yoktu, bir kaç kilometre yanına düşse de hedefte kafi tahribat yapabilirdi. Sonra Hidrojen bombasının orta boy bir roketin içine de sığdırılabileceği anlaşılıyordu. Bu iki sebeb, kıtal ar-arası balistik merminin askeri önemini birden artırdı. Atlas projesi yeniden canlandı ve bu sefer gerçekleşmesi mümkün bir hale girdi. Nihayet geçen Aralık ayında California'daki Convair fabrikasında yapılmış olan ilk Atlas, her tarafı kapalı büyük bir vagon içinde Florida-ya ilk uçuş denemesinin yapılacağı merkeze gönderildi. Hava kuvvetlerinin Florida'da, Cape Canaveral'daki güdümlü mermi deneme merkezinde Atlas bugünlerde ilk deneme uçuşunu yapacak, Atlas Okyanusunda Floridadan Güney Doğuya doğru 2.500 kilometrelik bir mesafeye atılacaktır. Atlas'ın 30 metre boyunda olduğu, 135 bin librelik bir itme kuvveti veren bir esas roket, motoruyla her biri 100 bin librelik iki yardımcı motoru olduğu, -en büyük jet motorlarının itme kuvveti. 12 bin libre kadardır - motorlarında sıvı yakıt kullanıldığı, Uç dakika içinde bütün motorların yakıtlarını tükettikleri, fakat bu esnada da Atlas'ı 800 kilometre yükseğe çıkardıkları ve saatta 2.500 kilometrelik hız verdikleri, sanılıyor.

İkinci bir kıtalar-arası balistik mermi projesi üzerinde Glenn, Martin uçak fabrikası iki senedir çalismaktadır. Titan adı verilen bu ICBİf projesini de finanse eden Hav4 -|3ÎVV vetleridir. Glenn Martin fimnaşt daha önce Viking araştırma roketlerini yapmış olduğu için roketçilikte ihtisas kazanmıştır. Viking roketi, 25 kilometreye kadar yükselip tek kademeli roketler arasında yükselme rekoru kırmıştı. Martin firması, aynı zamanda önümüzdeki sene başında göğe fırlatılacak olan suni peykleti taşıyacak roketleri yapmayı da üzerine almıştır.

Titan, Atlas'dan farklı olarak İki kademeli bir rok et olacaktır. Atlas'a da • ha önce başlanılmış olduğu İçin ilk olarak onun tamamlanması tabiidir: ama Titan da fazla gecikmiyecektir. Çünkü Atlasın geliştirilmesinde kazanılan bilgiden Titan için faydalanılacaktır.

IRBM'ler

İki sene kadar önce Amerikalılar daha kısa menzilli -2.000 - 2.500 kilometre- balistik mermiler üzerinde de çalışmaya başladılar. Bu silâhlar daha ziyade Avrupadaki Amerikan kuvvetlerinin ve NATO devletlerinin savunması İçin önemlidir. Nitekim Rusyanın bu çeşit silâhları geliştirmekte olmasının duyulması Amerikalıları da bu sahada çalışmaya şiddetle teşvik etmiştir.- Bugün Amerikada üç çeşit IRBM'nin geliştirilmekte olduğu biliniyor. Hava Kuvvetlerinin Thor'u, Kara Kuvvetlerinin Jüpiter'i ve Deniz Kuvvetlerinin polaris'i. Bütün bu mermiler tek kademeli roketlerdir. Thor'un gövdesini Douglas, Jüpiterinkini Chrysler, Polaris'inkini Jockheed fabrikaları yapmaktadır. Böylece tanınmış uçak fabrikalarının uçaklardan güdümlü mermilere geçişte birbirlerinden geri kalmak istemedikleri görülüyor.

Geçenlerde Thor ile Jüpiter'in ilk uçuş denemeleri yapılmış, fakat denemeler pek başarılı olmamıştır. Meselâ Thor, motoru çalıştırıldıktan sonra yerden ancak birkaç metre yükselmiş, sonra ters dönmüş ve düşmüştür. Fakat ilk denemelerdeki bu menfi neticeler, tabiî karşılanmalıdır. Her zaman böyle olmakta, ancak pek çok başarısız denemeden sonra roketler ayarlanabilmektedir.

Polaris, donanmanın ihtiyaçlarına uygun bir roket olacaktır. Meselâ sıvı-yakıt yerine katı-yakıt kullanılacaktır. , Sıvı yakıtların yangın tehlikesine karşı korunması güç olduğu için gemilerde katı-yakıtlı roketler tercih ediliyor. Bu mermilerin denizaltılar dan atılması mümkün olacaktır. Garip görünürse de bir roketin denizaltından atılması bir bakıma daha kolaydır. Çünkü suyun altındayken denizaltı dalgaların tesirinden daha iyi korunabilir. Öte yandan roketin yakıtı kendisinde olduğu çin bu bakımdan hava veya su içinde gitmesinde bir fark yoktur.

Sanat Sevenler Klubündeki defilenin seyircileri
Bol bol ilham alındı .

Moda

Çocuklar için defile

Ankara Çocuk Dostları Derneği fakir ve kimsesiz yavruları düşünmüş ve birçok zengin hanımlara, birçok annelere, bu çocukları düşünmek fırsatını vermek üzere bir çocuk defilesi tertip etmişti. Defile geçen haftanın başında, 22 Nisan Salı günü, yani Çocuk bayramının ilk günü, Ankaralıların çok iyi tanıdıkları Sanat Sevenler Klübünde yapıldı. Böylece kimsesiz çocuklu menfaatına satışa çıkarılan defile biletini alanlar, bir taşla bir kaç kuş birden vurmuş oldular. Evvelâ ufak da olsa, bahane ile de olsa bir yardımda bulunmak içlerine huzur vermişti. Sonra yaz geliyordu, modellerden ilham almak, çocuklara yeni birşeyler yapmak ipin tam zamandı. Fakat defileye gelenler, girin çocuklar ve elbise modellerinden başka seyredecek çok güzel şeyler buldular: Evvelâ Sanat Sevenler Lokalinde en cazip şeklini bulmuş olan yeni bir Türk tarzı dekorasyon cidden görülmeğe değerdi. Sonra aynı gün lokalin duvarlarını süsleyen fotoğraf serisi de çok alâka çekiciydi ve genç sanatkâr Yıldız Moran, memleket kokan fotoğraflarında yalnız Anadolunun tiplerini ve manzaralarını değil, âdeta onun dertlerini ve dâvalarını canlandırmıştı.

Lokal erken saatlardan itibaren bayramlık elbiselerini giyinmiş olan çocuklarla doldu. Bunlardan bir kısmı defileye çıkacak, bir kısmı, seyredecekti.

2 milyon kimsesiz çocuk!

Saat üçte, Sanat Sevenlerin cicimden yapılmış ağır sahne perdeleri yavaşça açıldı. Bir müddet evvel Aıkarada Dr. Bahtiyar Demirağın teşebbüsüyle kimsesiz ve muhtaç çocuklara yardım maksadı ile kurulan Ankara Çocuk Dostları Derneği namına söz alan Sabahat Okan, salonda bulunan bütün anneleri düşünceye sevkeden güzel bîr konuşma yaptı: Gocuk, mensup olduğu milletin istikbâli idi. İlerlemek İsteyen cemiyetler işte bu yüzden, bugün çocuk problemlerine ehemmiyet atfetmekteydiler. Çocuk bedenen ve ruhen sağlam bir şekilde, ideal sahibi olarak yetiştirildiği takdirde, o millet istikbale tam bir huzurla bakabilirdi. Bizde bu endişeyi duyanlar maddî durumları müsait olan ailelerdi Bunların yanında fakir ve her türlü maddî ve manevî yardıma muhtaç çocuklar, sokaklarda, birçok tehlikelere maruz büyüyüp gidiyorlardı. Bunlara kim bakacaktı ve bugün Türkiyede adedi hemen hemen 2 milyona yükselen öksüz ve kimsesiz çocuk kimin gayreti ile yetişecekti? işte bütün bu yardıma muhtaç çocuklar, kendi çocuklarımız kadar, bizim, çocuklarımızdı. Onlara biz bakacaktık. Kendi çocuklarımızın bazan "kapris" lerini tatmin ederken bu muhtaç yavrucakların hayati ahtiyaçlarını da düşünecektik...

Mini mini bir manken
Kurdeleye dikkat!.,'

Sabahat Okan konuşmasını çok yerinde bir tahlille bitirdi: Sokakta donmuş ellerini uzatarak ekmek parası dilenen bir yavruya hangimiz acımadan bakabilirdik? Hangimiz bu yavrunun eline 5-10 kuruş vermeden geçerdik? Halbuki o anda verdiğimiz 5-10 kuruş ancak kendi kendimizi tatmin etmeye yarardı. Türkün kalbinden fışkıran bu merhamet, çocuklarımızda bariz şekilde göze çarpmaktaydı. Kapıyı çalan bir dilenciyi hiç bir Türk çocuğu geri çevirmek istemez, icabında elindeki ekmeğin bir parçasını koparıp ona uzatırdı.. Fakat işte bütün bu güzel hisler kaybolup gitmekteydi. Çünkü bu hislerden sistematik bir

şekilde faydalanmasını bilmiyorduk. Yardım, teşkilâta bağlanmadıkça, hiçbir zaman faydalı olamazdı.

Küçük mankenler

Sabahat Okanın konuşması biter bitmez dantelli beyaz organza elbiseler giyinmiş iki bebek sahneye çıktılar ve eteklerinin ucunu tuta tuta, düşmemeğe çalışarak merdivenlerden inip seyircilerin önünden geçtiler.. Bunları birçok başka küçük mankenler takip etti.. Elbiseler Enstitünün elbiseleri idi. Bu demekti ki, hepsi büyük bir titizlikle, ince ince dikilmiş, ekseriyeti işlenmişti. En çok alâka toplayan mankenler biri kız diğeri erkek olan iki kardeşti. Bunlar birbirine eş keten plaj kıyafetleri giyinmişlerdi. İkisinin de "ördek" biçimi cepleri, brötelleri vardı. Yalnız, birisi pantalondu, diğeri etek. - En kalabalık plajda bu iki kardeşin birbirlerini, kaybetmeleri mümkün değildi.

En çok alâka çeken modellerden biri kırmızı poplinden yapılmıştı ve çok zengin eteğin ucu pantalon paçası gibi dışa çevrildikten sonra üzerine çiçekler işlenmişti. Brötelli olan bu elbisenin bir de küçük bolerosu vardı. Keten olsun, poplin olsun, organza veya tafta olsun her elbisenin altında muhakkak o elbiseyi güzelleştiren bir jüpon vardı. Süslü elbiselerin jüponları ekseriya aynı renk taftalardan, uçları dilimli şekilde kesilerek yapılmıştı. Çocuklar yürürken bu jüponlar hafifçe gözüküyordu. Ön kısmı işli, pembe bir tafta, elbise giyinmiş olan küçük bir manken eğilince, aynı taftadan dilimlerle çalışılarak yapılmış nefis bir jüpon

İki kıyafet daha
Pantalon halâ revaçta

Plastik Cesaret

Jale CANDAN

Çocuğu baydan boya asfalta yatırdılar. Bir arkadaşı ayaklarından tuttu, diğeri de omuzlarından.. Hâdise Yenişehirde Selanik caddesinde cereyan ediyordu, nakil vasitalarının, yokuş aşağı, alabildiklerine indikleri bir cadde.. Elbette çocuklar arkadaşlarını otomobil altında bırakmak iletinde değillerdi. Maksat, onu biraz korkutmak ve heyecan duymaktı.

Aynı çocuklar bir müddettenberi elektrik direklerine tırmanmak âdetini de icat etmişlerdi. Maksatfarı böylece şöhret yapmak, benim gibi başını sallayarak camdan seyreden büyüklerin alâkasını çekmek, insanları şaşırtmaktı. Hele böyle mecmua sütununa geçmek müthiş birşeydi! Ama bu kadarını bereket tahayyül etmemişlerdi.

Gündüz çocukları seyretmiştim. Akşam gazetede Ankarada bir elektrik direğine tırmanarak ölen bedbaht çocuğun acıklı hikâyesini okudum. Yavrucak arkadaşları ile idiaya girişmişti..

Bütün bu çocukların James Dean'in meşhur filmini görmüş olmaları kuvvetle muhtemeldi. Belki Jimmy'nin atom gençliğine bıraktığı acaip mirastan onlar da hisselerine düşeni almak istiyorlardı. Tehlike yaratmak ve tehlike ile boy ölçüşmek... İşte plâstik devrinin plâstik cesaret örneği buydu! Herşeyin sun'isini yaratan bu devir, kahramanlığın da sun'isini yaratmak üzereydi. Bazı çocuklar "Asi Gençlik" filminde olduğu gibi, hayatlarındaki tatminsizlikleri telâfi etmek için hu modaya uyacaklardı; birçokları için ise bu. bilgisizliğe dayanan cahil bir taklitten ibaret kalacaktı.

Her devrin salgınları vardı. Mikrop bazan veba veya kolera ismini taşımıştı. Şimdi "tehlike aşkı" şeklinde karşımıza çıkıyordu. Buna karşı yapılacak biç bir şey yok muydu? Elbette vardı. Fakat bu Jimmy'yi kötülemek, filmlere sansür kovmak, çocukların karşısına "yasak"lar çıkarmakla başarılacak iş değildi. Onlara işe yarıyan hakiki kahramanlığı, insanları saadete götüren "medenî cesaret"i öğrettiğimiz takdirde Jimmy'nin verdiği "plâstik cesaret" örneği bir sabun köpüğü gibi çabucak sönüverecekti. Kötünün yanında çocuğa iyiyi göstermek ve iyiyi vermek... işte bizim bu mikroba karşı elimizde bulunan en kuvvetli silâh **budur.**

Bebekli mankenler
Eteğin uzunu gözde

ve nefis bir don gözüktü ve en düz elbisenin bu kadar kabarık ve zengin duruşunun sırrı o zaman anlaşıldı.

Mavi şifon bir bebek elbisesinin roba kısmî ince ince, petek şeklinde işlenmişti ve bu zarifliğine rağmen, jüponsuz, rahat bir batist konbinozonla giyilebilecek çok güzel bir elbiseydi. Çünkü şurasını itiraf etmek lâzımdı ki, sert ve kolalı, kabarık jüponlar çok şık duruyordu ama, bunları çocuklar pek müstesna günülerde, ancak birkaç saat giyebilirimi di.. Onların On çok sevdikleri şey rahat rahat koşup oynayabilmektir''

İlhamlar

Enstitüde yapılmış olan bu güzel elbiselerin defilesinde anneler çocukları için bilhassa isim günü ve bayram elbiseleri modelleri buldular. Birkaç metre organza, küçük birer işle yakasız, kolsuz ne güzel elbiseler yapılabilirdi. Ama defile annelere başka ilhamlar da veriyordu.. Çok alkışlanan bir keten elbisenin üst kısmı pembeydi ve bu bröteli küçük bedenin üzerine beyaz çi--kler aplike edilmişti. Aynı elbisenin etek kısmı ise beyazdı ve pembe çiçekleri vardı. Bu elbise yarımşar metrelik artmış parçalardan da yapılabilirdi..

Çocuk modasında, en çok dikkat edilecek bir nokta da etek boyu idi. Vaktiyle çocuklar çok kısa giyinirlerdi. O derece ki, kilotlârnın gözükmesi hoşa giderdi. Şimdi Avrupadan ve Amerikadan gelen birçok modeller bu modanın, değiştiğini göstermektedir. Robalı bebek elbiseleri müstesna, belden büzgülü olan ço-

Dernek üyeleri hediyelerini veriyorlar

Bir kucak kitap, dünyayı getirir

cuk entarileri dizin hemen üstünde bitiyor. Hele jüponlu elbiseler için İmi. bir zaruret. Çünkü zaten jüpon etekleri kaldırıyor ve uzunca elbiseler bugün göze daha güzel daha zengin geliyor.

Defilenin bitmesine yakın, Sanat Sevenlerin sahnesi birden doluverdi. Seyirci çocuklar da biraz "mankeı*-cilik" oynamak istiyorlardı.. Eh, hafta onların değil iriydi? •

Eğitim

Bir kültür hediyesi

Nusret Sezel saatına sonra yerlerde, masa ve kanapelerin üzerinde duran yığın yığın kitaplara baktı. Günlerden beri devam eden tanzim işi nihayet bitmişti. 1500 kitap için. ayrı ayrı fişler tanzim edilmiş, her kitabın sırt kısmı içten yapıştırılan muntazam kâğıtlarla beslenmişti. Bir tek iş kalmıştı: Kitapların yerlerine gitmesi ve işte bu anı, Nusret Sezel çok büyük bir sabırsızlıkla bekliyordu. Anadoluda bir vazife gezisinde bulunan kocası dönmeden evvel, kitapların gitmesi elbette ki iyi olacaktı. Çünkü günlerden beri evde oturacak bir sandalye, yemek yiyecek bir masa kalmamış yüzlerce renkli, cazip masal kitabı evi doldurmuştu. Maamafih Nusret Sezelin acelesinin asıl sebebi bu değildi. O gün 22 Nisanda ve 28 Nisan için kitapların muhakkak yerlerin* ulaştırılması icap ediyordu.

Saat dokuzdu. Karanfil sokağındaki sarı apartmanın Önünde iki güzel araba durdu. Birisinden Amerikan haberler bürosu müdürünün karısı Mrs. Welles, diğerinden de Amerikan kütüphanesi müdürü Mrs. Dean çıktı. Hususi arabaları taksiler takip etti. Birçok Türk hanımlar da sabahın bu arken saatında "iş başı,, yapmışlardı.

O gün Altındağ mahallesinde Çalışkanlar İlkokulunda ve Arkatopraklıkta Mithatpaşa İlkokulunda çocuklar için, birer kütüphane açılacaktı. Bu, Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğinin 23 Nisan için çocuklara verecekleri hediye idi.

Dernek Başkam Nusret Sezel, pro--eyi tahakkuk ettirmek İçin bütün kütüphaneleri dolaşmış, listeleri tetkik etmiş ve çocukların yaşına, sınıflara göre en münasip, en faydalı ve en cazip kitapları seçmişti. Sonra bu kitaplar eve getirilmiş, kütüphaneci Mrs. Dean'in tavsiyelerine uyularak gruplara ayrılmış, kutu kutu fişler tanzim edilmişti. Nusret Sezele göre çocuklara yapılacak en büyük yardım, kültürü kuvvetlendirecek yardımlardı. Çünkü kültür arzu edilen seviyeyi bulunca bütün terakkiler mümkündü: Dernek aynı gayeye hizmet maksâdı ile aynı okullarda üçer tane çalışma odası açmış, bu odaların kışlık kömürünü temin ederek, çocuklara nezaret edecek, Öğretmenlerin ücretlerini ödemeyi deruhte etmişti.. Çünkü Altındağ ve Arkatopraklıkta birçok aileler "tek göz" tabir ettikleri tek odalı evlerde oturuyorlardı ve 10-15 kişiyi barındıran bu odalarda çocukların kitap okumaları, çalışmaları hatta oturmalan pek müşküldü.

Arabalar çamurlu dar sokaklardan, kerpiç evlerin ve baraka - dükkânların önünden geçerek tek katlı bir binanın, Çalışkanlar İlkokulunun önünde durmuştu. Çalışkanlarda oturan insanlar hakikaten çalışkandılar. Okulu bu semtin sakinleri geçen sene kendi aralarında topladıkları para ile ve taşım toprağın: taşıyarak yapmaya başlamışlar, sahradan resmî yardım görmüşlerdi. Başöğretmen Ali Ellialtı okula her~şeyin temiz ve yerli yerinde elmasına büyük bir titizlikle gayret gösteriyordu. Çocuklar için, hazırlanan kütüphane odası şirin ve iç açıcıydı. Kitaplık rafları tozlanmasın diye basmadan güzel perdeler yakılmıştı ve akşamları bu perdeler kapatılacak, temizlik yapılırken kitapların tozlanmaları bu şekilde önlenecekti. Kütüphanede miniminiler için konmuş minimini sandalyeler vardı.. Kitaplar yerleştirildi ve birçok çocuğa evlerinde oyuncakları kitaplar verierek öğretmenlere bunların nasıl alınıp verileceği anlatıldı. Kütüphanenin Temel Bilgiler, ansiklopedi. lügat gibi malûmat kitapları vardı ki, bunlar eve götürülmiyecek ve her çocuğun elinin altında daima hazır olacaktı. Mrs. Dean öğretmenlere fişlerin kullanılış tarzını ve mühür basma usulünü öğretirken, bir yandan da kitapları düzeltiyordu. Onun için, kitaplar daima askerler gibi dik durmalıydılar; yan yatmış bir kitaba tahammülü yoktu. Onun hoşuna giden birşey kitaplıkların alçak oluşu idi. Çünkü çocukların kitaplara alışmaları için onlara kolayca erişip, seçebilmeleri şarttı.

Fakat o sabah sürprizi yapanlar yalnız Dernek üyeleri hanımlar almamıştı. Kütüphane odasını bir anda dolduruveren rengârenk elbisen kızlar hanımlara hakikî sürprizi yaptılar ve millî kıyafetleri ile onların gönlünü fethettiler.

Kafile Arkatopraklıkta Mithatpaşa İlkokuluna varınca beyaz kurdeleli, şirin ve temiz kışlar, ciddi bakışlı dimdik küçük oğlanlar onları gülerek karşıladılar. Mithatpaşa ilkokulu öğretmenleri gıcır gıcır kitaplar için, gıcır gıcır kitaplıklar hazırlamışlar ve çiçek şeklinde kesilmiş kâğıtlarla rafları süslemişlerdi.

Dernek üyeleri onlara daha cok ve çok yardım etmek isterlerdi. Ama ne yazık ki bu hususta insanlar arzularının ancak bir kısmım yapabiliyorlardı. Fakat bir tesellileri vardı: Birkaç kucak kitap , yere dünyayı götürmez miydi?

C E M İ Y E T

Süleymaniye kütüphanesinin açılışında hazır bulunmak maksadıyla İstanbula gelen Milli Eğitim Bakanı Terfik ileri yaptığı temaslar esnasında müfettiştерin "korkunç adam" vasıflarının kaldınlmasına çalışacağını vaadetti. Diğer branşlarda da ayını vasfı haiz kimseler olup olmadığının tahkiki ve varsa tasfiyeleri cihetine gidilmesi temenni edilmektedir.

•

İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay iki profesör ve iki iş adamı ile birlikte "Türkiye ilim ve sanat cemiyeti"ni kurdu. İlim tarafının sayın valinin "Ord. Prof."luğundan geldiği tahmin edilmiş, fakat sanatın bu işteki kaynağı anlaşılamamıştır. Ayrıca, bu 'karton kıtlığında Gökay'ın bu kadar çok unvanı bir arada gösterebilecek kartvizitleri nerde bastıracağı merak mevzuu olmuştur.

*

Amerikan dedikodu yazarları bizimkileri atlatarak Türkiyenin eski Washington ve yeni Paris Büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'in tekrar evlenmek üzere bulunduğunu açıkladılar. Bu hususta en geniş tafsilâtı veren Washington Post gazetesine göre Türk ve dul olan gelin eski bir Millî Eğitim Bakanımızın 30-35 yaşlarındaki kızıdır.

•

Şimdiye kadar prensiplere bağlılığı ve bir hat üstünde ısrarıyla tanınmış olmayan Ahmet Emin Yalman, hakkındaki bu kanaatin yanlışlığını nihayet ispat etti. İngilterenin Kıbrısta şimdiki statüyü devam ettirmesi gerektiği prensibinin kendi hükümeti dahil herkes tarafından terkolunduğu ve müstemlekeciliğin her yerde bir küfür kelimesi haline geldiği bu günlerde, muhterem başmuharrir Los Angeles'te A.P. ajansına beyanat vererek, "Büyük Britanya Kıbrısta bugünkü statüyü devam ettirmelidir" dedi.

Dünya evinin eşiğinde

•

Kıbrıs meselesinin aldığı son şekle üzülenlerin yüreğine su serpilsin! Enternasyonal sahada Yunanistana karşı bir muvaffakiyet kazandık: Rakibimizin talep ve itirazlarına rağmen 1957 Avrupa güzellik müsabakası Türkiyede yapılıyor.

•

Memleketimizde yedi yıldır teşvik olunmak istenen hususî teşebbüs ruhu iktisadî durum yüzünden son şenel erde bir hayli kısıntıya uğramışsa da sağda solda inisiyatif sahibi fertler tarafından zaman zaman ihya olunmaktadır. Meselâ bu hafta Rene Forsyth adında 22 yaşında güzel bir Alman kadını bunum mükemmel bir ölmeğini verdi. Döviz kaçakçılığından takibata uğrayan genç kadın Asliye Ceza Hâkiminin "Mesleğiniz nedir?" sualini rahatça, "Fuhuş yapmak" diye cevaplandırmıştır. Kendisinin oturduğu pansiyonda yapılan arama neticesinde de 10400 Türk lirası, 10 mark, effektif 60 dolar ve 300 dolarlık bir çek bulunmuştur. Mahkemece serbest bırakılan Rene Forsyth, altı saat sonra Beyoğlunda bir randevu evinde tekrar yakalanımış ve sevkedildiği hastahanede hastalıklı olduğu anlaşıldığından tedavi altına alınmıştır. Bütün bu hâdiseler sırasında soğukkanlılığından ve neşesinden birşey kaybetmeyen müteşebbis kadın tanınmış bir şahsiyetle arkadaşlık ettiğini söylemektedir.

İstanbuldaki "imar" faaliyetinin, henüz yapıcı safhasına varmadan bazılarının kesesinde gayet yapıcı bir rol oynadığı bu hafta meydana çıkan bir hâdise ile anlaşılmış oldu. İstanbul Vilayeti Hususî Muhasebe İstimlâk Şefi Sabri Çolpan, hu muhasebeye hesapta olmayan bazı hususiyetler verdiği anlaşıldığından tevkif edildi, iddiaya göre Hususî Muhasebe Şefi, Dimitri Yuvanidis adında bir zâta sahte evrak tanzimi ile istimlâk edilmiş bir arsa bedeli diye 118 bin lira ödemiştir. Hususi Muhasebenin bu ihsanını cebine indiren Dimitri ortalarda yoktur.

•

Radyolarımız tarafından, bilhassa uzun mevlûtlar okutulmak suretiyle, bir siyasî hoş görünme, basınımız tarafmdan da düpedüz bir sürüm ve kazanç mevzuu haline getirilerek teşvik olunan "hakikî dindarlık" meyvalarını vermeğe başladı. Bu hâfta bir eve misafir sıfatıyla giren Mehmet Ali Aygün adında İstanbullu bir hoca odanın bir köşesinde Atâtürkün bir resmini ve büstünü görünce fena.halde sinirlenerek, "Bunları bulundurmak caiz değildir" diye caiz olan hali temin etme gayretine girişti.

Ercüment Çiftçi

Boşyazar değil, aşk - yazar

•

Üsküdarda araba vapuruna girerken otomobilini denize yuvarlayıp nişanlısının boğulmasına sebeb olan ve mahkemede avukatlarının talebi üzerine anormal olduğunun tesbiti için müşahede altına alınan Ercüment Çiftçi hastahanede -kendi ifadesine göre- intihar maksadıyla kafasını duvardan duvara vururken yatak komşusu bir delinin ayıplamasıyla vazgeçip hayata bağlanmıştır. Bunun ilk neticesi de Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilâtının yazı müsabakasına katılmağa karar vermesi olmuştur. Müsabakaya katılacak yazıların bir gazetede neşri şart koşulmuştur. Vatan gazetesinin bu hafta ilân ettiğine göre Ercüment Çiftçi'nin "NATO ve Aşk" başlıklı yazısı bu hafta mezkûr gazete tarafından yayınlanacaktır. Ercütmentin bu suretle yazı hayatına atılmasının adlî tıp araştırmaları üstünde ne tesir yapacağı merak edilmektedir.

•

Majestelerinin hükümetinin.Dış İşleri Bakanı Sehwyn Ljoyd'un başı gene derde girdi. Süveyş meselesi, H bombası ve Kıbrıs dâvası yetmiyormuş gibi Mrs. Elizabeth LJoyd'da kocasının başına yeni bir çorap ördü: 52 yaşındaki Dış İşleri Bakanı 29 yaşındaki güzel karışım boşanma talebiyle ve zina isnadıyla mahkemeye verdi...

T İ Y A T R O

"Su Kızı"

Devlet tiyatrosu geçen haftanın sonunda, Pazar gecesi, Büyük Tiyatroda, -belki fle' mevsimin son e-aeri olarak, Fransız yazarı Jean Giraudoux'nun "Ondine"ini "Su Kızı" namı altında sahneye koydu.

1944 yılının Ocak ayında hayata gözlerini syumah Jean Giraudoux bu vakte kadar 15 tiyatro eseri, bir o-kadar roman ve hikâye kitabı, bunların dışında da iki flim senaryosu, hatıralarını toplayan üç cilt, Fransız edebiyatı üstünde yığınla tetkik ve tenkitler kaleme almış verimli bir yazardı, Ölümü, Fransızlar için hiç kuramayacak sandıkları bir kaynağın tükenivermesi manasına gelmişti. Fakat zaman, Giraudoux'nun o vakte kadar meydana getirdiği eserlerle Fransanın olduğu kadar bütün dünya sahnelerinde de Racine gibi, Corneille gibi ölümsüz kaldığını ispatta gecikmemiş ve bu verimli yazarın adı Fransız Tiyatro tarihinin klâsikleri arasında şerefle yer almağa hak kazanmıştır. İlk piyesi "Siegfried"den son eseri "Pour Lucrece"e kadar bütün piyesleri Fransız sahnelerinde sık sık afişe çıkmakla kalmamış, "La Folle de Chaillot" AImanyada, "Amphitryon 38" Londrada, "İntermazzo" Milanoda ve "nihayet "Ondine" Broadway'de arka arkaya temsil edilmiştir. İstanbul Şehir Tiyatrosunun vaktiyle "La Folle de Chaillot''yu ''Deli Saraylı" namı altında temsili ile bundan aşağı yukarı on yıl önce Jean Marchat idaresinde şehrimize gelen Fransız Tiyatro trupunun "La Guerre de Troie n'auıa pas lieu" isimli piyesini temsilleri, gene başka bir Fransız tiyatro trupunun Büyük Tiyatroda "Siegfried"i sahneye koymaları ve son olarak da Üniversiteliler Tiyatrosunun yazarın "Bellac'lı Apollon"unu temsilleri Türk seyircisinin Giraudoux'yu, pek mahdut da olsa, tanımalarına yardım etmişti. Devlet Tiyatrosunun, şimdi "Ondine"i sahneye koyarak biraz geç kalınmakla beraber, Giraudoux'ya nihayet sahnelerinden birinde yer ayırması sevinilecek bir hâdisedir. Tiyatro değerleri bir hayli münakaşa götürür bir takım piyeslerle sahnelerini doldurup taşıran Devlet Tiyatrosu şayet şimdiye kadar bu neviden piyeslerden yer bulup da sahnelerinde hiç değilse klâsik Fransız trajedilerinden birkaç örnek vermiş olsaydı -meselâ bir Racine'in mevcudiyetini unutmuş görünmeseydi- şüphesiz şimdi arah seyircilerin "Ondine'i anlama imkânlarını da bir hayli arttırmış olacaktı. Her şeyden önce bizzat Devlet Tiyatrosu'Giraudoux'yu gerçekten tanısaydı ne "Ondine"in mütercimi eseri "adapte" etmek cesaretini gösterebilir, ne de "Ondine' 'in rejisörü 'başta kendiai olmak üzere oyuncuların diksiyonlarının bu kadar " inşat" sanatından mahrum kalmasına göz yumabilirdi. "Fhedre" nasıl adapte edilemezse '*Ondine" de öyle adapte edilemez. "Phedre" de kahramanlar nasıl Ayşe hanım, Fatma hanım gibi konuşamazlarsa "Oridine" 4e de kahramanlar böyle gelişi güzel, böyle yarım yamalak bir diksiyonla konuşamazlar. Devlet Tiyatrosu "Othello"yu "Arabın İntikamı" namı altında temsile karar verdiği gün, "Ondine"i de adapte'sinden temsil etmesi mazur görülebilir. Ama belki de Ahmet Muhip Dranas'ın "Ondine"i "adapte" etmekten başka bir beklediği vardır. Belki de bizim bilmediğimiz bir sebeb kendisini o yer yer . Giraudoux'ya yakışan şiir dolu güzelim tercümesine "adapte" damgasını yapıştırmağa zorlamıştır. Ama bu seyircinin aklını karıştırmaktan başka pir işe yaramamıştır. Yoksa, Giraudoux'nun görünüşte bir feriden de ibaret olsa, en güzel eserlerinden birini eline alırken mütercimin Giraudoıuc Tiyatrosunu bilmemesi imkânsızdır. Bizzat kendisi bir şair olarak da hiç değilse Gıraudoux Tiyatrosunun kuruluşu, dış yapısı bakımından şiire, söz sanatına dayandığını kavramış ve yer yer bazı zorlamalara rağmen işin' bu tarafını iyi de başarmıştır. Ancak bu mevzuda, provalar esnasında pek dikkatli bir piyes yazarı ve bir mütercim olarak kendisinden rejisörün de kulağını biraz bükmesi beklenirdi.

Giraudoux her şeyden önce günümüzün tiyatrosunu gerçekçi bağlarından, kurtarmış bir yazardır. Onun

Nevit Kodallı

Afişten silinen isim

için, tiyatronun hiçbir saman solmayacak tek tesir çaresi sözdür. Konuşmalardakı olgunluk ve dolgunluk, sözdeki sihirdir. Yazar sinemama dört nala tekâmül ettiği bir devirde tiyatronun selâmetini ilk saf şekline dönmekte bulmuştur. Girâudoux İçin bu üslûbun sum, tıpkı Racine, Shakespeare ve Yunan trajedilerinde olduğu gibi sahnedeki kahramanları insan kaderinin bir takım sembolleri haline getirmektir. İşte yazar "Ondine"i de 1939 da bu anlayışın ışığı altında kaleme almıştır. Feri ile trajedinin birbirini mükemmelen tamamladığı "Ondine"de şövalye Hans -adaptasyona göre Hansun- eserin ana fikrini şu cümlesinde toplamış bulunmaktadır: "Tabiatla insan kaderi arasında tıpkı kapana sıkışmış bir fare gibi sıkışıp kaldım". Eserde Ondine tabiat ruhunu, Hans ise insan ruhunu ifade eder. Seyirciye bir su perisi şeklinde görünen tabiat ruhu hep olduğu gibi kalır. İnsan ruhundan da olduğu gibi kalmasını ister. Fakat insan ruhu değişkendir. Bugün neyi, yarın kimi seveceği belli olmaz. Halbuki, istediği de devamlılıktan gayri bir şey değildir. Tabiat ruhuna yaklaşmak istedikçe cemiyet kanunları onu bu yoldan alıkoyar. Sahtelikleri, kötülükleriyle beşer tabiatı onu kendine sıkı sıkıya bağlamıştır. Tabiat onu kendine çekmek ister, o tabiatı kendine.. İnsan şayet cemiyetsiz bir dünyada tek başına yaşasaydı su perisi Ondine Hans'a yaklaşabilir, Hans cemiyet nizamları dışında sadece Ondine'in olabilirdi. Ondine'e göre: "insan sadece kendine ait bir ruh istedi. Böylelikle dünya ruhunu sersemce parçalamış oldu. İnsan ruhları bütün mevsimlerle, bütün rüzgârlarla, bütün aşklarla birlik olacaktı. Ona lâzım olan buydu. Ama ne mümkün!" Hans'ın kalıbı içinde insan ruhu sadece kendine ait kalıyordu. İstemiye istemiye de olsa kendi Sahtelikleri, kendi kötülükleri içinde kalıyordu. Tabiatın ruhu Ondine, insan ruhuyla birleşmek istemekle hata etmişti. İnsanın tabiatla olan birliği sadece vücuduydu, "Bunun dışında tabiatın olduğu gibi kalan saf ruhu insanın bozulan ruhuna aykırı düşüyordu. Cemiyet nizamlarının insanı tabiattan ne büyük bir uçurumla ayırdığını göstermek için de beşer hâkimine iki kurban gerekiyordu. Tabiatın ruhu Ondine hafızasız ve hatırasız, beşer ablukasının kurbanı olarak mağlûp, eski yerine dönüyor, insan ruhu Hans, tabiatın intikam kılıcı altında tabiî kaderini yaşıyor, yani sefilâne bir ölümle ölüyor.

Giraudoux insanla tabiat ruhu arasındaki birlik, yahut bakıma aykırılık temini bir masal atmosferi içine oturtmakla tiyatrodan beklediği bir "fayda"yı da ortaya koymuş oluyor. Giraudoux'ya göre, günlük dertler içinde sıkılmış olan seyirci tiyatroda kendi dışında bir hayat bulmalı, onunla avunmâlıdır. La Motte-Fouque'nin bir masalından tiyatro piyesi haline getirdiği "Ondine" inde ya-

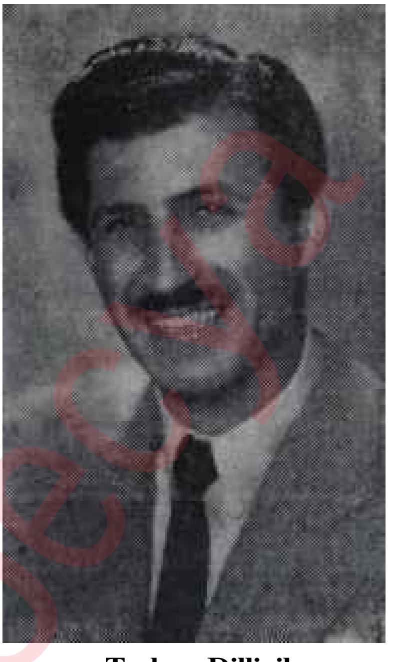
sar bu tezini başarı ile savunmakta, çocukları hem avutup hem düşündüren bir masalcı maharetiyle demek istediklerini başka bir alemin renk ve şekilleri içinde deyivermektedir. Zaten Giraudoux'nun tiyatroda sürrealizme ettiği öncülük de buradan geliyor.

Sahnede can veren peri

Giraudoux Ondine'de seyirciyi bir masal, bir hayal âlemine sürükliyebilmek için tiyatroda en tesirli yolu, söz sanatını seçmiştir. Devlet Tiyatrosu yazarın söz ve icra sanatına verdiği ehemmiyeti aynı dereeede ciddiye almış olsaydı şüphesiz büyük Tiyatrodaki "Ondine" temsili de bir misli fazla başarıya ulaşmış olurdu. Eseri sahneye koyan Cüneyt Gökçer umumi hatalarıyla piyesin masal havasına sadık kalmış, Ulrich Damrau'nun bir hayli cılız ve özentili sürreel dekorları içinde ferik bir temsil çıkarmağa muvaffak olmuştur. Sadece kendisine fon müziği olarak kullandığı "Sihirbazın Çırağı"-nın "Ondine"le en küçük bir münasebeti bulunmadığını hatırlatalım. Şayet her efsane müziği her ferik eserin ifadesini taşısaydı şüphesiz ne "Ondine" ne de "Bir Yazdönümü Gecesi Rüyam" için ayrı ayrı parçalar bestelenmezdi. Bu sebeple Nevit Kodallı'nın son gün afişlerden isminin neden silindiğini anlamak mümkün değildir. Ayrıca rejisörün başrollerden birini, Hansun'u oynayan bir aktör olarak Giraudoux'ya daha sadık kalması, oyunu kadar konuşmasında da daha "Marque" olması beklenir. Rejinin yanında oyununu ihmal etmiş görünen Cüneyt Gökçer kompleksler içindeki bir insan ruhu olduğunu ifadeden uzak, silik ve renksiz kalmıştır. Onun karşısında Gökçen Hıdır (ondine) çok daha hayale yakın, çok daha etsiz kemiksiz birr tabiat ruhudur. Ondine elle dokunulsa kaybolacakmış hissini verir. Bu bakımdan Gökçen Hıdır fizik imkânsızlıklarını örterek Ondine'e sırf hareketlerinin yumuşaklığı ile istenilen veçheyi vermeyi başarmıştır. Tek kusuru konuşmasıdır. "Ondine" de aranılan inşat sanatına gayreti sadece Gökçen Hıdır'da bulmuşsak da diksiyonunun "bozukluğu, "r" leri fazla perçinlemesi ve bilhassa "Dünkü Çocuk" ta ki konuşma tarzından hâlâ kurtulamamış olması genç sanatkârın bu gayretini yarı yarıya başarısızlığa götürmüştür. Nerdeyse "Dünkü Çocuk"taki konuşma tarzının tabiî konuşması olduğuna inanacâğımız geliyor.

"Ondine" in en başarılı tipi, sahnede anoak birinci perdeden sonra ve pek seyrek görünmesine rağmen yine Saim Alpago'nun çizdiği Peri Padişahadır. Kindar Tabiat Baba gül o oynaya, alaylı, iğneli, bir soytarının kılığında karşımıza dikilmiş, bir trajedi kahramanı olarak da, bir masal kahramanı olarak da sahnedeki yerini bulmuştur. Hansun'un sevgilisi Bertan'da Sana Sirmen hep o kurulu bebek hareketleri içinde. Bertan'ın o mağrur, kendinden emin, içi fesat ve yalan dolu ruhu Suna Sirmenin köşeli hareketleri içinde kaybolup gidiyor. Ne var ki yazar Bertan'ı kuvvetli bir fırçayla çizmiş. Ne kadar gayret edilse ölmesi mümkün değil. Nitekim Balıkçı Ogust'te Ali Algın, Kraliçe'de Nermin Akagündüz ve hattâ Kral'da Nüzhet Şenbay hariç -rol tevziatı üstesinde kralı oynayacak oyuncunun ya Agâh Hün ya Ziya Demirel olacağı yazılmak azizliğinde bulunulmuş-, diğer sanatkârlar asla Giraudoux'yu, Giraudoux'dan geçtik "Ondine"i anlamadan oynuyorlar, öylesine düz, öylesine tiyatroda bir icra ve inşat sanatının varlığından habersiz. Buna rağmen Pazar gecesi Büyük Tiyatroyu baştan başa dolduran seyirciler "Ondine"i severek seyrettiler. Ondine'in ağaç kovuğundaki balıkçı kulübesine kapalı kapılar arkasından hayal gibi süzül üşü hariç; ışık fıkaralığına, müzik fıkaralığına, peri fıkaralığına, ve hele Giraudoux'mın baştan başa şiir dolu diyaloglarım bir ilkmektep talebesi acemiliği içinde okuma fıkaralığına rağmen "Ondine" sevildi ve hiçbir tertip olmaksızın uzun uzun alkışlandı. Çünkü Giraudoux'nun eseri, Büyük Tiyatro sahnesine gelişigüzel fırlatılıvermiş de olsa, kendi nev'i içinde pırıl pırıl duruyor ve seyircinin gözlerini kamaştırıyordu. Pulları altın yapmağa çalıştığımız bir zamanda Devlet Tiyatro sahnesinde yere düşmekle pul olmayacak bir altın görmemiz elbette hayırlı bir işaret sayılır.

Küçük Tiyatro

Turhan Dilligil

Kolay gelsin, Akis

Ismarlama istihza

Memleketimizin en çok sevileni tiyatro müellifi Cevat Fehmi Başkut'un son eseri "Kleopatranın Mezarı" »gecen haftanın sonunda - evvelki hafta - Küçük Tiyatro'da Ankaralı seyircilerin önüne çıktı ve ehemmiyetli bir (tiyatro hadisesi) yarattı. Hadisenin ehemmiyeti şuradaydı ki, muteber" Akis mecmuası, \tistadın son eseri hakkında, İstanbul ve Ankara basınında çıkan yazılarla o-.yunü -Seyredenlerin kanaatine uymayan bir yol tutmuştu.

Akis'in bir 'başka acaip tutumu da; eseri dnöeliyeceği yerde, Turhan Dilligifle hücuma kalkışmasında idi. > Sanki "bu. beceriksizliğin sebebi o imiş gibi. -

tşte şimdi Akis, bu maksatlı tarafgirliğini tashih edecek, yersiz hücumunun cezasını ödiyecektir.

Tertibin hikâyesi, o sabah - Kleopatra'nın yuhalandığı gecenin sabahı - İstanbul'dan gelen bir tayyarenin Esenboğa hava alanına indiği sırada başlamıştı. Cevat Fehmi'ye eserinin mukadder akibetini haber veren eczacı akrabası, ıslık ve yuha seslerinin yükseldiği salonda Burhan Dilligil'i de gördüğünü, belki de bunun bir tertip olduğunu ve tertip edenin de Turhan Dilligil olabileceğini söylemişti. Esasen o akşam tiyatroda bulunmadığı sabit olan tiyatro müdürünün verdiği beyanatta - çok acaip - bu merkezde idi. Tayyareden inen Cevat Fehmi bey doğruca Cezaevine gitti. Akis'in halen neşriyat müdürü olan arkadaşımızla birlikte, Cezaevinde bulunan Akis'in bir numaralı adamını ziyaret ettiler. Hadise tafsil olundu ve bu mecmuanın geçen sayısında okuduğunuz yazının neşri mümkün kılındı. Beklenirdi ki, böyle bir hadise karşısında müellif ve Akis, eserin gerçekten yuhalanmaya lâyık olup olmadığım münakaşa etsin, Turhan Dilligil'i tezyif edip etmemeyi değil!

Hem bir nokta gözden uzak tutulmamış mıydı: Turhan Dilligil de vaktiyle Akis'e tiyatro kritikleri yazmış, bu yazılar Akis'in bir numaralı adamı tarafından çok iltifat görmüştü. Artık Akis'e yazmadığı için mi: "kaleminin ne derece tesirsiz kaldığım müşahede ederek tenkidlerine sesini de karıştırmayı tecrübe ediyordu? Yoksa bu, şöhrete erişmenin yeni bir yolu muydu?" deniliyordu?

Bırakalım bunları; mecmua Kleopatra'nın günahını neden sanatkârlara yüklemeye çalışıyor? Neden eseri tahlil ve tetkike yanaşmıyor ve neden İstanbul muhabirinin tenkid yazısını değiştiriyor? Artık sanat bahsi de Akis'in elinde politika vasıtası olarak mı kullanılacak ve sanat namına bu Don Kişot'luklar mazur mu görülecek? Turhan Dilligil

Konserler

Hazreti Davud Ankarada

Kıbrıs meselesi dolayısiyle Batıyla aramızın şekerrenk olduğu bir sırada David Oystrah'ın Ankaraya gelmesini Sovyetlerin ustaca zamanlanmış bir diplomasi hareketi sayanlar oldu. David Oystrah bütün dünyada tanrılaştırılmış bir keman vürtüozuydu ve Sovyetler Birliğinin -piyanist Emil Gilels'ten ve Bolşoy Bale-şinden bile önce gelen- başlıca kültür silâhıydı. Her gittiği şehirde fırtınalar koparırdı; her yerde halk, hiçbir musikişinasa göstermediği rağbeti ona gösterirdi. Geçen yıl Amerikayı ziyaret ettiğinde, her konseri için yarım kilometre uzunluğunda bir kuyruk Carnegie Hall'un etrafındaki sokakları sarmış, tabiatiyle çok kişi biletsiz kalmış, karaborsa faaliyete geçmişti. Konserde halk, muazzam tezahüratta bulunmuş, ertesi gün tenkitçiler belki hiçbir musikişinas için kullanmadıkları kelimelerle Sovyet kemancısını övmüşlerdi.

David Oystrah oğlu ile satranç oynuyor

Sovyet kültür silâhı

Memleketimizde de, musikiyle az veya çok alâkadar şahıs ve çevreler nezdinde Oystrah'ın şöhreti büyüktü; Dolayısiyle, Oystrah'ın konser verdiği her şehirdeki sahnelerin bizde de cereyan edeceği kestirilebilirdi, iki aydan beri, ünlü virtüözün şehrimize geleceği söylentisi ağızdan ağıza dolaşıyordu. Evvelki hafta, sanatkârın, Alman imlâsına göre "Oistrach" diye yazılmış ismini taşıyan büyük bir afiş Ankara duvarlarına asıldığı gün opera gişesinde biletler tükendi. Oystrah'ı dinlemlye can atanlar arasında, 60-70 lira ödeyip karaborsadan bilet alanlar oldu. Konser akşamları, Opera kapısının önünde, biletsiz olduğu halde, içeri girmek ümidiyle bekleşen bir kalabalık toplandı. Opera idaresi önce, polis marifetiyle, bu kalabalığı dağıtmak istediyse de konser saati geldiğinde, biletsizleri içeri almak ve balkon merdivenlerinden konseri dinlemelerini sağlamak inceliğini gösterdi.

Geçen hafta Çarşamba ve Cuma akşamları verilen her ikisinde de taşkın tezahürat, gürültülü alkışlar, heyecan içinde "bravo" ve "bis" diye haykıranların sesleri vardı. Bunun aksi de beklenebilirdi. Meselâ "Macar hürriyetçileri katledilirken Oystrah keman çalıyordu" yazılı lavhaların taşındığı bir nümayiş.. Bu da hiç gayri tabiî bir şey olamazdı. Fakat Türk dinleyicisi sanatı siyasetten ayırmakla ve bir rejimin İşlediği suçlarda en ufak bir mesuliyet payı bulunmayan bir sanatkârı alkışlamakla olgunluk göstermişti.

Gizli teknik

Ankara konserleri, David Oystrah'ın dünyanın sayılı büyük kemancılarından birisi olduğu gerçeğini doğruladı. Çalışını mikroskop altında inceliyenler şurada burada pek küçük bir iki kusura rastlıyabilirlerdi. Bazan bir notayı yakalıyamadığı, nadiren entonasyonda hafif bir bozulma olduğu, bir iki yerde kemanından hışırtılı sesler çıktığı farkedilebilirdi. Fakat bunlar, son derece ehemmiyetsiz şeylerdi. Oystrah'ın mükemmel bir tekniği vardı. Opera binasının bir odasında prova yaptığı sırada kapıdan kulak verenler, bu büyük kemancının bir öğretici gibi gam çalıştığını duymuşlardı.

Fakat David Oystrah, heyheyden önce derin, samimi, düşünceli bir musikinastı. İmkânlarını asla gösteriş için kullanmıyordu. Tekniğinin *ihtişamından* utanan, onu gizlemek isteyen bir hali vardı. Musikişinaslığı bilhassa Beethoven'in ilk keman sonatı olan Re Majör sonatta ve Franck'ın sonatında açıklanıyordu. İki eserde de kemancıyla piyanisti Vladimir Yampolski arasında bir oda musikisi anlaşması kurulamadığı gerçi söylenebilirdi. Vladimir Yampolski, üstün meziyetlere sahip bir piyanist olmakla beraber Beethoven'de, müsavi hakları olduğu halde, bir refakatçi gibi ikinci plâna çekiliyordu. Franck'daysa biraz sert çalıyordu. Fakat Oystrah'ın her iki eseri çalışı da akıl ve duygu sahibi bir sanatçı olduğunu anlatıyordu. Ankaralılar her halde pek az keman konserinde bu derece işlenmiş, üstünde zihin yorulmuş, duygu derinliği ve anlatış gücü örneği bir tefsir dinlemişelerdi. Bu kervancıyı şimdiye kadar sadece, bozuk sesli Sovyet plâklarından dinliyenler bilhassa, bu plâklarda kalitesi asla anlaşılamayan tonun, "canlı" olarak dinlendiğindeki renkliliği, yumuşaklığı karşısında hayran kalıyorlardı.

Her iki konserde de öteki eserler, ya bu kemancının mizacı ve üslûp temayülleriyle uyuşamadıklârı için ya da muhtevalarının manasızlığı dolayısiyle Oystrah'ın musikişinas vasıflarını gerektiği gibi belirtemiyen eserlerdi. Bu sonuncular daha çok "encore" parçası çeşidinde, basit geylerdi. Fakat bu gibi şekerlemelerde bile Oystrah'ın musikişinas ağırbaşlılığını elden bırakmaması, meselâ Çaykovski'nin "Serenade Melancolique" yahut "Valse-Scherzo" gibi salon -daha doğrusu lokanta- parçalarım zevkle dinlenen birer küçük eser haline getirmesi, Haçaturyan'm "Chanson Poeme"indeki bayağılaştırılmış folkloru bir sanat musikisi edasıyla çalması dikkat çekiyordu. Tartini'nin "Şeytan Trili"sonatı ve Leclair'in Re Majör sonatı, çağ uslûbu bakımından, Oystrah. çalışına tıpatıp uyan eserler değildi. Tartininin eserindeki trilleri -hele çift trilleri- hızı büyük bir kesinlikle icra ediyordu ama bunları daha fazla duyurması, melodi çizgisinin bir parçası haline getirmesi, trilsiz seslerle örtmemesi beklenirdi. Belki de Oystrah'ın tril ve vibrato hareketlerinin hızı arasındaki yakınlık, trillerin dinleyici kulağında daha iyi belirmesine engel oluyordu. Sibelius'ün keman koneertosunu piyano refakatiyle çalmak bir hataydı. Orkestra renkleri kalkınca bu eserin boşluğu daha iyi ortaya çıkıyordu. Fakat Oystrah'ın solo partisini çalışı, hayret uyandırıcı, baş döndürücü bir şeydi. Prokofiyefih "Romeo ile Juliet balesinden üç kısım ve Re Majör Sonat,

iyi biçilmiş melodileri olan eserlerdi. Fakat Prokofiyef tezgâhının seri imâlâtı olmaktan ileri gidemiyorlârdı.

Atatürkten hatıralar

Bu ziyareti, David Oystrah'ın Türkiyeye ikinci gelişiydi. 1935'te, iki yıl sonra Brüksel Müsabakasında birinci mükâfatı kazanacak olan 27 yaşındaki e r e n e kemancı, Türkiye yi ilk defa ziyaret etmiş ve bugün daima beraber çalıştığı piyanist Lev Oborin'le ilk konserini burada vermişti. Geçen Cumartesi günü Ankara Palasta yaptığı bir basın toplantısında David Oystrah o günlere ait hatıralarını anlattı. Bu hatıralar arasında, Atatürkle beraber geçirdiği saatlere ait olanlar büyük bir yer işgal ediyordu. Gazeteci ve tenkitçilerin sorduğu suallere cevap verirken elinde Atatürkün imzasını taşıyan bir altın tabaka bulunan David Oystrah "Atatürkle görüşmelerimi hatırladığım zaman bir saadet, bir ferahlık duyuyorum" dedi. Bu defaki ziyaretinde de iyi karşılanacağını ümit ettiğini ve bunda yanılmamış olduğunu belirtti; dinleyicilerin gösterdiği samimi teveccühe işaret etti. Türkiyede musiki anlayışının gelişmiş olduğunu söyledi ve musiki tenkitçilerimizi övdü. Sorulan sualler ve münakaşa edilen meseleler bu uzun basın toplantısına -iki saate yakın sürdü- ciddiyet ve seviye veriyordu. Belki de lüzumundan fazla üstün bir seviye: Dodekafonismde biçim ve muhteva, yahut Prokofiyef, Haçaturyan, Kabalevski, Şostakoviç konsertolarını tahlili ve kıyaslanması gibi mevzular, böyle bir toplantı için lüzumsuzdu. Zaten on iki ton musikisinin, David Oystrah'ın sahası olmadığı anlaşılıyordu. Sohönberg'in keman konsertosunu tanımıyordu. Oniki tonda atematism olduğunu, melodi olmadığım, biçimin muhtevaya galip geldiğini ileri sürüyordu. Rusyada da bir samanlar bazı bestekârların oniki ton sisteminde çalışmış olduklarını, fakat Şostakoviç'in temsil ettiği "başka bir cereyanın rağbet görmesi" sebebiyle oniki tonun unutulduğunu söyledi. Sovyetler Birliğinde bestekarların istedikleri yolda bestelemekte serbest olduklarını iddia etti; çeşitli uslûplar bulunduğunu söyledi. Fakat bunların müşterek temelinin "gerçekçilik" olduğunu belirtmekten geri kalmadı. Oğlu Igor Oystrah hakkında ne düşündüğüne dair bir suale cevap olarak istidadı bir kemancı olduğunu söyledi.

Peki, bir Türk bestekârı onun için bir eser yazsa, çalar mıydı? "Benim için pek çok eser yazılıyor. Vaktimin darlığı yüzünden bunların pek azını çalabiliyorum. Fakat bir Türk bestekarı güzel bir eser yazarsa, hem kendim çalarım, hem de asistan öğretmenlerimin çalmasını sağlarım" dedi. Moskova Konservatuvarı Keman Profesörünün bu vaadini yerine getirmesi için şimdi bestekârımızın "güzel bir eser" vermeleri kafi gelecektir. Fakat o zaman da nasıl bir eserin "güzel" olduğu meselesi ortaya çıkabilir.

Votka ve musiki

David Oystrah, Ankaradaki günlerinin bu iki konseri dışındaki saatlerinde, Anıt - Kabri ziyaret etti ve çelenk koydu; Devlet Konservatuvarına uğradı; herhangi bir turist gibi, fotoğraf makinası boynunda, sokaklarda dolaştı; nihayet Cumartesi günü akşamüstü, Sovyet Sefaretindeki kokteyl nartide - yahut votka partide - küçük bir konser daha verdi. O akşam Ankaranın hemen hemen bütün musiki çevreleri - opera sanatkârları, bestekârları, tenkitçiler, idareciler, orkestra üyeleri vs.- sefaretin davetine icabet etmekten kendilerini alamamışlardı.

Sovyetlerin, David Oystrah gibi tesirli bir silâhla yaptıkları bu kültür,. taarruzunun başarı kazandığı görülüyordu.

Şimdi düşünülmesi gereken mesele, bizim bu taarruzu nasıl bir mukabil taarruzla karşılıyabileceğimiz meselesidir. Oystrah ve Gilels'in Amerikadaki konserlerinde kazanılan zaferden sonra Birleşik Amerika derhal mukabil harekette bulunmuş, Sovyet Rusyaya Isaac Stern'i, Jan Pecrce'i, Boston Senfoni Orkestrasını göndermiş, bu Amerikalı sanatkârlar Rusyada, muazzam bir başarı kazanmışlardır. Bizim Stern gibi bir kemancımız, Peerce gibi bir tenorumuz, Boston'unki gibi bir senfoni orkestramız yoktur. Fakat bir dik memlekette yüzümüzü ak çıkaracak hiçbir değerimiz yok değildir. Rusyaya kültür ihraç edip edemiyeceğimiz hususu, siyasi makamlarımızın üstünde enine boyuna düşünmeleri gereken bir mevzudur.

Gencer ve orkestra

Geçen Salı akşamı Soprano Leylâ Gencerin, Ferit Alnar idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının nadir konserlerinden birine solist olarak iştirak edip ikisi verdi - "Alda" ve "Talihin Kudreti" ndenbiri de Mozarttan - "Don Giovanni"- olmak üzere iki aryayı birinci sınıf sopranolara has ses güzelliği, teknik sağlamlığı ve üslûp rabıtasıyla söylemesi, üçgene önce Traviata'da kendisinden bekleneni verememesinin bir geceye mahsus bir talihsizlikten ibaret olduğunu daha iyi açıklıyordu. Fakat mühim olan, Leylâ Gencerin o konserdeki başarısı değildi.

Konseri Ankara Filarmoni Derneği tertiplemişti. Programda "Ankara Filarmoni Derneğinin Olağanüstü Konseri" yazıyordu. Bu Derneğin "olağan" konserleri, acaba hangileriydi? Asıl olağanüstü sayılması gereken hâdise, varlığıyla yokluğu müsavi olan bu derneğin bir konser tertiplemesiydi.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına gelince, bu orkestradaki değişiklik henüz sadece işim değişikliğinden, bir de üyelerinin daha fazla para almamasından ibaret kalıyordu. Yoksa henüz bir ruh değişikliği sezilmiyordu bile. Böyle bir değişiklik olsaydı, afişlerinde koskoca harflerle Leylâ Gencerin ismi ilân edilip konserin dörtte üçünde, bu orkestranın her zamanki gevşek icrasıyla çalınan Çaykovski'nin Altıncı Senfonisi ve Wagner'in Rienzi uvertürü bir defa daha -kimbilir kaçıncı defa- halk huzuruna çıkarılmaz ve herkes sabırsızlığa, hatta hiddete sevkedilmezdi. Bu orkestraya yeni bir hayat gelmiş olsaydı, Ricci, Perticaroli, Jenner, Oystrah gibi birbiri arkasından Ankaraya gelen dünya çapındaki solistler elden kaçırılmaz, bunların orkestrayla konserto çalmaları sağlanırdı. Bu hususta İstanbul Şehir Orkestrasının verdiği örnek bile takip edilmemişti. Nihayet Leylâ Gencerin, bir üniversite konserine bile yakışmıyacak bir programla, şimdiye kadar defalarca söylediği aryalarla - belki Mozart hariç- konsere çıkmasına müsaade edilmezdi.

Konserden sonra pekçok dinleyicide, Leylâ Gencerin konser repertuarının üç dört aryadan ibaret olduğu intibaı uyandı. Sanatkâr, farklı aryalar ve şarkılardan müteşekkil tam bir resital vermedikçe bu şekilde düşünenler kendilerini pekâlâ haklı sayabileceklerdi.

A T Ç I L I K

Yarışlar

Hakikat kapıyı **çaldı**

Geçen haftanın sonunda Pazar günü, Ankara semalarını siyah, elektrikli bulutların kapladığı, saman zaman şimşeklerin çaktığı bir sırada, bu yağışlı havaya rağmen Hipodromda hatırı sayılır bir kalabalık toplanmıştı. O *gün* yapılacak yarışlarla Ankara İlkbahar At Yarışları başlamış oluyordu. Yarışlara karşı uyanan alâka ve rağbet gün geçtikçe büyüyor, gün geçtikçe tribünlerdeki kalabalık artıyor, bahsimüşterek satışları yükseliyordu.

Esasen yarışların tek cazibesinin bahsîmüşterekler olduğu malûmdu. Meraklıların gözü, daima ikili veya çifte bahsin "lira"ya karşı ne vereceğine, Jokey Klubü idarecilerininki ise, o haftaki satış yekûnunun neye baliğ olacağına çevrikti. Jokey Klubü idarecilerinin bu merakının mâkul- ve meşru bir sebebi de vardı: Jokey Klubü bahsi müşterek biletleri satışından % 20 - 25 - kanunun tanıdığı azami Had - nisbetinde bir hisse alıyordu ve yarış müessesesinin muvaffakiyeti epey zamandan beri bu yekûnun arttırılmasıyla ölçülüyordu! Eh yekûn da -nazar değmesin - arttıkça artıyordu. Jokey Klubü idarecileri vasıl olunan bu "seviye"den ziyadesiyle müftehirdiler. Yarışçılık, dirayetli" elleri' sayesinde kalkmıyordu; âdeta el tezgâhı devrinden "endüstri" -ye geçiliyordu... Kasaya bugün beş;, yarın on, öbür gün onbeş getiren bir işe- "endüstri" demek, ihtimal, sırf bu bakımdan, doğruydu; Ama bu madalyonun bir yüzüydü. Madalyonun öbür yüzüne çizili manzara ne göğüsleri iftiharla kabartacak kadar parlak, ne de gönüllere ferahlık verecek kadar aydınlıktı.

Yarış müessesesi mensupları yüksek satışların ve iki şehirde aynı günde yarış yapabilmenin - Ankarada yarışları yapılırken, İzmirin pejmürde pistlerinde de asil atlar, kazanma hırsı içinde mücadele ediyorlardı - verdiği iftiharla koltuk kabartırlarken tribünlerdeki seyirci de bazı işlerin farkına varmaya başlıyordu. Nasıl farkına varmazdı ki... Bir tarafta yarışçılığımızın görülmemiş kalkınması edebiyatı yapılırken, gözler önündeki pistteki tenhalık, Diyojene güpegündüz fenerle adam aratan halden pek fark: lı değildi. Hani yarışçılık kalkmıyordu, hani İngiliz yetiştiriciliği Jokey Klubünün "kıymetli teşvikleri" ve yetiştiricilerimizin "fedakârlıkları" ile şimdiye kadar görülmemiş derecede ilerlemişti?

Bu iddialar, lüzumsuz övünme payları bir tarafa atılırsa, tamamen asılsız değildi. Hakikaten bu yıl piste çıkması gereken ikili safkan İngilizlerin sayısı küçümsenmiyecek kadar aramıştı. Ama gelin görün ki, Pazar günkü yarışta biri dişi taylara, diğeri de erkek taylara mahsus İki yaşlı safkan İngilizlerin iki yansında da pist bomboş kaldı. Erkek tayların yarışında özdemir Atman'a ait iki tay pistte boy gösterip çim üzerinde ikramiyeli bir idman galobu yaptılar. Dişi tayların yarışında buna bile lüzum kalmadı, Zira yarışa kaydolunan tay sayısı sadece bir idi ve bu tay sahada şöyle bir göründü ve ikramiyeyi kazandı. İkili tayların yarışı böylece, seyirci ve yarışçılık için bir kıymet ve mâna taşımaktan uzak kaldı. Durumdan memnun olanlar her halde sadece ikramiyeleri, rahatça cebe indiren at sahipleri olmalıydılar. İhtimal meşhur program komitesi üyeleri bile, halkın gözü önünde cereyan eden bu sessiz trajediden hisselerine düşen büyük teessür payını almadılar. Program komitesi, aynı günde iki ayrı şehirde yarış yapabilme cezbesi içinde vakıalara gözlerini kapamışlar, bu sevgili hayal uğruna pistlerin boş kalması ihtimalini kulak arkasına atmışlardı Ama işte, Şimdi hakikat kapıyı çalmıştı. Dört ay ilerisini görmiyenlerin bundan alınacak çok dersleri vardı. Program tertip edilirken artık bazı boş hayallere değil, gözleri vukuu muhtemel hâdiselere çevirmenin zarureti belki gene de anlaşılamıyacak ti.

Pist üzerinde kalan at

Ama tribünleri dolduran meraklılar, şimşekli ve yağışlı havaya, cılız programa, bozuk startlara rağmen yarışın zeykini çıkarmasını biliyorlardı. Safkanların pist üzerindeki mücadelesini zevkle seyrediyorlar ve her yarıştan önce ümitle bahsimüşterek gişelerinin önüne koşuyorlar, bilet almak için kuyruklar teşkil ediyorlardı, Ama yarışların dürüstlük içinde geçtiğine, dirayetli komiserler tarafından dikkatla takip edildiğine inanıyorlar mıydı?. İşte mühim olan bu itimat hayasının yaratılmasıydı. Bu hava. yaratılınca alâka ve rağbetin bir kat daha artacağı, tribünler kadar pistlerin de kalabalıklaşacağı, aynı günde iki değil, belki üç şehirde ayrı ayrı yarışlar yapılabileceği muhakkaktı. Fakat işin bu taraftan tutulması lüzumu henüz ilgililer tarafından, görülemiyordu. Pazar günkü yarışlarda, geçirdiği bir kalp krizi sonunda pist üzerinde can veren Jülide isimli çok kıymetli safkanın - Simsarogluna ait olan ve İngiltereden getirtilen bu kısrak istikbal için büyük ümit veriyordu; fakat ömrü vefa etmedi ve çok hazin bir şekilde öldü yeşil çayırlar üzerinde serili kaldığı birkaç dakika, içinde o gün Hipodromda bulunanların hepsinde uyanan hüzünün bile, alâkalıların gözlerini gişelerden piste- çekmeye kâfi geldiği şüphelidir.

Asıl dert

Aslında yarışların tertip ve idaresiyle vazifeli Jokey Klubünün ve murakabe yetkisini elinde tutan Ziraat Bakanlığının Yüksek Komiserler Heyeti bir tek ve müşterek hastalık yüzünden, yarışları bugünkü halinden kurtaramıyorlardı. Tatbikat, ilerisi için ümit değil, bedbinlik uyandıracak gibiydi. Hastalığın âdı farklı muameleydi. Gerçi elinde bir yarış nizamnamesi mevcuttu ama, selâhiyetlerini bu nizamnameden alan Yüksek Komiserler Heyeti, karar ve hareketlerinde kendilerini çok serbest, her şeyin üstünde ve her türlü kayıttan azade hissediyorlardı. Aynı his, yarış müessesesi idarecilerinde de verdi ve en belirli tezahürünü Jokey Klubünün son senelik kongresinde meydana koymuştu. Bu böyle olunca ortaya çıkan durumun itimattan başka her şeyi uyandırmasını tabiî karşılamak lâzımdı. Meselâ yarış sahalarının ezeli ve 1 No lu derdi "doping"i ele alalım Nizamnameye bakarsanız, "doping" yasaktır ve bu hâdisenin sabit olması halinde verilecek cezalar son derece açık olarak nizamnamede ifadesini bulmuştur. Bir de tatbikata göz atalım: İstanbulda Cantatrice adli bir safkanda doping çıkmıştır, Atın antrenörü hâdiseden sonra yarış tesislerinde rahatça dolaşmış ve mesleğini icra etmiştir. Cantatrice ise halen pisttedir. Aynı sıralarda gene doping tesbit edilen İvriz isimli ât ise bir daha yarış sahalarına dönemiyecektir; zira hakkında müebbet diskalifiye kararı alınmıştır. Antrenörü uzun "tahkikat"tan sonra bir sene müddetle diskalifiye edilmiştir. Yarış tesislerine serbestçe girmesine ve mesleğini "el altından icra etmesine" kimse ses çıkarmamaktadır. Gülüm isimli atta da doping çıkmıştır. At bir daha yarış sahalarına; giremiyecektir, antrenörü Şakir Şen 1 sene diskalifiye edilmiş ve bu müddet tamamlanana kadar yarış tesislerine seyirci sıfatıyla bile girmesine müsaade edilmemiştir. (Sene Katerina isimli at ta doping bulunduğu iddiasıyla diskalifiye edildi. Antrenörüne verilen ceza ise tam iki seney di. Ahmet Uslunun iki sene değil mesleğini icra etmesine yarışları seyretmesine bile müsaade, edilmedir. Bu misalleri daha da arttırmak mümkündür, esasen bu hâdiselerin hiç biri yarışçılıkla alâkalı olanların meçhulü değildir.. Derdin başı işte bu zihniyet, bu farklı muamelelerdir. Yarış işlerinin asıl mesulü ve selâhiyetlisi olan Ziraat Bakanlığa bu meselelerini üstüne ciddiyetle eğilmedik çok de işlerin düzeleceğini ummak boştur.

S P O R

Futbol

Fenerbahçe şampiyon

Profesyonel lig şampiyonunu tâyin edecek Fenerbahçe - Galatasaray maçı, bu haftanın başında Salı günü, üçüncü tehirinde oynanıyor, fakat her zamanki muhteşem havasını muhafaza ediyordu. Yarım asrın hatıraları canlanıyor, gazeteler bu hatıraların heyecanıyla dolup taşıyordu. Bu, doğrusu senenin maçıydı. Gerçi Galatasaray rakibinden iki puan ilerdeydi. Fakat, Fenerbahçe düzgün averajı ile galibiyet halinde şampiyonluğa kavuşuyordu. Takımların kampları, fırtınadan önceki sessizlik içinde, taraftarlar ümitli, alâkalılar üç İtalyan hakeminden emindiler. Son geceye kadar normal seyrini takip eden hâdiselere, Pazartesi aksarnı vukua gelen bir tatsızlık eklenmesiydi, maça. mülayim bir hava içinde girmek kabil olacaktı. Fakat söylenti mühimdi: Galatasaray antrenörü Gündüz Kılıcın "sakat oyuncular" meselesiyle alâkalı olarak istifa ettiği rivayet olunuyordu. Galatasaray Klubü, bu gibi hâdiseler karşısında son derece ketumdu. Hele maça 12 saat kala çıkan tehlikeli bir hava, katiyen tefsir edilemezdi. Ancak, gece yarısından sonra durmadan işleyen başın telefonları neticeye "şimdilik" vasıl oluyorlar ve antrenör hakkında çıkan haberin bir " dedikodu" dan ibaret olduğunu öğreniyorlardı. Maç sabahı, havayı bozmak istemeyen gazeteciler habere sayfalarında yer vermemekle senenin maçı arifesindeki tek sinirli hâdiseyi ciddiye almamış oluyorlar, sadece istihbaratlarım bu meseleyle alâkalı olarak "göz kulak olunuz" şeklinde harekete geçirerek maçın heyecanına katılıyorlardı.

Senenin maçı

Mithatpaşa Stadı tarihi günlerinden "Birini daha yaşıyordu. Her taraf Sarı-Lacivert ve Sarı-Kırmızı renklerle donanmış, arada bir uçurulan güvercinler boyunları ndaki kordelalarla sahayı dolaşıyorlar, maçın heyecanına paralel olarak çırpınıyorlardı. Her köşede Fenerbahçe-Galatasaray havası vardı. Yarım asırlık maziye girilmişti. 22 Nisanı, şerefli tarihlerine yeni ve kardeşçe bir mücadele olarak ekliyeceklerdi. Biri şampiyon olacak, diğeri onu alkışlıyacaktı. İşte bu dostluk havası içinde hararetli bir 90 dakika çarçabuk uçtu, gitti. Fenerbahçe daha iyi oynamış, lig lideri yorgun görünmüştü. Artık yerler değişiyordu. Sarı Lacivertliler kaydetmeğe muvaffak oldukları üç golün mükâfatını almışlardı: 1957 istanbul Profesyonel Futbol Şampiyonluğu. Bu, Fenerbahçenin 50 nci yılında kazanabileceği en şerefli Unvandı. Galatasaraylılar da kardeşlerini candan alkışlıyorlardı.

Basketbol

Türkiye - İran
Dişe göre lokma

Devler geldi

Geçen hafta Spor ve Sergi Sarayında yapılan Dünya Ordularararası Basketbol Şampiyonası başlamadan önce basketbol muhitlerini heyecanlandıran haber hayli enteresandı: Amerika Ordu Basketbol takımı da turnuvaya kuvvetli bir kadro ile katılıyordu. Harlem gibi Basketbol cambazlığından **İleri gidemi**yen bir gösteri takımının, Amerika Basketbolünün temsilcisi olarak **al**kışlayan meraklılar, Dünya Ordulararası Şampiyonası başlamadan, hakiki Amerikan Basketbolünü seyredebilmek için heyecanlı bir yarıkla Spor Sarayına koşup, gecenin etken saatlerinde yerlerim **alıyorlar,** merakla bekleşiyorlardı. Amerika Basketbolüydü bu. Şakaya gelmezdi. Olimpiyaddâ Ruslarla alay ediyor, dünyanın dört köşesine "Öğretmek" gayesi ile temsilciler gönderiyor, Chîorge Mikan'ı, Bili Russel'ı, Miltört Cemberlain'ı ile, yediden yetmişe bütün meraklıların rüyalarına giriyordu. Spor Sarayına gelmeden önce, gazetecilerle samimi bir hasbihalde bulunan Amerika takım kaptanı Frank Selvin: **"Biz** Türklerin küçük yaştan güreşe başladıklarım bilirliz. Amerikalılar da küçük yaşta Basketbola başlarlar. Siz güreşte nasıl kuvvetliyseniz biz de Basketbolda **kuv-** - vetliyiz" demişti. İşte, Spor Sarayı, yeni parkesi, heyecanlı seyircileri ile "kuvvetli" Amerikalıları görmeğe hazırdı. Türk Ordu Takımının İranı rahat yendiği ilk müsabakadan sokra akşamın ikinci, fakat turnuvanın büyük maçı bağlıyacaktı. Amerika, Antoin'lı, Stiurla'lı, Owen'n, Buffier'li, Garnier'li Fransa ile karşılaşıyordu. Fransada, Olimpiyaddâ Rusyayi yenebilen kuvvetli bir basketboldu ve Ordu takımı oyuncularının hemen hepsi Millî elemanlardı. Amerika takımının Coach'u, gündüz yapılan toplantıda, "oyuncularının ancak yarım saatte" ısınabileeeklerini söylemiş ve haklı isteğini kolay kabul ettirmişti. İşte, cazip beyaz eşofmanları ile salona fırlayan 12 "U.S.A." askeri, alkışlar ve hayret dolu bakışlar altında ısınmağa bağladıkları zaman, Birleşik. Devletlerin basketboldeki üstünlüğünü bütün gözler **kolayca** görmüştü. Amerikalı basketbolcular, en zor hareketleri gayet rahat yapı yorlar, zarif fakat kuvvetli vücut yapıları ile şaşılacak kadar yükseklere zıplayabiliyorlar, hepsi topu elleri ile sepetin içine kolaylıkla geçirebiliyorlardı. Diğer Potada ısınan Fransızlar çok küçük kalmışlardı. Avrupanın şöhretli Fransası, Amerika Ordu Takımının yanında, kaybolmuştu. Oyun, görülmemiş bir tempoda başlamıştı. Hem de görülmemiş bir taktik ile... Amerikalılar turnuvanın, **iki** numaralı takımı Fransaya tam saha "press" yapıyorlar, müdafaa ve hücum "ribaunflarını kolayca elde ederek sayı üstüne sayı kazanıyorlardı. Bütün gayretler, Antoin'ın top çalmaları, Buffier'nih seyyal stili Sturla'nın zekâsı basketbolün hakikî üstadları tarafından yutuluyordu. Bu, İstanbul'u dört gün saran bir basketbol fırtınasıydı. Fakat çok şey öğreten, hayran, bıraktıran, unutulmıvacak bir fırtınaydı. Dev Beş, hakiki basketbolü gösteriyordu.

Amerikalılar antrenmanda
Devler eğleniyor

Ziyaret ve ticaret

Ordulararası Dünya Basketbol şampiyonasını kolay kazanan

Amerikalılar sadece hayranlıkla seyfedilmemişti. İleriyi gören bir çift göz, Avrupa Şampiyonasına hazırlanan Türk Millî Basketbol takımının Amerikalılardan çok şey öğreneceğini hesaplıyarak bir idman maçının temini için teşebbüslere geçmiş, gayretli ve yerinde çalışması ile Amerika Ordu takımının Türk Millî takımı ile oynamasını temin etmişti. Kuvvetli ve kudretli rakipleri karşısında başarılı bir oyun çıkaran ve her halde çok şey öğrenen Türk Millî takımını iftiharla seyredenler arasında, sevinç yaşını tutamayan bir göz de vardı. Bu maçı hazırlayan antrenör Samim Göreçti.

Teşkilât

Hakiki istifa

Futbol Federasyonunun son haftayı hayli gürültülü geçirdiği söylenebilir. Başkan Hasan Polatın İspanya dönüşünden sonra ortaya çıkan bazı karışık meselelerin halli için titizlik gösteren umumî efkârın tatmin bakımından yayınlanan tebliğler, İstanbulsporun seyahati, Cihat Armanın Milli takım antrenörlüğü meselesi; Mısır Millî maçının yeti ve Eşfak Aykaçın istifasına temas edilmezken, Federasyon bünyesindeki çözülmenin yeni bir misali, tahmin edilmiyecek şekilde ortaya çıkıyordu. Müşavir Saim Kaur, çalıştığı gazetede bir açık deklerasyon yazıyor, Federasyonun bugünkü çalışmasını beğenmediğini söyliyerek "Alenen" istifa ediyordu. Saim Kaura göre, teşkilât haklı tenkitlerle çok yıpranmıştı. Üyelerinin toptan istifa etmesi lâzım gelmekte idi. Kendisi, örnek olmak üzere, umumî efkârın huzurunda açıkça ve "hakikaten" istifa ediyordu. Hareketin şekli, bazı üyelerin davranışlarına benzemiyordu. Kaur İstifasını geri almıyor, Federasyona böylelikle faydalı olacağım düşünüyordu. Bu istifadan sonra gazetecilerle konuşan başkan Polat "Şimdi istifalarla uğraşacak vaktim yok" derken, Eşfak Aykaçın istifasının kabul edilmediğini bildiriyordu. Cevap tatmin edici değildi. Federasyon çalışmasını beğenmeyen üyelerden bilinin, bu topluluktan resmen ayrılması çok şey ifade ediyordu. Futbol Federasyonu artık güç durumdaydı.

Akisler

Saim Kaurun istifası sipor çevrelerinde çeşitli tefsirlere yol açtı. Müstafi müşaviri "haklı" bulanlar çoğunluğu teşkil ediyordu. Saim Kaur, Genç Milli takımın seyahati sırasında, günlük gazetelere imzalı yazılar gönderen teşkilât mensuplarını şiddetli bir lisanla tenkit etmiş, Genel Müdürlüğün dikkatını bu mesele üzerinde toplayarak, basın ve umumi efkârın haklı sempatisini kazanmıştı. Federasyon Başkanının İspanya dönüsü Kaur ile bu mevzuda münakaşa ettiği tahmin olunuyor ve müşavirin istifası böyle izah ediliyordu. Bir kısım çevreler de, Kaurun- Federasyona karşı direkt hareket ettiğini, tenkitlerle yıpranmış bir cemiyette vazife göremiyeceğini bildirerek, toptan istifaya örnek olmak üzere federasyonu bıraktığını tahmin ediyordu. Çeşitli tefsirlere rağmen, Kaur İstifa etmişti ve her halde bir örnek olmalıydı.

Ken Rosewall
Yetiştirilen rakipçilik

Tenis

Rosewall'un onyedincisi

Avustralyanın şöhretli tenis yıldızı Ken Rosewall, Amerikalı organizatör Jack Kramer'in profesyonel kadrosuna girdiği gün, adeta ikinci bir kontrat daha imzalamıştı. Buna göre, Rosewall profesyonellerin kralı Amerikalı Pancho Gonzales ile 100 maçtan müteşekkil bir seri karşılaşma yapacak ve bu seriyi bir senede tamamlamakla mükellef olacaktı. Bu anlaşmanın tenis âleminde heyecanla karşılandığı muhakkaktı. Meraklılar Büyük Panchönun, gene Rosewall'u harap edeceğine inanmış görünüyorlardı. İlk maçlar beklenen şekilde Gonzales'in hakimiyeti altında geçince, Rosewall'a ümit kalmamış ve ara hayli açılmıştı. Hafta içinde Amerikanın Princeton kortlarında 55 inci maçlarını oynayan iki dev tenisçi seyircileri gene hayran bıraktılar ve alkış topladılar. Bu maçı Rosewall 6-1, 6-3 kazanırken, Ganzales'e karşı 17 nci galibiyetini elde ediyordu. Diğer 38 müsabakayı Büyük Pancho kazanmıştı. Rosewall'un bu serlde Gonzales'i mağlup edeceegi söylenemez. Fakat Rancho'nun nihayet bir "rakipçik" bulduğu muhakkaktır.

P. T.

İngiltere

Di Stefano kazandı

İkinci Avrupa Şampiyon Klüpler Kupası finalistleri, 26 Nisan gecesi, Manchester'in öld Trefford sahasında oynanan Real Madrit- Manchester United maçı ile belli oldu. Finalistlerin ilki 18 Nisan günü İtalyada yapılan Fiorentina-Kızıl Yıldız karşılaşması ile meydana çıkmıştı. Rakibi ile golsüz berabere kalarak birinci maçta elde ettiği avantajla finale çıkan Fiorentina'yı 2 Haziranda çetin bir rakip bekliyor: Gecen senenin kupa galibi, Bu yılın İspanya şampiyonu Real Madrit: Madritte yapılan ilk maçı 3-1 kazanmasına rağmen, İngilteredeki rövanş için Real Madrit'i tam şanslı göstermek kabil olmuyordu. İngiltere sahaları yabancı takımlar için pek tekin değildi. Tanınmış Güney Amerika takımları İngilterede, farklı mağlûbiyetler alıyorlar, aynı Manchester United'i İspanyada 5-3 yenen Atletico Bilbao, Old Trefford'da 3-0 kaybederek kupadan eleniyor, bütün bu misaller, Real Madrit'i ve spor çevrelerint haklı olarak korkutuyordu. Bu havada ve ölçüsüz bir heyecan içinde oynanan maçın ilk yarısı 2-0 Real lehine kapandığı zaman İngiliz radyo spikeri bile hayretler içindeydi. Raymond Kopa ve Rial şahane goller atmışlar, İspanyolları hudutsuz bir sevince boğmuşlardı. Manchester'in Kupa finaline çıkabilmesi için ikinci devrede beş gol yapması lâzımgeliyordu. Bu kabil delildi. Real kalecisi Alonso fevkalâde oynuyor, İngilizlerin ancak iki golüne müsaade ediyordu. Oytin 2-2 berabere, fakat Real Madrit iki farkla galipti. Madrit maçı hatırlanıyor, gözler tekrar Madrit'e çevriliyordu. Şimdi Fiorentina bir Madrit imtihanına hazırlanıyordu. Hem de revanşı olmayan tak ve büyük final imtihanına.

Kapak Baskısı : Rüzgârlı Matbaa Denizciler Cad - ANKARA

Kapak Klişesi : Kenan Dinçman Klişe Fab. - İSTANBUL

GÜZELLİK BİR ALLAH VERGİSİ İSE
Cazibe,
BİR İNSAN YARATIĞIDIR.
Cazibeli olmanızın ilk şartı cildinizin güzelliği ve taravetidir. Bunu da ancak yüksek kaliteli güzellik kremlerile temin edebilirsiniz. Gündüzleri, makyajınızdan evvel HAVILLAND VANISHING kremini kullanınız. Mükemmel bir FON DO TEN vazifesini gören bu krem cildinizi haricin tahrip edici tesirlerden korur makyajınızın sabit kalmasını sağlar. Geceleri yatmadan evvel bol miktarda HAVILLAND COLD CREAM'ile yüzünüze, boynunuza masaj yapınız. Cildinizi besler temizler ve yumuşatır.
Havilland